

Utkast 11.7.2017

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av gränsbevakningslagen och utlänningslagen och av vissa lagar som har samband med dem

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att gränsbevakningslagen, utlänningslagen, lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet, lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning, polislagen och strafflagen ändras. Syftet med propositionen är att utveckla Gränsbevakningsväsendets och gränsbevakningsmännens befogenheter under normala förhållanden så att Gränsbevakningsväsendet kan bereda sig på att snabbt och effektivt möta de hot som uppstår i Finlands säkerhetspolitiska omgivning, såväl självständigt som i samarbete med andra behöriga myndigheter.

Syftet med propositionen är i synnerhet att gränsbevakningsmännens befogenheter när det gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid gränsövergångsställena och i deras omedelbara närhet, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning, när polisen är förhindrad att göra det, ska utvidgas.

Gränsbevakningslagens bestämmelser om handräckning ska uppdateras. I fortsättningen ska Gränsbevakningsväsendet vid bekämpning av terrorism kunna ge polisen handräckning som omfattar användning av militära maktmedel inte bara på havsområden utan också på landområden. Handräckningen av försvarsmakten till Gränsbevakningsväsendet ska också kunna omfatta användning av en tjänstemans personliga skjutvapen och användning av andra maktmedel under en behörig gränsbevakningsmans uppsikt.

Till gränsbevakningslagen fogas bestämmelser som gäller befogenheterna för värnpliktiga som anlitas för att stödja Gränsbevakningsväsendet, en gränsbevakningsmans rätt att ingripa i obemannade lyftfartygs och modellflygplans färd samt temporärt avbrytande eller temporär begränsning av sjötrafiken.

Det föreslås att befogenheterna för sådan teknisk övervakning på havsområdet som företas av Gränsbevakningsväsendet förtydligas. Dessutom kompletteras Gränsbevakningsväsendets rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än sådana som stadigvarande används av Gränsbevakningsväsendet, bestämmelserna om återkallande av gränsszonstillstånd och om gränsszonanmälan samt Gränsbevakningsväsendets rätt att utfärda en begränsning av eller ett förbud mot rätten att röra sig.

Det föreslås att transportörernas skyldigheter enligt utlänningslagen och lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet utvidgas till att gälla även trafik över de inre gränserna när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid dem. Gränsbevakningsväsendet ska ha rätt att få och behandla passageraruppgifter vid trafik över de inre gränserna även i andra fall.

Det ska föreskrivas uttryckligen om Gränsbevakningsväsendets befogenheter i uppgifter med anknytning till det militära försvaret. Militära kommandomål som gäller användning av militära maktmedel ska behandlas vid ett beslutsförfarande enligt lagen om försvarsmakten så att inrikesministern och chefen för Gränsbevakningsväsendet har rätt att vara närvarande och uttala sin uppfattning om saken.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
ALLMÄN MOTIVERING	4
1 INLEDNING	4
2 NULÄGE.....	5
2.1 Lagstiftning och praxis.....	5
2.1.1 Gränsbevakningsväsendets viktigaste uppgifter och befogenheter	5
2.1.2 Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet	5
2.1.3 Bekämpning av terrorism	6
2.1.4 Territorialövervakning.....	7
2.1.5 Militärt försvar.....	7
2.1.6 Säkerhetskontroll av Gränsbevakningsväsendets objekt	8
2.1.7 Befogenheter under undantagsförhållanden	8
2.1.8 Transportörers skyldigheter	9
2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU	10
2.2.1 Kodexen om Schengengränserna	10
2.2.2 Transportörers skyldigheter i trafik över de inre gränserna.....	11
2.3 Bedömning av nuläget.....	12
2.3.1 Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet	12
2.3.2 Hemliga metoder för inhämtande av information för avvärijande av fara	13
2.3.3 Uppgifter med anknytning till det militära försvaret.....	13
2.3.4 Bestämmelser om handräckning	14
2.3.5 Värnpliktigas befogenheter.....	15
2.3.6 Teknisk övervakning	15
2.3.7 Ingripande i obemannade luftfartygs och modellflygplans färd	15
2.3.8 Temporärt avbrytande eller temporär begränsning av sjötrafik.....	15
2.3.9 Rätt att använda fastigheter och begränsningar av rätten att röra sig på fastigheter	16
2.3.10 Gränsonstillstånd och gränsonsansmälan	16
2.3.11 Behandling av passageraruppgifter vid trafiken över de inre gränserna.....	16
2.3.12 Transportörers skyldigheter	16
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN.....	17
3.1 Målsättning och alternativ	17
3.2 De viktigaste förslagen.....	18
3.2.1 Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet	18
3.2.2 Hemliga metoder för inhämtande av information för avvärijande av fara	18
3.2.3 Uppgifter med anknytning till det militära försvaret.....	18
3.2.4 Gränsbevakningsväsendets handräckning till polisen	18
3.2.5 Försvarsmaktens handräckning till Gränsbevakningsväsendet.....	19
3.2.6 Värnpliktigas befogenheter.....	19
3.2.7 Teknisk övervakning	20
3.2.8 Ingripande i obemannade luftfartygs och modellflygplans färd	20
3.2.9 Temporärt avbrytande och temporär begränsning av sjötrafik	20
3.2.10 Rätt att använda och begränsningar av rätten att röra sig på fastigheter	21
3.2.11 Gränsonstillstånd och gränsonsansmälan	21
3.2.12 Behandling av passageraruppgifter vid trafiken över de inre gränserna.....	21
3.2.13 Transportörers skyldigheter	22
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER.....	22

4.1	Ekonomiska konsekvenser	22
4.2	Konsekvenser för företagen.....	22
4.3	Konsekvenser för myndigheterna	23
4.4	Samhälleliga konsekvenser.....	24
5	BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN.....	24
5.1	Beredningsskeden och beredningsmaterial.....	24
5.2	Remissyttranden och hur de har beaktats	24
6	ÅLANDS STÄLLNING	25
7	SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	26
	DETALJMOTIVERING	27
1	LAGFÖRSLAG	27
1.1	Gränsbevakningslagen.....	27
1.2	Utlänningslagen	47
	11 kap. Transportörers skyldigheter och påföljdsavgift	47
1.3	Lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet	49
1.4	Lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning.....	52
1.5	Polislagen	53
	2 kap. Allmänna befogenheter	53
1.6	Strafflagen	53
	16 kap. Om brott mot myndigheter	53
2	NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER.....	53
3	IKRAFTTRÄDANDE	54
4	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING.....	54
	LAGFÖRSLAG	66
	Lag om ändring av gränsbevakningslagen.....	66
	Lag om ändring av utlänningslagen.....	73
	Lag om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet.....	74
	Lag om ändring av lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning	75
	Lag om ändring av 2 kap. 21 § i polislagen	76
	Lag om ändring av 16 kap. 4 a § i strafflagen	77
	BILAGA	78
	PARALLELLTEXTER	78
	Lag om ändring av gränsbevakningslagen	78
	Lag om ändring av utlänningslagen.....	91
	Lag om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet.....	92
	Lag om ändring av lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning	94
	Lag om ändring av 2 kap. 21 § i polislagen	95
	Lag om ändring av 16 kap. 4 a § i strafflagen	96

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Finlands säkerhetspolitiska omgivning har förändrats snabbt på grund av kriser i närområdet, terrorism och omfattande olaglig inresa och dess förutsägbarhet har minskat. Metoderna för hybridpåverkan har blivit fler. Som hybridpåverkan betraktas planmässig verksamhet där en statlig eller icke-statlig aktör använder sig av icke-militära metoder på ett mångsidigt sätt i syfte att försöka påverka statens svagheter och nå sina egna mål. Syftet är att skapa press, skada, osäkerhet och instabilitet hos den som är föremål för åtgärderna. Hybridpåverkan kan också vara en del av en militär operation särskilt i den inledande fasen av den. Hybridpåverkan kan samtidigt omfatta såväl informationsoperationer som terroristisk och brottslig verksamhet. Påverkan kan inledas snabbt redan under normala förhållanden, och det kan vara svårt att upptäcka den i synnerhet i den inledande fasen.

Hybridhoten utgör när de antar konkretare former sådana störningar i den inre eller yttre säkerheten som kräver samarbete mellan flera myndigheter för att bekämpas. Det ska i första hand vara möjligt att bemöta hoten med myndigheternas befogenheter under normala förhållanden. Dessutom bör myndigheternas förmåga att stå emot belastningen från hybridpåverkan och dess följder utvecklas.

Flera globala utvecklingstendenser och regionala konflikter bidrar till att ytterligare öka befolkningens rörlighet i olika delar av världen. Inresorna till Europa ökar. Befolkningsrörelser kan rikta sig till Finland såväl via de yttre som via de inre gränserna. Okontrollerbar inresa är förknippad med risker för den inre säkerheten, vilka måste kunna förebyggas.

I regeringsprogrammet för statsminister Sipiläs regering konstateras det att de ökande riskerna och nya hoten kräver beredskap och förberedelser av ett nytt slag av hela samhället. Avsikten är att stärka det övergripande säkerhetstänkandet, framför allt vid bekämpningen av nya och omfattande hot som hybridpåverkan, cyberattacker och terrorism.

Det är viktigt att det finns tillräckliga befogenheter för förebyggande och bekämpning av säkerhetshot såväl i fråga om den inre säkerheten som i fråga om användning av militära maktmedel. Tryggandet av funktionsförmågan och hanteringen av hoten förutsätter dessutom flexibel gemensam användning av myndigheternas personal- och materialresurser samt ändamålsenlig överlappning av befogenheter. Även de minskade personalresurserna inom den offentliga förvaltningen, prioriteringarna inom myndighetsuppgifterna och andra ekonomiska anpassningsåtgärder understryker vikten av samarbete mellan myndigheterna och överlappning av befogenheter. I statsrådets redogörelse för den inre säkerheten (inrikesministeriets publikation 8/2016) konstateras det att det även ska finnas beredskap för att ta i bruk reserverna för den inre säkerheten.

Gränsbevakningsväsendet är en central aktör när det gäller upprätthållandet av Finlands inre säkerhet. Gränsbevakningsväsendet har med anledning av sina territorialövervakningsuppdrag och uppgifter i anknytning till det militära försvaret kompetens och befogenheter att bemöta även hot mot den yttre säkerheten. Såsom säkerhetsmyndighet vid riksgränsen har Gränsbevakningsväsendet beredskap för att agera såväl vid störningar under normala förhållanden som under undantagsförhållanden, inklusive en militär försvarssituation. Gränsbevakningsväsendet bereder sig på hybridhot som en del av sina gränssäkerhets-, territorialövervaknings- och sjöräddningsuppdrag samt som en del av skyddandet av sina egna centrala funktioner. Beredskapen för hybridhot beaktas i utbildningen av personal och värnpliktiga.

Syftet med denna proposition är att utveckla Gränsbevakningsväsendets och gränsbevakningsmännens befogenheter under normala förhållanden så att Gränsbevakningsväsendet kan bereda sig på att snabbt och effektivt bemöta de hot som uppstår i Finlands säkerhetspolitiska omgivning, såväl självständigt som i samarbete med andra behöriga myndigheter. Propositionen syftar särskilt till att utvidga gränsbevakningsmännens befogenheter när det gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid gränsövervakningsställena och dessas omedelbara närhet, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning, när polisen är förhindrad att göra det. Gränsbevakningsväsendet kan inte ges ytterligare befogenheter med stöd av beredskapslagen.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

2.1.1 Gränsbevakningsväsendets viktigaste uppgifter och befogenheter

Målet för Gränsbevakningsväsendets verksamhet är att upprätthålla gränssäkerheten. Dessutom utför Gränsbevakningsväsendet tillsynsuppgifter som anges särskilt, bekämpning av brott, polis- och tulluppgifter, efterspanings- och räddningsuppgifter samt deltar i det militära försvaret. Gränsbevakningsväsendet är även ledande sjöräddningsmyndighet. Bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets viktigaste uppgifter och befogenheter finns i gränsbevakningslagen (578/2005), i lagen om brottbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet (RP 41/2017 rd) och i sjöräddningslagen (1145/2001). Gränsbevakningsväsendet tillhandahåller vid sidan av sina kärnuppgifter sektorsövergripande myndighetshjälp i glest befolkade områden inom gränsområdena och vid kusten.

Bestämmelser om den territoriella inriktningen av Gränsbevakningsväsendets verksamhet finns i 4 § i gränsbevakningslagen. Enligt den paragrafen verkar Gränsbevakningsväsendet där det är motiverat för upprätthållande av gränsordningen och gränssäkerheten, genomförande av gränskontroll och utförande av sådana uppgifter med anknytning till det militära försvaret som ankommer på Gränsbevakningsväsendet, samt på havsområdet och inom den ekonomiska zon som avses i lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004). Gränsbevakningsväsendet verkar på andra platser endast om det behövs för att slutföra en lagstadgad uppgift, ge handräddning eller ge assistans till en annan finsk myndighet.

2.1.2 Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet

Gränsbevakningsväsendet kontrollerar enligt 20 § i gränsbevakningslagen förarens körskick och fordons trafikduglighet vid gränsövergångsställena. Gränsbevakningsväsendet ser även i övrigt till att allmän ordning och säkerhet upprätthålls vid gränsövergångsställena när polisen är förhindrad att göra det. En gränsbevakningsman har enligt 32 § i fråga om dessa uppgifter de befogenheter som föreskrivs i 2 kap. 2, 5 och 6 §, 8 § 1 mom. samt 10 § i polislagen.

Enligt 21 § 1 mom. i gränsbevakningslagen kan Gränsbevakningsväsendet i ett enskilt fall på begäran av en polisman som hör till befälet sköta sådana brådskande polisåtgärder som behövs för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet och som avses i 2 och 3 kap. i polislagen och som polisen inte utan dröjsmål kan sköta. När en gränsbevakningsman konfronteras med en situation kan han eller hon enligt 2 mom. i den paragrafen vidta en åtgärd enligt 1 mom. även utan begäran från polisen, om åtgärden inte kan uppskjutas utan att hälsa eller egendom äventyras. Polisen ska utan dröjsmål underrättas om åtgärden. En gränsbevakningsman ska på en polismans begäran avstå från att utföra en åtgärd eller avbryta en påbörjad åtgärd.

Om en sampatrullering mellan en gränsbevakningsman och en polisman har planerats på förhand och ska anses som ändamålsenlig, får gränsbevakningsmannen på patrulleringsområdet i enlighet med 21 § 3 mom. i gränsbevakningslagen i en uppgift som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet under polisens ledning utföra nödvändiga polisåtgärder enligt 2 och 3 kap. i polislagen.

Enligt 33 § i gränsbevakningslagen har en gränsbevakningsman i sådana uppgifter för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet som avses i 21 § i den lagen de befogenheter som föreskrivs för polismän i 2 och 3 kap. i polislagen, om inte en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef begränsar dem.

2.1.3 Bekämpning av terrorism

Polisen har huvudansvaret för bekämpning av terroristbrott. Enligt 34 a kap. 6 § i strafflagen (39/1889) har en gärningsman ett terroristiskt syfte om han eller hon har för avsikt att 1) injaga allvarlig fruktan hos en befolkning, 2) obehörigen tvinga regeringen eller någon annan myndighet i en stat eller en internationell organisation att göra, tåla eller underlåta att göra något, 3) obehörigen upphäva eller ändra en stats konstitution eller allvarligt destabilisera en stats rättsordning eller tillfoga statsekonomin eller de grundläggande samhällsstrukturerna i en stat synnerligen stor skada, eller 4) tillfoga en internationell organisations ekonomi eller de övriga grundläggande strukturerna i en sådan organisation synnerligen stor skada. Med terroristgrupp avses en strukturerad grupp, inrättad för en viss tid, bestående av minst tre personer, som handlar i samförstånd för att begå brott som avses i 34 a kap. 1 § i strafflagen.

Polisen kan i uppgifter som gäller bekämpning av terrorism begära handräckning av andra myndigheter. Enligt 22 § i gränsbevakningslagen kan Gränsbevakningsväsendet på begäran av en polisman som tillhör befälet tillhandahålla utrustning, personalresurser och särskilda sakkunnigtjänster för polisens bruk, om det på grund av ett särskilt hot är nödvändigt bl.a. i syfte att avvärja ett brott som är avsett att begås i terroristiskt syfte. Enligt 33 § i gränsbevakningslagen har en gränsbevakningsman i sådana uppgifter för förhindrande av i 22 § i den lagen avsedda brott som begås i terroristiskt syfte de befogenheter som föreskrivs för polismän i 2 och 3 kap. i polislagen, om inte en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef begränsar dem.

I 77 a–77 d § i gränsbevakningslagen finns bestämmelser om handräckning av Gränsbevakningsväsendet till polisen vid bekämpning av terrorism på havsområden. För att förhindra eller avbryta sådana brott som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2–7 punkten eller 2 mom. i strafflagen har polisen enligt 77 a § i gränsbevakningslagen rätt att på finskt havsområde och inom Finlands ekonomiska zon få sådan handräckning av Gränsbevakningsväsendet som kräver användning av maktmedel som utnyttjar beväpning som skaffats som krigsmateriel, om detta är nödvändigt för att avvärja en överhängande allvarlig fara som hotar ett stort antal människors liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att avvärja faran. Med beväpning som skaffats som krigsmateriel avses sådan användning av vapenmakt med beväpning som är slagkraftigare än användningen av en tjänstemans personliga vapen och som lämpar sig för polisuppdrag. Polisen fattar beslut om användning av maktmedel enligt den paragrafen och leder användningen av dem. Maktmedlen får användas endast av en gränsbevakningsman som tjänstgör i en militär tjänst vid Gränsbevakningsväsendet. I 77 b–77 d § i gränsbevakningslagen finns bestämmelser om fattande av beslut om handräckning, om ledning av en handräckningssituation samt om kostnaderna för handräckning. Bestämmelserna motsvarar bestämmelserna i lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen (781/1980).

Enligt 4 § i lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen har polisen rätt att av försvarsmakten få nödvändig handräckning som kräver användning av maktmedel, om det är

nödvändigt för att förhindra brott eller avbryta begående av brott som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2–7 punkten eller 2 mom. i strafflagen, om det inte är möjligt att förhindra eller avbryta ett brott med polisens egen utrustning och personal. Handräckning kan omfatta användning av militära maktmedel, om det är nödvändigt för att avvärja en överhängande allvarlig fara som hotar ett stort antal människors liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att avvärja hotet. Med militära maktmedel avses sådan användning av vapenmakt med krigsmateriel som är slagkraftigare än användningen av en tjänstemans personliga vapen och som lämpar sig för polisuppdrag. I lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen föreskrivs dessutom om fattande av beslut om handräckning, om ledning av en handräckningssituation samt om kostnaderna för handräckning.

2.1.4 Territorialövervakning

I territorialövervakningslagen (755/2000) finns bestämmelser om Finlands territoriella integritet och tryggheten av den. Gränsbevakningsväsendet är behörig territorialövervakningsmyndighet som enligt 24 § i den lagen svarar för territorialövervakningen vid rikets gränser samt inom de områden som dess verksamhet enligt 4 § i gränsbevakningslagen omfattar.

Gränsbevakningsväsendet har vid utförandet av en i territorialövervakningslagen föreskriven uppgift rätt att använda sådana behövliga maktmedel som kan anses försvarliga med beaktande av hur viktigt och brådskande uppdraget är, hur farligt motståndet är, de resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. Enligt 33 § i den lagen kan försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet använda militära maktmedel som är nödvändiga för tryggheten av Finlands territoriella integritet. Beslut om användningen av militära maktmedel fattas av försvarsministeriet, om inte något annat följer av den behörighet som försvarsmaktens överbefälhavare innehar eller om något annat inte bestäms i 34 §.

Enligt 34 § i territorialövervakningslagen ska försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet utan dröjsmål vidta alla nödvändiga åtgärder i syfte att avvärja fientlig verksamhet som medför direkt och allvarlig fara för rikets säkerhet. Härvid ska vid behov användas sådana militära maktmedel som med beaktande av hur farlig verksamheten är och övriga omständigheter som inverkar på totalbedömningen av situationen kan anses vara försvarliga.

2.1.5 Militärt försvar

Enligt 3 § i gränsbevakningslagen deltar Gränsbevakningsväsendet i det militära försvaret. I 25 § i den lagen finns närmare bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets uppgifter med anknytning till det militära försvaret. Enligt 1 mom. i den paragrafen deltar Gränsbevakningsväsendet i rikets försvar och ger i detta syfte sin personal och de värnpliktiga som förordnats till Gränsbevakningsväsendet samt de kvinnor som antagits för att fullgöra frivillig militärtjänst militärutbildning samt upprätthåller och utvecklar försvarsberedskapen i samarbete med försvarsmakten. Det har inte uttryckligen föreskrivits om Gränsbevakningsväsendets befogenheter i uppgifter med anknytning till det militära försvaret, utan befogenheterna har ansetts följa direkt av bestämmelserna om uppdraget.

Bestämmelser om militära kommandomål inom Gränsbevakningsväsendet finns i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005). Militära kommandomål definieras inte exakt i lagstiftningen, men vanligtvis avses med dessa sådana ärenden som gäller försvarsmakten eller Gränsbevakningsväsendet samt personer som tjänstgör inom försvarsmakten eller Gränsbevakningsväsendet och som vederbörande förman avgör utifrån sin chefsställning (RP 177/1999 rd). Till militära kommandomål hör t.ex. beredning och genomförande av militära åtgärder. Till beredningen och genomförandet av militära åtgärder hör bland annat den strate-

giska, operativa och taktiska planeringen, planering och höjning av försvarsberedskapen, upprätthållande av det krigstida ledningssystemet, militär underrättelseverksamhet, beslut som gäller den krigstida organisationen och personalstyrkan, placering av de anställda och beslut som gäller förordnande av personalen till krigstida uppgifter samt beslut om befordringsgrunderna och befordran till militär grad. Därtill hör planeringen angående rustning och underhåll av krigstida trupper samt de förberedande åtgärderna i anslutning härtill, ledande av krigshandlingarna och befälet över trupperna, beslut om vapenvila, det omedelbara befälet över trupperna i handräckningsuppgifter och i samband med den territoriella övervakningen till den aktuella ärendehelheten i likhet med sådana reglementen som anknyter till ovan anförda frågor.

Enligt 7 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning beslutar republikens president om betydande ändringar av gränstruppernas försvarsberedskap och om andra vittsyftande eller principiellt viktiga militära kommandomål som gäller Gränsbevakningsväsendet och som avser Gränsbevakningsväsendets uppgifter med anknytning till det militära försvaret. Med vittsyftande eller principiellt viktiga militära kommandomål som avser uppgifter med anknytning till det militära försvaret avses t.ex. omfattande användning av militära maktmedel (RP 264/2006 rd). Republikens president fattar beslut i militära kommandomål som gäller Gränsbevakningsväsendet efter föredragning av inrikesministern. Vid föredragningen av ett sådant ärende har statsministern och chefen för Gränsbevakningsväsendet rätt att vara närvarande och uttala sin uppfattning om det.

2.1.6 Säkerhetskontroll av Gränsbevakningsväsendets objekt

Enligt 67 § i gränsbevakningslagen kan det i syfte att sörja för säkerheten och trygga ordningen eller skydda egendom utföras säkerhetskontroller vid Gränsbevakningsväsendets ledningsstaber och i andra viktiga lokaler som Gränsbevakningsväsendet har och på områden som Gränsbevakningsväsendet besitter. Vid en säkerhetskontroll kan alla fordon och personer som kommer till eller befinner sig i Gränsbevakningsväsendets lokaler eller på områden som Gränsbevakningsväsendet besitter kontrolleras, liksom även saker som de har med sig. En säkerhetskontroll kan utföras av en gränsbevakningsman eller av någon annan anställd hos Gränsbevakningsväsendet som har utbildats för uppgiften eller av en person som har utbildats för uppgiften och godkänts av polisen (*säkerhetskontrollör*).

I 68 § i gränsbevakningslagen föreskrivs om utförande av säkerhetskontroller, i 69 § om omhändertagande av föremål som påträffats vid en säkerhetskontroll och i 70 § om användning av maktmedel vid säkerhetskontroller. En säkerhetskontrollör har bl.a. rätt att avlägsna en person som vägrar underkasta sig säkerhetskontroll och dennes fordon från Gränsbevakningsväsendets lokaler eller ett område som Gränsbevakningsväsendet besitter. För att avlägsna en person eller ett fordon kan en säkerhetskontrollör använda sådana maktmedel som kan anses vara försvarliga med hänsyn till personens uppträdande och övriga omständigheter. Någon annan än en gränsbevakningsman får dock inte använda maktmedel för att avlägsna en person från Gränsbevakningsväsendets lokaler eller ett område som Gränsbevakningsväsendet besitter, om inte något annat följer av annan lagstiftning.

2.1.7 Befogenheter under undantagsförhållanden

Bestämmelser om myndigheternas befogenheter under undantagsförhållanden och om myndigheternas förberedelser inför undantagsförhållanden finns i beredskapslagen (1552/2011). Befogenheterna får utövas endast i särskilt definierade situationer, och ibruktagandet av befogenheterna förutsätter beslut av den högsta statsledningen och riksdagen. I beredskapslagen finns inga bestämmelser om ytterligare befogenheter för Gränsbevakningsväsendet. I 16 kap. i beredskapslagen finns bestämmelser om ytterligare befogenheter för försvarsmakten i syfte att

höja eller upprätthålla den militära försvarsberedskapen. Bestämmelserna gäller gränstrupper först när och till den del dessa har anslutits till försvarsmakten.

Gränsbevakningsväsendet har god beredskap för att agera såväl vid störningar under normala förhållanden som under undantagsförhållanden. Man har berett sig på att effektivisera verksamheten. I en situation som förutsätter att försvarsberedskap höjs, är gränstruppernas primära uppgift att effektivisera upprätthållandet av gränssäkerheten och att trygga rikets territoriella integritet och förbereda militära försvarsuppgifter. En effektivisering av Gränsbevakningsväsendets beredskap och de inledande åtgärderna för höjning av beredskapen genomförs med in-ternerna åtgärder. För höjande av Gränsbevakningsväsendets beredskap kan även värnpliktiga förordnas till gränstruppernas repetitionsövning eller extra tjänstgöring eller så kan det bestämmas om mobilisering. Gränsbevakningsväsendet agerar i dessa situationer med befogenheter under normala förhållanden.

Enligt 25 § 2 mom. i gränsbevakningslagen kan gränstrupperna eller delar av dem genom förordning av republikens president anslutas till försvarsmakten, om försvarsberedskapen kräver det. Detta är ändamålsenligt i ett skede då direkt användning av militära maktmedel riktas mot rikets territorium och det inte längre finns förutsättningar att sköta gränssäkerhetsuppgiften.

2.1.8 Transportörers skyldigheter

I 11 kap. i utlänningslagen (301/2004) föreskrivs om transportörers skyldigheter och påföljdsavgift vid transport över en yttre gräns. Med transportör avses den som bedriver bil-, flyg-, fartygs- eller järnvägstrafik. Enligt 173 § i utlänningslagen ska transportörer försäkra sig om att utläningar som de transporterar till Finland över en yttre gräns och som varken är unionsmedborgare eller därmed jämförbara personer har ett sådant resedokument som krävs för inresa samt ett sådant visum eller uppehållstillstånd som krävs. För brott mot skyldigheten tas det enligt 179 § i utlänningslagen ut en påföljdsavgift för transportör som är 3 000 euro per person som transporteras. Påföljdsavgift får inte tas ut hos den som är misstänkt för ordnande av olaglig inresa i en förundersökning eller straffprocess. Enligt 174 § i utlänningslagen är en fordonsförare, befälhavaren för ett fartyg eller luftfartyg samt transportörens företrädare i något annat trafikmedel skyldiga att övervaka att ingen som saknar rätt därtill tar sig in i landet utan gränskontrollmyndighetens samtycke. Om en utläning avvisas eller nekas inresa, är transportören enligt 175 § i utlänningslagen skyldig att transportera honom eller henne tillbaka.

Bestämmelserna i utlänningslagen gäller endast transport av personer över en yttre gräns, dvs. endast i trafiken utanför Schengenområdet. För trafiken vid de inre gränserna har det inte föreskrivits motsvarande kontrollskyldighet, påföljdsavgift för transportör eller återtransportskyldighet. Däremot omfattar tillämpningsområdet för rekvisitet för ordnande av olaglig inresa enligt 17 kap. 8 § i strafflagen såsom allmän bestämmelse även trafiken vid en inre gräns.

I 19, 20 och 20 a § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005) föreskrivs om skyldighet att lämna uppgifter om passagerare och besättning vid transport över en yttre gräns. Enligt 19 § i den lagen ska föraren av ett fordon som anländer till eller avgår från Finland och passerar den yttre gränsen till gränskontrollmyndigheten vid in- respektive utresestället lämna uppgifter om personerna i fordonet. Befälhavaren för ett fartyg eller luftfartyg samt ägaren eller innehavaren av ett tåg eller något annat trafikmedel eller dennes företrädare ska till gränskontrollmyndigheten vid in- eller utresestället lämna en passagerar- och besättningsförteckning eller i övrigt uppgift om trafikmedlets personal och passagerare samt övriga personer i trafikmedlet (*passagerar- och besättningsförteckning*), om inte uppgifterna redan har lämnats med stöd av 20 eller 20 a § i den lagen. Uppgifterna kan lämnas genom teknisk anslutning.

I 20 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet föreskrivs om skyldighet att lämna uppgifter om flygpassagerare. Bestämmelserna kompletterar 19 §. Enligt bestämmelserna ska en fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt idkar flygtransport av personer (*lufttrafikföretag*) på gränskontrollmyndighetens begäran lämna uppgifter enligt den paragrafen om passagerare som lufttrafikföretaget transporterar till ett officiellt gränsövergångsställe via vilket personerna anländer till Europeiska unionens medlemsstaters territorium eller lämnar medlemsstaternas territorium. I paragrafen föreskrivs dessutom om innehållet i passageraruppgifterna, om tidsfristen för att lämna uppgifterna och om utplåning av uppgifterna. Genom bestämmelserna har det s.k. API-direktivet (rådets direktiv 2004/82/EG om skyldighet för transportörer att lämna uppgifter om passagerare) genomförts nationellt.

Enligt 20 a § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet ska en fysisk eller juridisk person som bedriver yrkesmässig transport av personer eller varor sjövägen eller per järnväg lämna de uppgifter om passagerare och besättning som avses i 19 § 2 och 3 mom. till gränskontrollmyndigheten före ankomsten till in- och utresekontrollen. I tågtrafik ska uppgifterna lämnas senast när tåget har avgått från den sista station där passagerare stigit ombord på tåget. På skyldigheten att i fartygstrafik lämna förhandsuppgifter tillämpas bestämmelserna i kodexen om Schengengränserna samt andra bestämmelser och föreskrifter.

Enligt 21 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet finns det bestämmelser om den påföljdsavgift för åsidosättande av skyldigheten att lämna förhandsuppgifter enligt 20 och 20 a § som tas ut hos en transportör i 179 § i utlänningslagen. Påföljdsavgiften är 3 000 euro för varje sådan resa för vilken uppgifter om passagerare inte meddelats eller för vilken bristfälliga eller felaktiga uppgifter meddelats.

Skyldigheten att lämna förhandsuppgifter om passagerare gäller endast transport över en yttre gräns. Flygbolag är dock skyldiga att upprätta en passagerar- och besättningsförteckning även vid transport över en inre gräns (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 996/2010 om utredning och förebyggande av olyckor och tillbud inom civil luftfart och om upphävande av direktiv 94/56/EG). På motsvarande sätt är de som idkar fartygstrafik enligt lagen om passagerarfartygs personlistor (1038/2009) skyldiga att upprätta passagerar- och besättningsförteckningar vid trafiken över en inre gräns.

2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU

2.2.1 Kodexen om Schengengränserna

Huvudprincipen i kodexen om Schengengränserna (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 om en unionskodex om gränspassage för personer) är att ingen gränskontroll ska ske av personer vid passage av de inre gränserna mellan unionens medlemsstater. Genom kodexen om Schengengränserna genomförs principen om fri rörlighet för personer i Europeiska unionen. Med gränskontroll avses enligt artikel 2.10 i förordningen verksamhet vid en gräns som utan hänsyn till andra skäl enbart bedrivs som svar på en avsikt att passera gränsen eller själva passagen av den och som består av in- och utresekontroller och gränsövervakning. Med gränsövervakning avses enligt artikel 2.12 i förordningen övervakning av gränser mellan gränsovergångsställen och övervakning av gränsovergångsställen utanför de fasta tiderna för öppethållande för att hindra personer från att kringgå in- och utresekontrollerna.

Återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna är en exceptionell åtgärd inom området med fri rörlighet. Bestämmelser om tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna finns i avdelning III kapitel II i kodexen om Schengengränserna. Tillfälligt återinförande av gränskontroll förutsätter att det föreligger ett allvarligt hot mot den allmänna ordningen el-

ler den inre säkerheten. Gränskontroll får utifrån medlemsstatens bedömning återinföras vid de inre gränserna eller vid vissa avsnitt under en begränsad tidsperiod på högst 30 dagar eller så länge hotet förväntas kvarstå, dock högst under sex månader. Omfattningen och varaktigheten av det tillfälliga återinförandet av gränskontroll vid de inre gränserna får inte överskrida vad som är absolut nödvändigt för att bemöta det allvarliga hotet. Gränskontroll vid de inre gränserna ska endast återinföras som en sista utväg. I brådskande fall får gränskontroll återinföras vid de inre gränserna omedelbart under en period på högst 10 dagar och återinförandet får förlängas med högst 20 dagar i sänder. Då är den totala perioden för återinförandet av gränskontroll högst två månader. Enligt 15 § i gränsbevakningslagen beslutar statsrådet om tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna.

I kodexen om Schengengränserna förutsätts det att det i samband med in- och utresekontroller görs behövliga registerförfrågningar i nationella och europeiska databaser i syfte att ta reda på uppgifterna i resedokumentet och för att säkerställa att en person inte utgör ett allvarligt hot mot den inre säkerheten, den allmänna ordningen eller de internationella förbindelserna i medlemsstaterna eller innebär ett hot mot folkhälsan. Den ändring av kodexen om Schengengränserna som trädde i kraft i april 2017 (förordning (EU) 2017/458, EUT L 74) utvidgade de obligatoriska registerkontrollerna till att gälla tredjelandsmedborgare även vid utresekontroller samt till EU-medborgare och andra personer som åtnjuter rätten till fri rörlighet vid in- och utresekontroller vid de yttre gränserna. Avsikten med kontrollerna i register är att bemöta bl.a. det ökade terroristhotet.

2.2.2 Transportörers skyldigheter i trafik över de inre gränserna

Sverige

En lag om särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet trädde i kraft i Sverige i december 2015. Det är en temporär lag som gäller i tre år. Enligt lagen får regeringen för högst sex månader ålägga den som transporterar passagerare med buss, tåg eller passagerarfartyg till Sverige från en annan stat att utföra identitetskontroller av passagerarna. Skyldigheten har inte samband med återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna. Kontrollskyldigheten omfattar inte heller kontroll av handlingar som berättigar till inresa. Transportören kan påföras en administrativ sanktionsavgift per transport vid överträdelse av skyldigheten att utföra kontroll. Transportören har inte återtransportskyldighet när det gäller de passagerare som nekas inresa.

Norge

Norges lagstiftning förpliktar transportören att kontrollera att de handlingar som berättigar till inresa finns även vid trafiken över de inre gränserna, om gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna. En transportör som uppsåtligt eller av oaktsamhet försummar skyldigheten kan dömas till böter. Transportören har inte vid trafik över de inre gränserna återtransportskyldighet när det gäller de passagerare som nekas inresa.

Danmark

Enligt Danmarks lagstiftning är transportören skyldig att kontrollera att handlingar som berättigar till inresa finns även vid trafik över de inre gränserna, om gränskontroll tillfälligt återinförts vid de inre gränserna och om Danmarks regering har fattat beslut om att införa skyldigheten för transportörer att utföra kontroller. Skyldigheten gäller ett sådant avsnitt av gränsen där gränskontroll återinförts. Transportörens skyldigheter gäller transport av passagerare med flyg, båt, tåg eller buss. Skyldigheten gäller således inte t.ex. taxibilar. En transportör som bry-

ter mot skyldigheten kan dömas till böter per person som transporteras. Transportören har även återtransportskyldighet när det gäller de passagerare som nekas inresa.

Tyskland

I Tysklands lagstiftning finns det inga uttryckliga bestämmelser om skyldighet att kontrollera handlingar som berättigar till inresa eller om påföljdsavgift för transportörer vid trafik över de inre gränserna, i det fall att gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna. I dessa situationer tillämpas dock allmänna bestämmelser enligt vilka en transportör får transportera in i landet endast en person som har en giltig handling som berättigar till inresa. Vid försumelse att iaktta bestämmelserna är det möjligt att påföra transportören påföljdsavgift. Transportören har inte vid trafik över de inre gränserna återtransportskyldighet när det gäller de passagerare som nekas inresa.

Frankrike

Frankrikes lagstiftning tillät tidigare uttryckligen påförande av påföljdsavgift för transportören i trafiken över såväl de inre som de yttre gränserna. I och med en lagändring som trädde i kraft i mars 2016 kan påföljdsavgift inte längre påföras transportörer i trafiken mellan EU-medlemsstater och Schengenstater. De franska myndigheterna har dock ansett att tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna ger rätt att tillämpa alla bestämmelser som gäller de yttre gränserna, inklusive påföljdsavgift för transportörer.

2.3 Bedömning av nuläget

Många olika slag av säkerhetshot innebär utmaningar för Gränsbevakningsväsendets och andra myndigheters verksamhet. Gränsbevakningsväsendet måste kunna agera snabbt och effektivt såväl inom ramen för sina egna befogenheter som genom att ge handräckning till en annan behörig myndighet. Dessutom måste ändamålsenliga överlappande befogenheter för myndigheterna säkerställas, för att det ska vara möjligt att bemöta hot snabbt och effektivt även i situationer där myndigheter belastas av flera samtidiga uppdrag. Syftet med överlappande befogenheter är inte att ändra det primära ledningsansvaret för ett uppdrag, utan att säkerställa att situationen snabbt fås under kontroll. Gränsbevakningsväsendet har utbildad personal samt utrustning för att snabbt höja beredskapen vid olika störningar under normala förhållanden. Man har dock också upptäckt utvecklingsbehov när det gäller Gränsbevakningsväsendets uppgifter och befogenheter.

2.3.1 Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet

Enligt 20 § i gränsbevakningslagen ser Gränsbevakningsväsendet till att allmän ordning och säkerhet upprätthålls vid gränsövergångsställena när polisen är förhindrad att göra det. Enligt 21 § i gränsbevakningslagen kan Gränsbevakningsväsendet på begäran av en polisman som hör till befälet i ett enskilt fall sköta sådana brådskande polisåtgärder som behövs för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet och som polisen inte utan dröjsmål kan sköta. När en gränsbevakningsman konfronteras med en situation kan han eller hon vidta en åtgärd även utan begäran från polisen, om åtgärden inte kan uppskjutas utan att hälsa eller egendom äventyras. Gränsbevakningsväsendet har i enlighet med 67–70 § i gränsbevakningslagen rätt att utföra säkerhetskontroller i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som Gränsbevakningsväsendet besitter.

Gränsbevakningsväsendets rätt att självständigt inleda genomförandet av åtgärder för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet har begränsats till att gälla endast gränsövergångs-

ställena. Det här är inte ändamålsenligt i situationer som utvecklas snabbt och överraskande och som i värsta fall kan hota Gränsbevakningsväsendets funktionsförmåga som upprätthållare av gränssäkerheten eller en höjning av Gränsbevakningsväsendets militära beredskap och beredskap för att avvärja territoriekränkningar. Gränsbevakningsväsendet ska kunna sköta uppgifterna för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet även i gränsövergångsställenas omedelbara närhet, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som Gränsbevakningsväsendet besitter, när polisen är förhindrad att göra det. Befogenheterna kompletterar de nuvarande befogenheterna.

Gränsbevakningsväsendets åtgärder vid gränsövergångsställena har begränsats till vissa befogenheter som avses i 2 kap. i polislagen. Det är ändamålsenligt att utvidga utövandet av befogenheterna, eftersom Gränsbevakningsväsendet t.ex. vid gränsövergångsställena vid östgränsen är enda säkerhetsmyndighet som hela tiden är på plats och som vid behov kan hantera hotfulla situationer och använda maktmedel. Polisen är inte heller permanent närvarande i Gränsbevakningsväsendets lokaler eller på områden som den besitter.

2.3.2 Hemliga metoder för inhämtande av information för avvärjande av fara

Bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets uppgifter för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet finns så som beskrivits ovan i 20 och 21 § i gränsbevakningslagen. I 22 § i den lagen föreskrivs om assistans som Gränsbevakningsväsendet ger polisen när det gäller terrorismbekämpning och andra särskilda situationer.

På en gränsbevakningsmans rätt att vidta åtgärder på ett gränsövergångsställe för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet tillämpas enligt 32 § i gränsbevakningslagen vad som föreskrivs i 2 kap. 2, 5 och 6 §, 8 § 1 mom. samt 10 § i polislagen. Enligt 33 § i gränsbevakningslagen har en gränsbevakningsman i sådana polisuppgifter för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet som avses i 21 § och för förhindrande av i 22 § avsedda brott som begås i terroristiskt syfte, för skötsel av särskilda situationer samt i fråga om sådana uppgifter som avses i lagen om sjöfartsskydd på vissa fartyg och i hamnar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet (485/2004) och som ska skötas av Gränsbevakningsväsendet de befogenheter som föreskrivs för polismän i 2 och 3 kap. i polislagen, om inte en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef begränsar dem.

I 5 kap. i polislagen finns bestämmelser om hemliga metoder för inhämtande av information. Enligt det kapitlet är teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter, teknisk avlyssning, optisk observation och teknisk spårning under vissa förutsättningar möjliga även för att avvärja fara eller för att en åtgärd tryggt ska kunna vidtas. Det skulle vara motiverat att Gränsbevakningsväsendet har motsvarande befogenheter som polisen när Gränsbevakningsväsendet utför uppgifter med anknytning till den allmänna ordningen och säkerheten eller polisuppgifter eller ger polisen assistans med stöd 22 § i gränsbevakningslagen. Befogenheterna förbättrar Gränsbevakningsväsendets förmåga att agera effektivt för att avvärja en fara som hotar liv eller hälsa, tryggar arbetssäkerheten för Gränsbevakningsväsendets tjänstemän och säkerheten för de personer som är föremål för åtgärden. Befogenheterna möjliggör även att polisen kan dra full nytta av Gränsbevakningsväsendets assistans i de situationer polisen leder.

2.3.3 Uppgifter med anknytning till det militära försvaret

Försvarsmakten är huvudansvarig myndighet för det militära försvaret. I gränsbevakningslagen finns bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets deltagande i det militära försvaret. I lagen föreskrivs dock inte uttryckligen om vilka befogenheter som kan utövas i uppgiften. Bestämmelserna har till sakinhållet inte ändrats sedan den första tiden av Finlands självständighet. Gränsbevakningsväsendets befogenheter har ansetts följa direkt av bestämmelsen om

uppdraget, vilket kan anses problematiskt med hänsyn till nuvarande grundlag. Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska all utövning av offentlig makt bygga på lag och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iakttas.

Till lagen om försvarsmakten fogades det 2007 exakta bestämmelser om försvarsmaktens uppgifter och befogenheter för tryggnad av medborgarnas livsbetingelser och statsledningens handlingsfrihet samt försvar av den lagliga samhällsordningen (RP 264/2006 rd). Enligt 4 § i den lagen använder försvarsmakten vid behov militära maktmedel när ett väpnat angrepp eller ett motsvarande yttre hot riktas mot Finland.

Gränstrupper eller delar av dem kan, om försvarsberedskapen kräver det, anslutas till försvarsmakten. Detta är ändå inte nödvändigtvis ändamålsenligt i början av en kris, då gränsbevakningsmannens befogenheter tillför ett betydande mervärde i hanteringen av situationen. En kris kan samtidigt omfatta flera slag av störningar och ett militärt hot som utvecklas snabbt. Då är det viktigt att Gränsbevakningsväsendet effektivt kan hantera situationen med befogenheter under normala förhållanden samt höja även den militära försvarsberedskapen i samarbete med försvarsmakten t.ex. genom att bereda sig på användning av vapenmakt med krigsmateriel. När en kris fortskrider kan det vara ändamålsenligt att ansluta gränstrupper till försvarsmakten på ett flexibelt sätt på de områden som är föremål för hot eller om situationen kräver det på alla håll eller fortsätta hantera situationen under Gränsbevakningsväsendets ledning inom vissa områden. Omfattande användning av militära maktmedel sker alltid under ledning av försvarsmakten, men en förändrad säkerhetssituation kräver att Gränsbevakningsväsendet kan bereda sig på och inleda användning av militära maktmedel oberoende av om gränstrupper anslutits eller inte när krigshandlingar inleds. Mot bakgrund av det ovanstående är det behövligt att precisera Gränsbevakningsväsendets befogenheter i uppgifterna med anknytning till det militära försvaret på motsvarande sätt som i fråga om försvarsmakten.

Ett beslut om uppgifter i anknytning till det militära försvaret är ett militärt kommandomål. Enligt 7 § i lagen om Gränsbevakningsväsendets förvaltning beslutar republikens president om betydande ändringar av gränstruppernas försvarsberedskap och om andra vittsyftande eller principiellt viktiga militära kommandomål som gäller Gränsbevakningsväsendet och som avser Gränsbevakningsväsendets uppgifter med anknytning till det militära försvaret. Republikens president fattar beslut i militära kommandomål som gäller Gränsbevakningsväsendet efter föredragning av inrikesministern. Vid föredragningen av ett sådant ärende har statsministern och chefen för Gränsbevakningsväsendet rätt att vara närvarande och uttala sin uppfattning om det. Gränsbevakningsväsendets uppgifter med anknytning till det militära försvaret ges entydigt av försvarsmakten. Gränsbevakningsväsendets uppgifter och verksamhet har samordnats med försvarsmaktens trupper. Därför är det behövligt att komplettera regleringen så att ett militärt kommandomål som gäller användning av militära maktmedel ska behandlas vid ett beslutsförfarande som avses i lagen om försvarsmakten så att inrikesministern och chefen för Gränsbevakningsväsendet har rätt att vara närvarande och uttala sin uppfattning om saken.

2.3.4 Bestämmelser om handräckning

Gränsbevakningsväsendet kan med stöd av 77 a § i gränsbevakningslagen ge polisen handräckning som omfattar användning av militära maktmedel vid bekämpning av terrorism på havsområden. På landområden har polisen rätt att få motsvarande handräckning endast av försvarsmakten. Även Gränsbevakningsväsendet har militära maktmedel till sitt förfogande samt funktionsförmåga på landområden, och därför är det ändamålsenligt att utvidga tillämpningsområdet för bestämmelsen. Genom ändringen förbättras myndigheternas flexibla samarbete i krävande särskilda situationer.

I 79 § i gränsbevakningslagen finns bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets rätt att få handräckning av försvarsmakten. Handräckningen har begränsats till vissa av Gränsbevakningsväsendets uppgifter och vissa former av handräckning och omfattar t.ex. inte användning av maktmedel. Regleringen bör utvecklas så att handräckning kan ges på ett flexibelt sätt i olika situationer och så att den som ger handräckning i synnerligen viktiga och brådskande uppdrag också ska ha rätt att använda skjutvapen och andra maktmedel.

2.3.5 Värnpliktigas befogenheter

Enligt 30 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning kan värnpliktiga och kvinnor som antagits till frivillig militärtjänst vid behov anlitas för att stödja Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Bestämmelsen är informativ och ger inte möjlighet att självständigt utöva befogenheter. Det är behövligt att till gränsbevakningslagen foga exakta och noggrant avgränsade bestämmelser om de befogenheter som värnpliktiga vid behov kan utöva även utan en gränsbevakningsmans omedelbara närvaro. Regleringen förbättrar möjligheterna att använda beväringar och reservister i exceptionella situationer och gör att gränsbevakningsmän frigörs för uppgifter som förutsätter stora befogenheter.

2.3.6 Teknisk övervakning

Enligt 29 § i gränsbevakningslagen har Gränsbevakningsväsendet för genomförande av gränskontroller rätt att i närheten av gränsen samt på ett gränsövergångsställe och i dess omedelbara närhet företa teknisk övervakning inom områden som inte omfattas av hemfriden. I syfte att effektivisera Gränsbevakningsväsendets verksamhet bör grunderna för befogenheterna för den tekniska övervakningen på havsområdena förtydligas.

2.3.7 Ingripande i obemannade luftfartygs och modellflygplans färd

Enligt 167 § i luftfartslagen kan en gränsbevakningsman av skäl som är nödvändiga för upprätthållande av gränssäkerheten och utförande av sjöräddningsuppdrag förbjuda ett luftfartyg att starta, beordra ett luftfartyg att landa, kräva identifiering, bestämma flygriktningen och flyghöjden eller på något annat sätt ingripa i luftfartygets färd. När det gäller obemannade luftfartyg utgör utövandet av befogenheterna ofta en utmaning. Befogenheterna omfattar inte heller modellflygplan och befogenheterna kan inte utövas i säkerhetsuppgifter eller för att skydda en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet.

En gränsbevakningsmans rätt att rikta maktmedel och åtgärder mot ett fjärrstyrt luftfartssystem bör kompletteras. Befogenheterna ska bl.a. göra det möjligt att förhindra luftfartygets eller modellflygplanets verksamhet eller vid behov skjuta eller tvinga ner dem t.ex. med hjälp av tekniska hjälpmedel. Gränsbevakningsväsendet föreslås dessutom ha rätt att tekniskt lokalisera ett obemannat luftfartygs eller ett modellflygplans fjärrstyrningsplats för att hitta den som använder anordningen.

2.3.8 Temporärt avbrytande eller temporär begränsning av sjötrafik

Det är motiverat att till gränsbevakningslagen foga en bestämmelse enligt vilken inrikesministeriet ska ha rätt att temporärt avbryta eller begränsa sjötrafiken på en begränsad del av Finlands territorialvatten och på Saima kanal, om det är nödvändigt för upprätthållandet av gränssäkerheten. Bestämmelsen behövs t.ex. i situationer där Gränsbevakningsväsendet har upptäckt oidentifierad verksamhet i skärgården, vars klarläggande kan äventyra den övriga sjötrafiken eller störas av den övriga sjötrafiken. Enligt 26 § 1 mom. i territorialövervakningslagen kan försvarsministeriet av orsaker som är nödvändiga för att trygga rikets säkerhet på motsvarande sätt förbjuda sjötrafiken, om territorialövervakningsmyndigheternas användning av mili-

tära maktmedel eller sådana till sina verkningar betydande övningar som hänför sig därtill kan äventyra säkerheten för sjöfarare.

2.3.9 Rätt att använda fastigheter och begränsningar av rätten att röra sig på fastigheter

Enligt 39 § 3 mom. i gränsbevakningslagen har Gränsbevakningsväsendet rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än sådana som stadigvarande används av Gränsbevakningsväsendet då detta är nödvändigt med tanke på militär övningsverksamhet eller en höjning av försvarsberedskapen. Det är motiverat att Gränsbevakningsväsendet får motsvarande rätt även i de situationer där det är nödvändigt för upprätthållandet av gränssäkerheten. Ett nödvändigt behov kan t.ex. hänföra sig till behov med anledning av extra trupper som bildats inom Gränsbevakningsväsendet för att hantera en situation som gäller gränssäkerheten eller till behoven för att hantera en situation med omfattande invandring.

Enligt 71 § i gränsbevakningslagen får det genom förordning av inrikesministeriet utfärdas bestämmelser om begränsningar av eller förbud mot rätten att röra sig i lokaler eller områden som Gränsbevakningsväsendet besitter, om det är nödvändigt för att förhindra fara för personer eller för att skydda en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet. För upprätthållande av gränssäkerheten och skyddande av Gränsbevakningsväsendets aktionsberedskap är det motiverat att till lagen foga bemyndigande att utfärda bestämmelser om begränsning av rätten att röra sig också i fråga om de objekt som Gränsbevakningsväsendet tillfälligt tagit i bruk i enlighet med 39 § i lagen.

2.3.10 Gränsszonstillstånd och gränsszonsanmälan

I 54 § i gränsbevakningslagen föreskrivs om förutsättningar för när ett gränsszonstillstånd kan återkallas. Det är motiverat att komplettera bestämmelsen så att gränsszonstillstånden för alla andra än markägare och de som bedriver näring eller utövar yrke i gränsszonen kan återkallas för viss tid även när ett behov som uppstår i Finlands säkerhetspolitiska omgivning förutsätter det, om återkallande av tillståndet är nödvändigt för upprätthållandet av gränsszonen eller gränssäkerheten. En sådan situation kan t.ex. uppstå i samband med omfattande olaglig inresa eller i samband med ett hot som uppstår snabbt och äventyrar den nationella säkerheten. I dessa situationer bör det dessutom vara möjligt att kräva att de personer vars gränsszonstillstånd förblir i kraft ska göra en gränsszonsanmälan om vistelse inom gränsszonen. Anmälningskyldigheten kan också införas som alternativ till att återkalla gränsszonstillstånd.

2.3.11 Behandling av passageraruppgifter vid trafiken över de inre gränserna

Enligt gällande lagstiftning får Gränsbevakningsväsendet inte regelbundet behandla uppgifter om passagerare vid trafik över de inre gränserna. Uppgifter får endast begäras i enskilda fall för brottsbekämpning med stöd av 18 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet. Gränsbevakningsväsendet har behov av att behandla uppgifter vid trafiken över de inre gränserna också i större omfattning när det gäller uppdrag för upprätthållande av gränssäkerheten och brottsbekämpningsuppdrag samt vid samarbetet mellan polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet.

2.3.12 Transportörers skyldigheter

Enligt 11 kap. i utlänningslagen gäller transportörers skyldigheter endast trafik över de yttre gränserna, dvs. trafik utanför Schengenområdet. Även om tillfälligt återinförande av gränsskontroll vid de inre gränserna de facto innebär att bestämmelserna om yttre gränser i kodexen om Schengengränserna ska tillämpas även vid de inre gränserna, ändras inte den inre gränsen till yttre gräns. Ett tillfälligt återinförande av gränsskontroll förpliktar således inte direkt trans-

portörer att kontrollera handlingar som berättigar till inresa eller att transportera personen tillbaka och ger inte möjlighet att ta ut påföljdsavgift hos transportören. För att syftet med tillfälligt återinförande av gränskontroll ska kunna nås fullt ut, finns det skäl att utvidga bestämmelserna i 11 kap. till att i dessa situationer gälla även trafiken över de inre gränserna. Bestämmelserna förhindrar på ett effektivt sätt redan i förväg olaglig inresa till Finland med flyg eller båt.

Enligt 19, 20 och 20 a § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet har Gränsbevakningsväsendet rätt att få uppgifter om passagerare vid trafik över de yttre gränserna. Den som bedriver tåg-, fartygs- eller flygtrafik ska lämna passagerarförteckningarna innan ankomsten till in- och utresekontrollen, vid äventyr att påföljdsavgift för transportören tas ut. I en situation där gränskontroll tillfälligt återinförs vid de inre gränserna ska transportören vara skyldig att lämna uppgifter om passagerare även vid trafik över de inre gränserna, vid äventyr att påföljdsavgift tas ut. Att uppgifter om passagerare fås i förväg är en förutsättning för riktade in- och utresekontroller och således för en effektiv gränskontroll.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning och alternativ

Syftet med denna proposition är att utveckla Gränsbevakningsväsendets och gränsbevakningsmännens befogenheter så att Gränsbevakningsväsendet kan bereda sig på att snabbt och effektivt bemöta de hot som uppstår i Finlands säkerhetspolitiska omgivning såväl självständigt som i samarbete med andra behöriga myndigheter. Syftet med propositionen är i synnerhet att gränsbevakningsmännens befogenheter när det gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid gränsovergångsställena och i deras omedelbara närhet, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning, när polisen är förhindrad att göra det, ska utvidgas. Gränsbevakningsväsendet kan inte ges ytterligare befogenheter med stöd av beredskapslagen. Avsikten är dessutom att förbättra Gränsbevakningsväsendets och därigenom också andra myndigheters kriställighet och förmåga att hantera omfattande störningar.

Som utgångspunkt har man valt att utvidga befogenheterna för Gränsbevakningsväsendet och gränsbevakningsmännen under normala förhållanden. Detta är motiverat, eftersom utövandet av befogenheterna under normala förhållanden är effektivt och snabbt i hotsituationer som är överraskande och utvecklas snabbt. Befogenheter som grundar sig på undantagsförhållanden i beredskapslagen och som tas i bruk separat skulle innebära utmaningar, eftersom det då krävs att definitionen av undantagsförhållande uppfylls och att ett politiskt beslut fattas för att befogenheterna ska kunna tas i bruk. De nya befogenheter som föreslås i propositionen är inte heller till sin natur sådana att de skulle kräva att ett visst undantagsförhållande råder, utan det är fråga om att ingripa i störningar under normala förhållanden.

Nutidens omfattande hot av varierande slag kräver samarbete mellan flera myndigheter. I denna proposition har man som utgångspunkt för lagstiftningen valt gränsbevakningslagstiftningen och vissa lagar som har nära samband med den. I samband med beredningen har man ansett att det är mest ändamålsenligt att eventuella ändringsbehov som gäller andra myndigheter och aktörer och som inte har direkta beröringspunkter med Gränsbevakningsväsendets verksamhet behandlas inom ramen för respektive förvaltningsområdes eget projekt.

3.2 De viktigaste förslagen

3.2.1 Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet

Det föreslås att Gränsbevakningsväsendets uppgifter för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet utvidgas. Enligt förslaget ska Gränsbevakningsväsendet i framtiden se till att allmän ordning och säkerhet upprätthålls inte bara vid gränsövergångsställena utan även i deras omedelbara närhet, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning, när polisen är förhindrad att göra det.

En gränsbevakningsman föreslås i situationer som gäller upprätthållande av allmän ordning och säkerhet kunna utöva befogenheterna enligt 2 kap. i polislagen i större utsträckning än för närvarande och dessutom använda de hemliga metoder för inhämtande av information som det föreskrivs om i 5 kap i polislagen och som behövs för att avvärja en fara eller för att en åtgärd som Gränsbevakningsväsendet vidtar tryggt ska kunna vidtas.

3.2.2 Hemliga metoder för inhämtande av information för avvärjande av fara

Det föreslås att det till gränsbevakningslagen fogas bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets rätt att använda hemliga metoder för inhämtande av information för att avvärja fara när det är fråga om upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vid gränsövergångsställena och i deras omedelbara närhet, i Gränsbevakningsväsendets lokaler eller på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning, om sådana uppgifter för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet som utförs på polisens begäran eller om att ge polisen assistans vid bekämpning av terrorism eller i andra särskilda situationer. Hemliga metoder för inhämtande av information omfattar teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter, teknisk avlyssning, optisk observation och teknisk spårning samt rätt att kortvarigt hindra användning av teleadresser eller teleterminalutrustningar. Befogenheterna förbättrar Gränsbevakningsväsendets förmåga att agera effektivt för att avvärja en fara som hotar liv eller hälsa, tryggar arbets säkerheten för Gränsbevakningsväsendets tjänstemän och säkerheten för de personer som är föremål för åtgärden. Befogenheterna möjliggör även att polisen kan dra full nytta av Gränsbevakningsväsendets assistans i de situationer polisen leder.

3.2.3 Uppgifter med anknytning till det militära försvaret

Det föreslås att det till gränsbevakningslagen fogas bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets befogenheter i uppgifter med anknytning till det militära försvaret. Gränsbevakningsväsendet har i sådana uppgifter med anknytning till det militära försvaret och som försvarsmakten ger Gränsbevakningsväsendet för att trygga Finlands territorium, befolkningens livs- betingelser och statsledningens handlingsfrihet samt för att försvara den lagliga samhällsordningen rätt att utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag vid behov använda sådan vapenmakt med krigsmateriel som är slagkraftigare än en tjänstemans personliga vapen när ett väpnat angrepp eller ett motsvarande yttre hot riktas mot Finland. Lagstiftningen förstärker den praxis som redan nu gäller enligt lag. Beslut om befogenheterna fattas i enlighet med bestämmelserna om beslutsförfarandet i militära kommandomål. Det föreslås att bestämmelserna kompletteras så att ett militärt kommandomål som gäller användningen av militära maktmedel ska behandlas vid ett beslutsförfarande som avses i lagen om försvarsmakten.

3.2.4 Gränsbevakningsväsendets handräckning till polisen

Enligt gränsbevakningslagen kan Gränsbevakningsväsendet vid bekämpning av terrorism ge polisen handräckning som omfattar användning av militära maktmedel endast på havsområden. Eftersom Gränsbevakningsväsendet har militära maktmedel till sitt förfogande och funkt-

ionsförmåga även på landområden, föreslås det att begränsningen av tillämpningsområdet för bestämmelsen slopas. Polisen ska i framtiden beroende på situationen och området ha möjlighet att begära handräckning på landområden antingen av försvarsmakten eller av Gränsbevakningsväsendet. Genom ändringen förbättras myndigheternas flexibla samarbete i krävande särskilda situationer. Beslutsfattandet om handräckning och de övriga förutsättningarna föreslås överensstämja med det som gäller handräckning på havsområden. Utvidgningen av tillämpningsområdet föreslås också gälla sådan assistans som till innehållet motsvarar handräckning och som polisen har rätt att få av Gränsbevakningsväsendet i uppdrag som gäller bekämpning av terrorism på Europeiska unionens område och som grundar sig på Europeiska unionens lagstiftning eller på ett internationellt avtal som är bindande för Finland (RP 107/2016 rd).

3.2.5 Försvarsmaktens handräckning till Gränsbevakningsväsendet

Det föreslås att bestämmelserna om handräckning som försvarsmakten ger Gränsbevakningsväsendet kompletteras. Man frångår den detaljerade förteckningen över uppdrag, och handräckningssituationerna ska beskrivas på ett mer allmänt sätt. Gränsbevakningsväsendet ska ha rätt att få handräckning av försvarsmakten i form av sådan utrustning, personal och särskild sakkunskap som behövs för ett uppdrag i anslutning till upprätthållandet av gränssäkerheten i hemlandet samt ett uppdrag som föreskrivits för Gränsbevakningsväsendet i lagen om sjöfartsskydd på vissa fartyg och i hamnar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet, om handräckningen kan ske utan att den äventyrar utförandet av andra viktiga uppgifter som ska skötas av försvarsmakten.

Enligt gällande lagstiftning kan handräckning av försvarsmakten inte omfatta användning av skjutvapen eller militära maktmedel. Det föreslås att bestämmelserna ändras så att den som ger handräckning i ett synnerligen viktigt och brådskande uppdrag har rätt att under en gränsbevakningsmans uppsikt använda sådana för uppdraget behövliga maktmedel som gränsbevakningsmannen med stöd av sina befogenheter ger fullmakt till och som med hänsyn till situationen kan anses vara försvarliga. Beslutsförfarandena vid handräckning ändras inte. Till lagen fogas en ny bestämmelse om ersättande av kostnaderna för handräckning.

3.2.6 Värnpliktigas befogenheter

Det föreslås att bestämmelser om värnpliktigas självständiga befogenheter för att stödja Gränsbevakningsväsendets verksamhet fogas till gränsbevakningslagen. En värnpliktig föreslås ha rätt att i enlighet med en gränsbevakningsmans begäran och anvisningar utreda identiteten och uppta signalement utan användning av tvångsmedel, stoppa ett fordon och reglera trafiken, utföra säkerhetsvisitation, förhindra att en person som är föremål för Gränsbevakningsväsendets åtgärd avlägsnar sig och utföra en registreringsuppgift i anslutning till ett brott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet, om detta av särskilda skäl är nödvändigt. Innan en värnpliktig förordnas till en sådan uppgift ska längden på den värnpliktiges tjänstgöring och utbildning enligt värnpliktslagen (1438/2007) och annan erfarenhet beaktas. Enligt förslaget har en värnpliktig inte vid utövandet av befogenheterna rätt att få uppgifter ur de personregister som avses i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet eller ur andra register eller informationssystem som har upprättats för myndighetsändamål.

En värnpliktig ska ha rätt att bära med sig sådana maktmedelsredskap som Gränsbevakningsväsendet godkänt och som är nödvändiga för utförandet av uppdraget. Den värnpliktige ska vara utbildad för användningen av maktmedelsredskapen. Maktmedelsredskapen kan också omfatta personligt skjutvapen. Maktmedel får endast användas med fullmakt av och under direkt uppsikt av en behörig gränsbevakningsman. De föreslagna uppgifterna för värnpliktiga förutsätter dock inte i regel användning av maktmedel. Bestämmelser om nödvärn, rätten för

en militärperson och militär förman att använda maktmedel och om rätten att använda maktmedel i territorialövervakningsuppdrag utfärdas separat.

När de värnpliktiga sköter offentliga förvaltningsuppgifter handlar de under tjänsteansvar, och allmänna förvaltningslagar som gäller myndighetsverksamhet ska tillämpas på dem. På tystnadsplikten och tystnadsrätten tillämpas lagstiftning som kompletterar lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning och på skadeståndsansvaret gränsbevakningslagen vid sidan av skadeståndslagen.

De föreslagna bestämmelserna förbättrar möjligheterna att använda gränstrupper i exceptionella situationer, såsom vid allvarliga störningar under normala förhållanden och gör att gränsbevakningsmän frigörs för uppgifter som förutsätter stora befogenheter och betydande utövning av offentlig makt. Bestämmelserna föreslås också gälla sådana studerande vid Gräns- och sjöbevakningsskolans som förordnats att utföra en uppgift vid allvarliga specialsituationer i enlighet med lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning. Det föreslås att strafflagens bestämmelser om tredska mot gränsbevakningsman utvidgas till att gälla även de offentliga förvaltningsuppgifter som värnpliktiga utför för att stödja Gränsbevakningsväsendet.

3.2.7 Teknisk övervakning

Det föreslås att grunderna för befogenheterna för teknisk övervakning som företas av Gränsbevakningsväsendet förtydligas genom att det till bestämmelsen i gränsbevakningslagen fogas ett uttryckligt omnämnande av havsområde.

3.2.8 Ingripande i obemannade luftfartygs och modellflygplans färd

Det föreslås att det till gränsbevakningslagen fogas en bestämmelse enligt vilken en gränsbevakningsman har rätt att rikta maktmedel och tekniska åtgärder mot ett fjärrstyrt luftfartssystem, om detta är nödvändigt för upprätthållande av gränssäkerheten, utförande av en säkerhetsuppgift eller ett sjöräddningsuppdrag eller för skydd av en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet. Befogenheterna gör det möjligt att bl.a. hindra ett obemannat luftfartygs eller ett modellflygplans verksamhet eller vid behov skjuta eller tvinga ner det. Bestämmelserna kompletterar luftfartslagens bestämmelser samt gränsbevakningslagens bestämmelser om gränsbevakningsmännens användning av maktmedel. Gränsbevakningsväsendet föreslås dessutom ha rätt att behandla radiokommunikationen och förmedlingsuppgifterna om den i anslutning till fjärrstyrningen av ett obemannat luftfartyg eller ett modellflygplan i syfte att hitta användaren av anordningen.

3.2.9 Temporärt avbrytande och temporär begränsning av sjötrafik

Det föreslås att det till gränsbevakningslagen fogas en bestämmelse enligt vilken inrikesministeriet ska ha rätt att temporärt avbryta eller begränsa sjötrafiken på en begränsad del av Finlands territorialvatten och på Saima kanal, om det är nödvändigt för upprätthållandet av gränssäkerheten. Bestämmelsen behövs t.ex. i situationer där Gränsbevakningsväsendet har upptäckt oidentifierad verksamhet i skärgården, vars klarläggande kan äventyra den övriga sjötrafiken eller störas av den övriga sjötrafiken. I brådskande fall som direkt äventyrar gränssäkerheten föreslås det att beslutet kan fattas av chefen för den regionala gränsbevakningsmyndighet vars verksamhetsområde ärendet huvudsakligen gäller, efter att han eller hon har hört andra regionala gränsbevakningsmyndigheter vars verksamhetsområde berörs av ärendet. Inrikesministeriet ska utan dröjsmål underrättas om det beslut som fattats av chefen för den regionala gränsbevakningsmyndigheten. Inrikesministeriet kan fatta beslut om att fortsätta eller avsluta avbrottet i eller begränsningen av sjötrafiken.

3.2.10 Rätt att använda och begränsningar av rätten att röra sig på fastigheter

Enligt gällande lagstiftning har Gränsbevakningsväsendet rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än sådana som stadigvarande används av Gränsbevakningsväsendet då detta är nödvändigt med tanke på militär övningsverksamhet eller en höjning av försvarsberedskapen. Det föreslås att Gränsbevakningsväsendet får motsvarande rätt även i de situationer där det är nödvändigt för upprätthållandet av gränssäkerheten. Ett nödvändigt behov kan t.ex. hänföra sig till behov med anledning av extra trupper som bildats inom Gränsbevakningsväsendet för att hantera en situation som gäller gränssäkerheten eller till behoven för att hantera en situation med omfattande invandring.

Genom förordning av inrikesministeriet får det utfärdas bestämmelser om begränsningar av eller förbud mot rätten att röra sig i lokaler eller områden som Gränsbevakningsväsendet besitter, om det är nödvändigt för att förhindra fara för personer eller för att skydda en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet. För upprätthållande av gränssäkerheten och skyddande av Gränsbevakningsväsendets aktionsberedskap föreslås det att det till gränsbevakningslagen fogas bestämmelser om rätt för en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad att utfärda begränsning av rätten att röra sig i ett objekt som Gränsbevakningsväsendet tillfälligt tagit i bruk.

3.2.11 Gränazonstillstånd och gränzonsanmälan

Det föreslås att bestämmelserna om återkallande av gränazonstillstånd kompletteras. Det föreslås att gränazonstillstånden för alla andra än markägare och de som bedriver näring eller utövar yrke i gränazonen kan återkallas för viss tid för högst en månad åt gången när ett behov som uppstår i Finlands säkerhetspolitiska omgivning förutsätter det, om återkallande av tillståndet är nödvändigt för upprätthållandet av gränzordningen eller gränssäkerheten. Bestämmelsen föreslås vara tillämplig endast i exceptionella situationer där det krävs att tillträde till ett visst område inom gränazonen nekats med tanke på myndighetsåtgärder. En sådan situation kan t.ex. uppstå i samband med omfattande olaglig inresa eller ett hot som uppstår snabbt och äventyrar den nationella säkerheten. Till följd av det stora antalet gränazonstillstånd kan återkallande av tillstånden delges genom offentlig delgivning enligt förvaltningslagen.

Återkallandet av gränazonstillstånd kan kombineras med krav på gränzonsanmälan för de personer vars gränazonstillstånd förblir i kraft. Skyldighet att göra en anmälan om vistelse inom gränazonen kan även tillämpas som enda åtgärd, varvid det är en lindrigare åtgärd än återkallande av gränazonstillstånd. Anmälningsskyldigheten kan påföras för högst en månad åt gången. Beslut om anmälningsskyldighet föreslås kunna delges genom offentlig delgivning enligt förvaltningslagen.

3.2.12 Behandling av passageraruppgifter vid trafiken över de inre gränserna

Det föreslås att Gränsbevakningsväsendet ska ha rätt att få och behandla passageraruppgifter vid trafiken över de inre gränserna även i andra än enskilda fall. Gränsbevakningsväsendet ska trots sekretessbestämmelserna ha rätt att av samfund och sammanslutningar ur register som gäller passagerare och fordons personal få uppgifter som behövs för förebyggande och utredning av brott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet och för väckande av åtal samt för upprätthållande av gränssäkerheten. Enligt överenskommelse med den registeransvarige ska Gränsbevakningsväsendet ha rätt att få uppgifter också med hjälp av en teknisk anslutning. Passageraruppgifter vid trafik över de inre gränserna behöver behandlas förutom med tanke på Gränsbevakningsväsendets egna uppdrag också vid samarbetet mellan polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet. Enligt gällande lagstiftning har Gränsbevakningsväsendet rätt att få motsvarande uppgifter vid trafiken över de yttre gränserna.

3.2.13 Transportörers skyldigheter

I utlänningslagen föreslås en ny bestämmelse enligt vilken transportörers skyldigheter enligt 11 kap. också ska gälla trafiken över de inre gränserna när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kodexen om Schengengränserna och gränsbevakningslagen. En transportör är således även i dessa situationer skyldig att kontrollera handlingar som ger passagerare rätt till inresa samt att transportera en utlänning som avvisas eller nekas inresa tillbaka. För åsidosättande av skyldigheterna ska det tas ut en påföljdsavgift för transportör. Bestämmelserna är nödvändiga för att syftet med tillfälligt återinförande av gränskontroll ska kunna nås fullt ut. Bestämmelserna förhindrar på ett effektivt sätt redan i förväg olaglig inresa till Finland med flyg eller båt.

Det föreslås att transportörers skyldigheter enligt lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet att lämna uppgifter om passagerare utvidgas till att gälla även trafiken vid de inre gränserna när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kodexen om Schengengränserna och gränsbevakningslagen. Den som bedriver tåg-, fartygs- och flygtrafik ska lämna passagerarförteckningarna innan ankomsten till in- och utresekontrollen, vid äventyr att påföljdsavgift för transportör tas ut, på motsvarande sätt som vid trafiken över de yttre gränserna. Att uppgifter om passagerare fås i förväg är en förutsättning för riktade in- och utresekontroller och således för en effektiv gränskontroll.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

De befogenheter som föreslås för värnpliktiga som anlitas för att stödja Gränsbevakningsväsendet att utreda identiteten och uppta signalement och utföra en registreringsuppgift i anslutning till ett brott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet förutsätter till vissa delar nya tekniska lösningar, eftersom uppdragen i fråga i regel utförs genom att uppgifterna direkt förs in i ett personregister. När det gäller de värnpliktiga bör det säkerställas att de inte har tillgång till andra uppgifter i de personregister som är avsedda för myndigheterna. I fråga om uppgifter som utförs med stöd av utlänningslagen är det fråga om Migrationsverkets eller polisens personregister och i fråga om övriga uppgifter om Gränsbevakningsväsendets personregister. Det är omöjligt att uppskatta kostnaderna för de tekniska ändringarna i detta skede. Ändringarna genomförs först när det finns behov.

De övriga ändringar som föreslås är inte direkta eller har inga nämnvärda ekonomiska konsekvenser. En flexibel och ändamålsenlig gemensam användning av myndigheternas personal- och materialresurser förbättrar kostnadseffektiviteten. Kostnaderna för utövandet av befogenheterna täcks med myndighetens normala verksamhetsanslag.

4.2 Konsekvenser för företagen

Transportörernas nya skyldigheter vid trafik över de inre gränserna fördelas jämnt mellan alla transportörer som bedriver trafik över Finlands gräns. Eftersom gränskontroll vid de inre gränserna kan återinföras antingen helt eller delvis, är fullgörandet av skyldigheterna i praktiken beroende av var gränskontroll återinförs i respektive situation. Av alla transportörer krävs beredskap för sådana exceptionella situationer, men skyldigheterna realiserar kanske bara för en del av transportörerna.

Transportörernas skyldigheter vid trafik över de inre gränserna kommer normalt inte att kräva några betydande nya investeringar av företagen, eftersom passagerar- och besättningsförteckningar i regel kan lämnas in på valfritt sätt. De nya skyldigheterna kan dock i någon mån med-

föra t.ex. kostnader för utbildning av personalen och andra kostnader för beredskap. Gränsbevakningsväsendet stöder för egen del utbildningen av transportörernas personal.

Transportörernas nya skyldigheter inverkar mest på de transportörer som för närvarande endast bedriver trafik över de inre gränserna till Finland. Bestämmelserna inverkar betydligt likaså på de transportörer som enligt den gällande lagstiftningen ännu inte är skyldiga att upprätta passagerar- och besättningsförteckningar. Till dessa hör t.ex. bussar, taxibilar och andra bilar som kan beställas. För närvarande finns det inte tågtrafik över de inre gränserna till Finland. Bestämmelser om upprättande av passagerar- och besättningsförteckningar inom fartygs- och flygtrafiken utfärdas separat. När det gäller passagerar- och besättningsförteckningar finns det dock inga särskilda formkrav med undantag för förteckningar inom fartygs- och flygtrafiken. Likaså gäller skyldigheten att lämna förhandsuppgifter endast fartygs- och flygtrafiken.

Gränskontroll kan återinföras vid de inre gränserna endast i situationer där myndigheternas andra metoder inte räcker till för att hantera situationen. De nya skyldigheterna är således tillämpliga endast i exceptionella och i regel relativt kortvariga situationer.

4.3 Konsekvenser för myndigheterna

Bestämmelserna om upprätthållande av allmän ordning och säkerhet och de föreslagna ändringarna av bestämmelserna om handräckning förbättrar Gränsbevakningsväsendets och andra myndigheters möjligheter att snabbt och effektivt ingripa i allvarliga och farliga störningar. De föreslagna bestämmelserna om Gränsbevakningsväsendets handräckning till polisen och försvarsmaktens handräckning till Gränsbevakningsväsendet möjliggör en flexibel och ändamålsenligt gemensam användning av myndigheternas personal- och materialresurser. Polisen kan vid bekämpning av terrorism begära militärt maktmedelsbistånd antingen av Gränsbevakningsväsendet eller av försvarsmakten. Gränsbevakningsväsendet kan för sin del begära handräckning av försvarsmakten på ett flexibelt sätt i större utsträckning än tidigare för olika situationer. Gränsbevakningsväsendets befogenheter i uppgifter med anknytning till det militära försvaret medför en ändring i den gällande fördelningen av befogenheterna mellan försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet.

De befogenheter som föreslås för värnpliktiga effektiviserar möjligheterna att anlita värnpliktiga för att stödja Gränsbevakningsväsendet vid omfattande störningar. Det föreslås att de värnpliktiga stöder Gränsbevakningsväsendet vid skötseln av lagstadgade rutinmässiga uppgifter, vilket ger behöriga gränsbevakningsmän möjlighet att koncentrera sig på mer krävande uppgifter. De värnpliktigas nya befogenheter bör beaktas på lämpligt sätt i utbildningen av värnpliktiga. Den huvudsakliga tyngdpunkten i utbildningen ändras dock inte.

Preciseringen av bestämmelserna om teknisk övervakning förtydligar grunderna för befogenheterna för teknisk övervakning på havsområden samt utnyttjandet av upptagningar från teknisk övervakning i Gränsbevakningsväsendets lagstadgade uppdrag. Transportörers skyldighet att lämna passagerar- och besättningsförteckningar vid trafik över de inre gränserna underlättar in- och utresekontrollerna och den övriga gränskontrollen, eftersom risken för olaglig inresa minskar.

De övriga nya befogenheter som föreslås för Gränsbevakningsväsendet förbättrar Gränsbevakningsväsendets möjligheter att upptäcka, förebygga och utreda olika störningar. De administrativa konsekvenserna för Gränsbevakningsväsendet av förslagen i fråga om återkallande gränsonstillstånd samt gränsonsanmälan är relativt begränsade. Möjligheten att delge beslut genom offentlig delgivning påskyndar och underlättar behandlingen av ärenden. Ibrukttagande av de nya befogenheterna förutsätter att personalen fortbildas. Utbildningen kan inkluderas i de planerade studiehelheterna inom Gräns- och sjöbevakningsskolan.

Den rätt som föreslås för polisen att vid gränsövergångsställen styra och begränsa passagerare och trafikmedel i fråga om hur de rör sig gör det lättare för polisen att utföra de in- och utresekontrolluppgifter som är på polisens ansvar, eftersom polisen inte behöver begära handräckning av Gränsbevakningsväsendet för denna åtgärd.

4.4 Samhälleliga konsekvenser

Alla ändringar som föreslås i denna proposition förbättrar Gränsbevakningsväsendets förmåga att snabbt och effektivt ingripa i störningar som uppkommer inom dess ansvarsområde samt förmåga att stödja andra myndigheter inom deras huvudsakliga ansvarsområden. Dessutom förbättrar förslagen Gränsbevakningsväsendets och andra myndigheters krishanteringsförmåga och deras möjligheter att hantera omfattande situationer av hybridpåverkan. Detta kan för sin del antas minska de fördelar som fås genom hybridpåverkan och även fungera förebyggande mot sådan påverkan. Genom de föreslagna ändringarna av bestämmelserna om handräckning är det möjligt att säkerställa en flexibel användning av myndigheternas personal- och materialresurser i krävande situationer.

Förslagen kan bedömas minska brottsligheten i någon mån, eftersom risken att åka fast och myndigheternas möjligheter att ingripa i situationer ökar. Transportörernas nya skyldigheter vid trafik över de inre gränserna minskar de olagliga inresorna och andra säkerhetshot när gränskontroll tillfälligt återinförs vid de inre gränserna. Skyldigheten att lämna passagerar- och besättningsförteckningar på förhand förbättrar gränskontrollmyndighetens möjligheter att bereda sig på uppdrag som kräver åtgärder i samband med in- och utresekontroller. På motsvarande sätt är det genom ingripande i obemannade luftfartygs och modellflygplans färd samt återkallande av gränzonstillstånd möjligt att minska risken för brottslig verksamhet eller verksamhet som äventyrar säkerheten.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Regeringens proposition har beretts vid inrikesministeriets gränsbevakningsavdelning. Arbetet leddes av en styrgrupp som tillsattes av inrikesministeriet den 28 april 2016. I styrgruppen fanns representanter från inrikesministeriets polis-, migrations- och räddningsavdelningar, inrikesministeriets enhet för internationella frågor, försvarsministeriet, Polisstyrelsen, skyddspolisen, Tullen, Huvudstaben och Gränsbevakningsväsendets personalorganisationer. Styrgruppen sammanträdde [tre] gånger. Under beredningen har det även förts diskussioner med in-tressentgrupper.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Utkastet till regeringsproposition sändes på remiss till 79 myndigheter, organisationer och sammanslutningar.

Yttrande lämnades av... Ett sammandrag av remissyttrandena finns på statsrådets projektsida (SM013:00/2016).

I yttrandena...

6 Ålands ställning

Gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland bestäms enligt självstyrelselagen för Åland (1144/1991), gränsbevakningslagen och republikens presidents förordning om gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland (420/2004, nedan *överenskommelseförordningen*). Till Gränsbevakningsväsendet hör på Åland gränskontrolluppgifter samt, vid sidan av Tullen, tulluppgifter. Dessutom svarar Gränsbevakningsväsendet på Åland för sjöräddningen och utför handräckningsuppdrag på begäran av Ålands polis.

Gränskontroll och övrig lagstiftning som gäller Gränsbevakningsväsendet hör med stöd av 27 § 34 punkten i självstyrelselagen till rikets behörighet. Förslagen i denna proposition vad gäller teknisk övervakning, ingripande i obemannade luftfartygs eller modellflygplans färd, temporärt avbrytande eller temporär begränsning av sjötrafik, rätten att använda fastigheter, begränsningar i rätten att röra sig på fastigheter samt transportörers skyldigheter vid trafik över de inre gränserna hänför sig till gränskontroll och tryggnad av Gränsbevakningsväsendets verksamhet, och således tillämpas de också på Åland. Transportörernas skyldigheter hänför sig även till utlänningslagstiftningen, som även den hör till rikets lagstiftningsbehörighet med stöd av 27 § 26 punkten i självstyrelselagen.

Enligt 18 § 6 punkten i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om allmän ordning och säkerhet med vissa undantag. I propositionen föreslås det att Gränsbevakningsväsendets befogenheter när det gäller upprätthållande av allmän ordning och säkerhet samt polisuppdrag utvidgas. De föreslagna befogenheterna gäller inte landskapets område.

I propositionen föreslås det bestämmelser om värnpliktigas befogenheter för att stödja Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Befogenheterna föreslås omfatta bl.a. rätt att reglera trafiken på det sätt som anges i 38 § i gränsbevakningslagen. Enligt 18 § 21 punkten i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om vägtrafik. Enligt överenskommelseförordningen kan Gränsbevakningsväsendet dock övervaka väg- och sjötrafiken i landskapet Åland. Bestämmelserna föreslås gälla Åland till den del befogenheterna enligt paragrafen utövas för att utföra uppgifter som hör till rikets behörighet.

Enligt 18 § 25 punkten i självstyrelselagen beslutar landskapet om beläggande med straff och om storleken av straff inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Enligt 27 § 22 punkten i självstyrelselagen hör ärenden som gäller straffrätt till övriga delar till rikets lagstiftningsbehörighet. I denna proposition föreslås det att strafflagens straffbestämmelser om tredska mot gränsbevakningsman kompletteras. Bestämmelsen omfattas av rikets lagstiftningsbehörighet.

Enligt 27 § 34 punkten i självstyrelselagen har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om ordningsmaktens verksamhet för tryggnad av statens säkerhet. Enligt detaljmotiveringen (RP 73/1990 rd) omfattar begreppet bl.a. lagstiftningen om bekämpning av terrorism. De bestämmelser om handräckning mellan riksmyndigheter vid terrorismbekämpning som föreslås i denna proposition gäller således även dessa myndigheters verksamhet i landskapets område.

Enligt internationella överenskommelser är Åland ett demilitariserat och neutraliserat territorium. Demilitariseringen och neutraliseringen av landskapet baserar sig på konventionen angående Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering (FördrS 1/1922, nedan 1921 års konvention) och på fördraget mellan Finland och de Socialistiska Rådsrepublikernas Förbund angående Ålandsöarna (FördrS 24/1940). Dessa överenskommelser hindrar införsel av militära styrkor, militära fordon och krigsmateriel till Åland samt transitering av dessa via Åland, dock med vissa undantag vad gäller Finland. Enligt artikel 4 a i 1921 års konvention får Finland när utomordentliga omständigheter det kräver dit införa och där temporärt hålla utöver reguljär

polispersonal sådana väpnade styrkor som är strängt nödvändiga för ordningens upprätthållande. Sådan handräckning vid bekämpning av terrorism som föreslås i denna proposition kan även inbegripa användning av militära maktmedel. Bekämpning av terrorism kan anses vara en sådan exceptionell situation som avses ovan. Den är även alltid sådan verksamhet som leds av de civila myndigheterna. De föreslagna bestämmelserna kan således anses vara förenliga med ovannämnda överenskommelser.

Enligt statsrådets redogörelse om Finlands säkerhets- och försvarspolitik från 2012 (SRR 6/2012 rd) utreder statsrådet hur landskapet Ålands särställning också framöver ska beaktas i samband med eventuella oljekatastrofer och andra krissituationer, och hur man ska säkerställa att de berörda myndigheterna har tillräcklig beredskap. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande 19/2005 ansett det adekvat att statsrådet i samråd med självstyrelsemyndigheterna utarbetar en plan för sådana hotfulla situationer där Gränsbevakningsväsendet kunde behöva handräckning av försvarsmakten på Ålands demilitariserade område. Utskottet har på nytt tagit upp detta i sitt utlåtande 9/2014 och ansett det behövt att utreda hur effekterna av Ålands särställning påverkar myndigheternas handräckning och att bestämmelserna vid behov kompletteras. Utredningen har ännu inte påbörjats.

Genom denna proposition kompletteras i fråga om Gränsbevakningsväsendet bestämmelserna om handräckning även i landskapet Åland. Myndigheterna ska i sin verksamhet beakta de ovannämnda internationella överenskommelser som gäller Ålands demilitarisering och neutralisering.

7 Samband med andra propositioner

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet (RP 41/2017 rd) är under behandling i riksdagen. I den propositionen föreslås ändringar av 20 § i gränsbevakningslagen och av 14 a § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet. Dessa paragrafer föreslås bli ändrade även i denna proposition. De föreslagna ändringarna har beaktats i denna proposition. Dessutom hänvisas det i denna proposition till bestämmelserna i den nya lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet (den föreslagna nya 33 a § i gränsbevakningslagen) och till bestämmelserna i de föreslagna nya 17 a–17 d § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (den föreslagna nya 34 d § i gränsbevakningslagen).

[Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av den lagstiftning inom inrikesministeriets förvaltningsområde som gäller lämnande och mottagande av internationellt bistånd (RP 107/2016 rd) är under behandling i riksdagen. I den propositionen föreslås det ändring av 33 och 77 a § i gränsbevakningslagen, vilka föreslås bli ändrade även i denna proposition. De föreslagna ändringarna har beaktats i denna proposition.]

En regeringsproposition där det föreslås att en ny lag om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet stiftas kommer att lämnas in till riksdagen för behandling. De ändringar av den gällande lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet som föreslås i denna proposition har beaktats vid beredningen av den nya lagen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Gränsbevakningslagen

20 §. *Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet.* Enligt den gällande paragrafen ser Gränsbevakningsväsendet till att allmän ordning och säkerhet upprätthålls vid gränsövergångsställena när polisen är förhindrad att göra det. Bestämmelser om befogenheterna i anslutning till uppgiften finns i 32 §. Enligt förslaget ska paragrafens tillämpningsområde utsträckas till att gälla också gränsövergångsställenas omedelbara närhet, Gränsbevakningsväsendets lokaler och områden i Gränsbevakningsväsendets besittning. Samtidigt ändras paragrafens rubrik så att den blir mera allmänt utformad. De nya hotbilderna karakteriseras i hög grad av att de påverkar myndighetsverksamhetens gränssytor. Syftet med ändringen är att bereda sig på och effektivt ingripa i verksamhet som äventyrar allmän ordning och säkerhet i områden där polisen regelbundet inte är närvarande. Gränsbevakningsväsendet ska på de områden som avses i paragrafen ha rätt att ingripa i allvarliga och snabbt eskalerande situationer utan separat begäran av polisen. Det primära ledningsansvaret för upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet kvarstår dock alltså hos polisen.

Den som ligger bakom en störningssituation kan t.ex. ha som mål att försvåra eller förhindra Gränsbevakningsväsendets verksamhet och därmed hota i synnerhet Gränsbevakningsväsendets funktionsförmåga som upprätthållare av gränssäkerheten och som en del av Finlands försvarssystem. Detta kan utgöra en allvarlig fara för rikets allmänna säkerhet. En sådan situation kan t.ex. uppkomma när den olagliga verksamheten förhindrar en effektivisering av Gränsbevakningsväsendets beredskap eller en höjning av försvarsberedskapen. Den olagliga verksamheten kan vara riktad mot Gränsbevakningsväsendets verksamhetsställen och områden i dess besittning, mot informationssystem, personal eller material i dess användning under olika hot-situationer. Handlingarna kan utföras av t.ex. personer utan beteckningar, som inte med säkerhet kan identifieras såsom en främmande stats militär.

För att trygga den operativa verksamheten är det nödvändigt att uppgifterna för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet och befogenheterna i anslutning till dem också omfattar gränsövergångsställenas omedelbara närhet. Beroende på gränsövergångsställets placering avses härmed högst några hundra meter. Dessutom kan det i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i dess besittning uppkomma ett brådskande behov av vidare befogenheter än de befogenheter att utföra säkerhetskontroller som det föreskrivs om i 67–70 §. Med områden i Gränsbevakningsväsendets besittning avses t.ex. Gränsbevakningsväsendets stabs- och kasernområden, gräns- och sjöbevakningsstationer samt fastigheter som Gränsbevakningsväsendet tillfälligt tagit i användning. Med Gränsbevakningsväsendets lokaler avses i första hand utrymmen inomhus.

De objekt som nämns i paragrafen kan med tanke på samhällets livsviktiga funktioner – inre säkerhet och försvarsförmåga – anses vara så viktiga att ett säkerhetshot mot dem också rubbar rikets allmänna säkerhet. Därför är det nödvändigt att Gränsbevakningsväsendet omedelbart kan vidta åtgärder i en situation då polisen är förhindrad att göra det. Polisens förhinder kan vara beroende av regionala förhållanden. Exempelvis i huvudstadsregionen och i de största städerna är polisen i regel tillgänglig mycket snabbt, till skillnad från sådana gränsövergångsställen vid östgränsen där polisen regelbundet inte är närvarande. Enligt etablerad praxis underrättar dessutom Gränsbevakningsväsendet utan dröjsmål polisen om allvarligare uppdrag som Gränsbevakningsväsendet haft i anslutning till upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet. Polisen har då möjlighet att från fall till fall och med beaktande av helhets-situationen bedöma om den genast kan ta över uppdraget eller om Gränsbevakningsväsendet

vidtar behövliga åtgärder. Gränsbevakningsväsendet ska dock alltid ha rätt att vidta brådskande åtgärder, om polisen i realiteten är förhindrad att vidta dem.

Om polisen efter Gränsbevakningsväsendets förberedande åtgärder tar över ledningsansvaret för en situation kan Gränsbevakningsväsendet i enlighet med 21 § vid behov alltså assistera polisen och vidta åtgärder för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet på begäran av en polisman som hör till befälet. Gränsbevakningsväsendet kan ge polisen assistans också i enlighet med 22 §, om det är fråga om att avvärja ett brott som är avsett att begås i terroristiskt syfte, att gripa en farlig person, att skingra en folkmassa som genom att obehörigen samlas äventyrar allmän ordning och säkerhet eller utgör hinder för trafiken eller att skydda mot brott och störande beteende. Om situationen uppfyller rekvisitet för terroristbrott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2–7 punkten eller 2 mom. i strafflagen har polisen möjlighet att med stöd av 77 a–77 d § även begära sådan handräckning av Gränsbevakningsväsendet som omfattar användning av bevapning som skaffats som krigsmateriel. Om situationen eskalerar till avvärjning av en territoriellkränkning enligt territorialövervakningslagen fortsätter Gränsbevakningsväsendet med sina åtgärder för att hantera situationen i första hand i samarbete med försvarsmakten.

I paragrafens ordalydelse har regeringens proposition med förslag till lag om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet och till vissa lagar som har samband med den (RP 41/2017 rd) beaktats.

21 §. Polisåtgärder för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. I paragrafen föreskrivs om de åtgärder som Gränsbevakningsväsendet på begäran av polisen vidtar för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet samt om sampatrullering mellan en gränsbevakningsman och en polisman. Enligt den gällande paragrafen kan Gränsbevakningsväsendet i uppgifter enligt paragrafen sköta sådana polisåtgärder som avses i 2 och 3 kap. i polislagen. I bestämmelsen slopas hänvisningen till 2 och 3 kap. i polislagen som onödig, eftersom en gränsbevakningsmans befogenheter i uppgifter enligt paragrafen regleras uttömmande i 33 §.

29 §. Teknisk övervakning i anslutning till gränskontroll. I paragrafen föreskrivs om teknisk övervakning i anslutning till gränskontroll. Med gränskontroll avses enligt kodexen om Schengengränserna verksamhet vid en gräns som bedrivs som svar på en avsikt att passera gränsen eller själva passagen av den. Begreppet gränskontroll omfattar såväl in- och utresekontroller som gränsövervakning. I den gällande paragrafen hänvisas det till polislagen i fråga om definitionen på teknisk övervakning. Enligt 4 kap. 1 § 1 mom. i polislagen avses med teknisk övervakning fortlöpande eller upprepat iakttagande eller fortlöpande eller upprepad avlyssning av fordon, fordonsförare, fotgängare eller allmänheten med hjälp av en teknisk anordning samt automatisk upptagning av ljud eller bild. Eftersom hänvisningstekniken inte är motiverad med tanke på läsbarheten, föreslås det att definitionen på teknisk övervakning skrivs ut. Definitionen motsvarar till innehållet till väsentliga delar definitionen i polislagen och 28 § 1 mom. i tullagen (304/2016). Med fordon avses också fartyg.

Bestämmelser om teknisk övervakning som företas av Gränsbevakningsväsendet finns också i 30 § i territorialövervakningslagen. Enligt bestämmelsen har Gränsbevakningsväsendet på områden som är i dess besittning samt vid havskusten, på havet och i luftrummet rätt att företa teknisk övervakning av byggnader som är avsedda för något annat ändamål än som stadigvarande bostad, eller av annars hemfridsskyddade byggnader eller områden, som en del av territorialövervakningen samt för att förebygga brott som avses i 44 § i territorialövervakningslagen och i 17 kap. 7 b § i strafflagen och för att identifiera personer som är misstänkta för sådana brott samt för att bevaka särskilda övervakningsobjekt. Bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets befogenheter vid brottsbekämpning, inklusive användning av teknisk övervakning, finns i den föreslagna lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet.

Enligt gällande 1 mom. har Gränsbevakningsväsendet rätt att företa teknisk övervakning i närheten av gränsen samt på ett gränsövergångsställe och i dess omedelbara närhet inom områden som allmänheten har tillträde till. Bestämmelsen omfattar också havsområdena till den del det är fråga om en hamn som är ett gränsövergångsställe eller en sjöbevakningsstation och dess omedelbara närhet. I havsområden är gränsdragningen mellan teknisk övervakning enligt gränsbevakningslagen och teknisk övervakning enligt territorialövervakningslagen dock inte alltid tydlig. Övervakningen sker dessutom på platser till vilka allmänheten inte har tillträde, t.ex. fartygsdäck. Av dessa orsaker utvidgas tillämpningsområdet för den tekniska övervakningen så att det omfattar även finskt havsområde och Finlands ekonomiska zon. Samtidigt stryks omnämmandet av platser som allmänheten har tillträde till. Teknisk övervakning får dock inte heller i fortsättningen företas inom områden som omfattas av hemfriden.

Till 2 mom. fogas en bestämmelse om att det inte ska ges separat information om teknisk övervakning på havsområden. Bestämmelsen behövs eftersom det av praktiska orsaker är svårt och oändamålsenligt att informera om övervakningen i förväg. Motsvarande bestämmelse finns i 30 § i territorialövervakningslagen. Övervakningen av havsområdet kan också ske med en teknisk anordning som är riktad från havskusten ut mot havet.

Paragrafens 3 mom. föreslås förbli oförändrat i sak. Till paragrafens 4 mom. fogas för tydlighetens skull informativa hänvisningar till territorialövervakningslagen och den föreslagna lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet.

32 §. *En gränsbevakningsmans befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.* I den gällande paragrafen föreskrivs om en gränsbevakningsmans befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet på ett gränsövergångsställe. På grund av den ändring som föreslås i 20 § utvidgas paragrafens tillämpningsområde till att gälla även gränsövergångsställenas omedelbara närhet, Gränsbevakningsväsendets lokaler och områden i Gränsbevakningsväsendets besittning. Samtidigt ändras paragrafens rubrik så att den blir mera allmänt utformad.

Enligt den gällande paragrafen tillämpas på en gränsbevakningsmans rätt att vidta åtgärder vad som föreskrivs i 2 kap. 2, 5 och 6 §, 8 § 1 mom. samt 10 § i polislagen. I 2 kap. 2 § i polislagen föreskrivs om gripande av en person för att skydda denne, i 5 § om skydd av hemfrid och offentlig frid, i 6 § om tillträde och genomsökning i faro- och skadesituationer, i 8 § 1 mom. om avspärning av platser och områden som är i allmänt bruk och i 10 § om skydd mot brott och störande beteende. En gränsbevakningsman befogenheter ska utvidgas till att även omfatta de befogenheter som avses i 2 kap. 7 §, 8 § 2 mom., 9 och 16 § i polislagen.

Enligt 2 kap. 7 § i polislagen får i sådana fall som avses i 5 och 6 § i kapitlet ett rum, en förvaringsplats eller något annat objekt för åtgärden vid behov öppnas med våld. Efter att åtgärden avslutats ska objektet för åtgärden stängas på lämpligt sätt. Över åtgärder som vidtagits med stöd av de nämnda paragraferna ska det upprättas protokoll eller göras motsvarande anteckningar i någon annan handling. Bestämmelsen behövs eftersom Gränsbevakningsväsendet redan enligt den gällande paragrafen har rätt att utöva de befogenheter som avses i 2 kap. 5 och 6 §.

Enligt 2 kap. 8 § 2 mom. i polislagen får en polisman på order av en polisman som hör till befälet och i brådskande fall också utan order spärra av eller utrymma ett område som omfattas av hemfrid eller offentlig frid, om detta är nödvändigt för att avvärja en fara som omedelbart hotar liv eller hälsa och om de som finns på området inte annars kan skyddas. Bestämmelsen behövs eftersom den möjliggör t.ex. avspärning eller utrymning av husbilar eller av andra in- kvarteringslokaler eller andra myndigheters verksamhetsställen på de områden som avses i 20 §. Det är motiverat att Gränsbevakningsväsendet har denna befogenhet utan separat begäran av polisen, när polisen är förhindrad att utföra uppdraget.

I 2 kap. 9 § i polislagen föreskrivs det om skingrande av folksamling. En polisman har rätt att befalla en folksamling att skingra sig eller flytta på sig, om folksamlingen äventyrar allmän ordning och säkerhet eller hindrar trafiken. En polisman har samma rätt om personer i folksamlingen uppträder hotfullt eller annars på ett sådant sätt att det är sannolikt att de kommer att göra sig skyldiga till brott mot liv, hälsa, frihet eller hemfrid eller till egendomsbrott. Om folksamlingen inte lyder en befallning att skingra sig eller att flytta på sig har en polisman rätt att med maktmedel skingra folksamlingen samt gripa personer som tredsas. Polisen ska om möjligt avgränsa sina åtgärder till att gälla dem som genom sitt uppträdande orsakar behovet att skingra folksamlingen eller be den flytta på sig. Personer som gripits ska friges så snart uppdragets syfte har nåtts, dock senast 12 timmar efter gripandet. Befogenheten att skingra en folksamling är viktig t.ex. i sådana situationer då en stor folksamling som samlas på ett gränsövergångsställe stör gränsövergångstrafiken och Gränsbevakningsväsendets verksamhet som upprätthållare av gränssäkerheten. I Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i dess besittning kan folksamlingens agerande utgöra ett hinder för en höjning av Gränsbevakningsväsendets beredskap och för ledningsverksamheten. Gränsbevakningsväsendet måste kunna ingripa i situationen utan separat begäran av polisen. En person som gripits med stöd av bestämmelsen ska utan dröjsmål överlämnas till polisen i enlighet med gällande 62 §.

Enligt 2 kap. 16 § i polislagen har en polisman rätt att ta fast och som en sista utväg avliva ett djur som orsakar fara för människors liv eller hälsa eller betydande skador på egendom eller allvarligt äventyrar trafiken. Ett djur får också avlivas om det skulle innebära uppenbar grymhet mot djuret att hålla det vid liv. Det är motiverat att Gränsbevakningsväsendet har de rättigheter som avses i bestämmelsen på de områden som avses i 20 § även utan separat begäran av polisen. Regleringen kompletterar 35 §, i vilken det föreskrivs om en gränsbevakningsmans maktmedel.

I och med de föreslagna ändringarna kommer en gränsbevakningsmans befogenheter i praktiken att vara samma som i sådana uppgifter för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet som utförs på polisens begäran eller självständigt i brådskande situationer och samma som när Gränsbevakningsväsendet ger polisen assistans vid bekämpning av terrorism och i andra särskilda situationer (33 §). I denna paragraf finns det dock inte något behov av att föreskriva om sådana befogenheter enligt 2 kap. i polislagen som det redan föreskrivs om i den gällande gränsbevakningslagen. Till dessa hör bestämmelserna om identifiering (1 §), gripande av efterlysta (3 §), avspärrning av platser och områden för utförande av polisundersökning (8 § 4 mom.), stoppande av fordon (11 §), säkerhetsvisitation (12 och 13 §), omhändertagande av farliga föremål och ämnen (14 och 15 §), användning av maktmedel (17–20 §), gränskontroll och tullåtgärder (21 §) samt befogenheter för främmande staters tjänstemän (22 §). Polislagens 3 kap. gäller i sin tur säkerhetskontroller i polisens lokaler. Motsvarande bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets lokaler och områden finns i 67–70 § i gränsbevakningslagen.

Till en gränsbevakningsmans befogenheter när det gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet fogas också de hemliga metoder för inhämtande av information som det föreskrivs om i 5 kap. i polislagen och som behövs för att avvärja en fara eller för att en polisåtgärd som Gränsbevakningsväsendet vidtar tryggt ska kunna vidtas. Befogenheterna förbättrar Gränsbevakningsväsendets förmåga att agera effektivt för att avvärja en fara som hotar liv och hälsa samt säkerställer arbetssäkerheten för Gränsbevakningsväsendets tjänstemän och säkerheten för personer som är föremål för Gränsbevakningsväsendets åtgärder.

En gränsbevakningsman ska ha rätt att utföra teleövervakning enligt 5 kap. 8 § i polislagen, om det för att avvärja en fara som hotar liv eller hälsa är nödvändigt att sådan utförs omedelbart. Gränsbevakningsväsendet kan i brådskande fall spåra en person antingen med sina egna datasystem eller genom att be polisen eller Nödcentralverket om handräckning. En gränsbe-

vakningsman ska ha rätt att inhämta basstationsuppgifter enligt 5 kap. 11 § i polislagen, om det är nödvändigt för att avvärja en fara som hotar liv eller hälsa.

En gränsbevakningsman ska ha rätt att utföra teknisk avlyssning enligt 5 kap. 17 § i polislagen, optisk observation enligt 5 kap. 19 § i polislagen och teknisk spårning enligt 5 kap. 21 § i polislagen, om det är nödvändigt för att Gränsbevakningsväsendets åtgärd tryggt ska kunna vidtas eller en sådan överhängande fara avvärjas som hotar den tjänstemans liv eller hälsa som vidtar åtgärden eller den persons liv eller hälsa som ska gripas eller någon annan persons liv eller hälsa. Den tekniska spårningen möjliggör installation av en spårningsanordning t.ex. i ett eventuellt flyktfordon som en person som orsakar fara använder, när tillfälle till detta ges. Genom åtgärden är det möjligt att trygga att situationen kan hanteras när den blir en mobil polis-ledd situation. Teknisk avlyssning kan vara aktuell, om det t.ex. före en husrannsakan eller ett gripande är nödvändigt att med tanke på säkerheten för dem som utför åtgärden fastställa om andra personer än den person som är föremål för tjänsteåtgärden vistas i ett utrymme. Genom optisk observation är det dessutom möjligt att säkerställa att ett utrymme inte är farligt.

En gränsbevakningsman ska ha rätt att i enlighet med 5 kap. 8 § 4 mom. i polislagen kortvarigt hindra användning av teleadresser eller teleterminalutrustning på ett område som avses i 20 §. Åtgärden ska vara nödvändig för att avvärja en allvarlig fara som hotar liv eller hälsa och den får inte orsaka större skada eller olägenhet än vad som är nödvändigt för utförande av uppdraget. På detta sätt kan man hindra t.ex. att personer som utgör ett säkerhetshot har kontakter med utomstående eller med varandra med hjälp av teleterminalutrustning.

Beslut om åtgärder som gäller hemliga metoder för inhämtande av information ska fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman vid Gränsbevakningsväsendet. Beslut om hindrande av användningen av teleadresser eller teleterminalutrustning enligt 5 kap. 8 § 4 mom. i polislagen ska dock fattas av chefen eller biträdande chefen för Gränsbevakningsväsendet eller chefen för respektive förvaltningsenhet. Om ärendet inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad tjänsteman besluta om teleövervakningen till dess att chefen eller biträdande chefen för Gränsbevakningsväsendet eller chefen för respektive förvaltningsenhet har avgjort ärendet om teleövervakning. Ärendet ska föras till nämnda tjänsteman för avgörande så snart det är möjligt, dock senast 24 timmar efter det att metoden började användas. Regleringen motsvarar till sitt sakinhåll 5 kap. 10 § 3 mom. i polislagen. I den nya 33 a § föreslås preciserande bestämmelser om förfarandet för hemligt inhämtande av information.

Alla de föreslagna nya befogenheterna och metoderna för hemligt inhämtande av information ska i fråga om omfattningen och förutsättningarna för användning av dem vara samma som för polisen. Detta är ändamålsenligt med tanke på att myndighetsverksamheten ska vara förutsägbar och systematisk. Enhetliga befogenheter kan också bedömas underlätta polisens och Gränsbevakningsväsendets samarbete i sådana fall då hanteringen av en situation efter Gränsbevakningsväsendets förberedande åtgärder överförs till polisen. Detta gäller i synnerhet när Gränsbevakningsväsendet inlett hemligt inhämtande av information i syfte att avvärja en fara och denna information kan utnyttjas av polisen när den tar över ansvaret för ledningen av situationen.

Befogenheterna enligt paragrafen kan i enlighet med 20 § utövas när polisen är förhindrad att utföra ett uppdrag i syfte att upprätthålla allmän ordning och säkerhet på de platser som avses i paragrafen. Befogenheterna kompletterar de befogenheter som någon annanstans i lag föreskrivits för en gränsbevakningsman och Gränsbevakningsväsendet. Befogenheterna är med undantag av de hemliga metoderna för inhämtande av information i syfte att avvärja en fara sådana att Gränsbevakningsväsendet redan har fått erfarenhet av att utöva dem i samband med uppdrag som utförs för polisens räkning eller i samband med handräckning. Det är möjligt att

en situation eskalerar till tryggande av territoriell integritet och då är Gränsbevakningsväsendet vid sidan av försvarsmakten och polisen en självständig behörig myndighet.

33 §. *En gränsbevakningsmans befogenheter i polisuppdrag.* I gällande 1 mom. föreskrivs att i polisuppdrag för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet enligt 21 § samt för förhindrande av brott som begås i terroristiskt syfte och skötsel av särskilda situationer enligt 22 § och i sådana uppgifter enligt lagen om sjöfartsskydd som ska skötas av Gränsbevakningsväsendet har en gränsbevakningsman de befogenheter som föreskrivs för polismän i 2 och 3 kap. i polislagen, om inte en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef begränsar dem. Befogenheterna utökas med de hemliga metoder för inhämtande av information som det föreskrivs om i 5 kap. i polislagen och som behövs för att avvärja en fara eller för att en åtgärd ska kunna vidtas tryggt. Befogenheterna förbättrar Gränsbevakningsväsendets förmåga att agera effektivt för att avvärja en fara som hotar liv och hälsa samt säkerställer arbets säkerheten för Gränsbevakningsväsendets tjänstemän och säkerheten för personer som är föremål för Gränsbevakningsväsendets åtgärder. Befogenheterna möjliggör även att polisen kan dra full nytta av Gränsbevakningsväsendets bistånd i de situationer polisen leder.

En gränsbevakningsman ska ha rätt att utföra teleövervakning enligt 5 kap. 8 § i polislagen, om det för att avvärja en fara som hotar liv eller hälsa är nödvändigt att sådan utförs omedelbart. Gränsbevakningsväsendet kan i brådskande fall spåra en person antingen med sina egna datasystem eller genom att be polisen eller Nödcentralsverket om handräckning. En gränsbevakningsman ska ha rätt att inhämta basstationsuppgifter enligt 5 kap. 11 § i polislagen, om det är nödvändigt för att avvärja en fara som hotar liv eller hälsa.

En gränsbevakningsman ska ha rätt att utföra teknisk avlyssning enligt 5 kap. 17 § i polislagen, optisk observation enligt 5 kap. 19 § i polislagen och teknisk spårning enligt 5 kap. 21 § i polislagen, om det är nödvändigt för att Gränsbevakningsväsendets åtgärd tryggt ska kunna vidtas eller en sådan överhängande fara avvärjas som hotar den tjänstemans liv eller hälsa som vidtar åtgärden eller den persons liv eller hälsa som ska gripas eller någon annan persons liv eller hälsa. Den tekniska spårningen möjliggör installation av en spårningsanordning t.ex. i ett eventuellt flyktfordon som en person som orsakar fara använder, när tillfälle till detta ges. Genom åtgärden är det möjligt att trygga att situationen kan hanteras när den blir en mobil polisledd situation. Teknisk avlyssning kan vara aktuell, om det t.ex. före en husrannsakan eller ett gripande är nödvändigt att med tanke på säkerheten för dem som utför åtgärden fastställa om andra personer än den person som är föremål för tjänsteåtgärden vistas i ett utrymme. Genom optisk observation är det dessutom möjligt att säkerställa att ett utrymme inte är farligt.

Gränsbevakningsväsendet ska ha rätt att i enlighet med 5 kap. 8 § 4 mom. i polislagen kortvarigt hindra användning av teadresser eller teleterminalutrustning på ett område som avses i 20 §. Åtgärden ska vara nödvändig för att avvärja en allvarlig fara som hotar liv eller hälsa och den får inte orsaka större skada eller olägenhet än vad som är nödvändigt för utförande av uppdraget. På detta sätt kan man hindra t.ex. att personer som utgör ett säkerhetshot har kontakter med utomstående eller med varandra med hjälp av teleterminalutrustning.

Beslut om åtgärder som gäller hemliga metoder för inhämtande av information ska i regel fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman vid Gränsbevakningsväsendet. Beslut om hindrande av användningen av teadresser eller teleterminalutrustning enligt 5 kap. 8 § 4 mom. i polislagen ska dock fattas av chefen eller biträdande chefen för Gränsbevakningsväsendet eller chefen för respektive förvaltningsenhet. Om ärendet inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad tjänsteman besluta om teleövervakningen till dess att chefen eller biträdande chefen för Gränsbevakningsväsendet eller chefen för respektive förvaltningsenhet har avgjort ärendet om teleövervakning. Ärendet ska föras till nämnda tjänsteman för avgörande så snart det är möjligt, dock senast 24 timmar efter det att metoden började användas. Regleringen motsvarar

till sitt sakinnehåll 5 kap. 10 § 3 mom. i polislagen. I den nya 33 a § föreslås preciserande bestämmelser om förfarandet vid hemligt inhämtande av information.

33 a §. Förfarande vid hemligt inhämtande av information. Paragrafen är ny och i den preciseras förfarandet vid de hemliga metoder för inhämtande av information som föreslås i 32 och 33 §. I 1 mom. föreskrivs att när en gränsbevakningsman i de situationer som avses i 32 och 33 § använder en hemlig metod för inhämtande av information enligt 5 kap. 8 § 3 eller 4 mom., 11 § 3 mom., 17 § 5 mom., 19 § 5 mom. eller 21 § 4 mom. i polislagen tillämpas dessutom vad som föreskrivs i 5 kap. 2, 26, 50–56 och 58–62 § i polislagen.

I 5 kap. 2 § i polislagen föreskrivs det om förutsättningarna för användning av hemliga metoder för inhämtande av information. Enligt 1 mom. är det en allmän förutsättning för användning av en hemlig metod för inhämtande av information att man med den metoden kan antas få information som behövs för förhindrande, avslöjande eller avvärjande av risk för brott. Enligt 3 mom. ska användningen av en hemlig metod för inhämtande av information avslutas när syftet med användningen har nåtts eller när det inte längre finns förutsättningar för att använda metoden.

Enligt 5 kap. 26 § i polislagen har en polisman rätt att fästa en anordning, metod eller programvara som används för teknisk observation på föremål, ämnen, egendom, i utrymmen och andra platser eller informationssystem som åtgärden riktas mot, om det behövs för observationen. För att installera, ta i bruk och avinstallera anordningen, metoden eller programvaran har polismannen då rätt att i hemlighet ta sig in i ett ovan nämnt utrymme eller på en ovan nämnd plats eller i ett ovan nämnt informationssystem samt att kringgå, låsa upp eller på något annat motsvarande sätt tillfälligt passera eller störa objektens eller informationssystemens säkerhetssystem. Anordningar, metoder och programvara som används för teknisk observation får installeras i utrymmen som används för stadigvarande boende endast om installationen är nödvändig i sådana fall som avses i 17 § 5 mom., 19 § 5 mom. eller 21 § 4 mom.

I polislagens 5 kap. 50 § föreskrivs det om förbud mot avlyssning och observation, i 51 om granskning av upptagningar och handlingar, i 52 § om undersökning av upptagningar, i 53 och 54 § om användning av överskottsinformation, i 55 § om utplåning av information, i 56 § bl.a. om avbrytande av teknisk avlyssning, i 58 § om underrättelse om hemligt inhämtande av information, i 59 § om förande av protokoll, i 60 § om begränsning av partsoffentlighet i vissa fall, i 61 § om teleföretags skyldighet att biträda samt tillträde till vissa utrymmen och i 62 § om ersättningar till teleföretag.

Enligt paragrafen ska bestämmelserna om anhållningsberättigade polismän i 5 kap. 2, 26, 50–56 och 58–62 § i polislagen vid Gränsbevakningsväsendet tillämpas på anhållningsberättigade tjänstemän.

Enligt 2 mom. ska på tillsynen över hemligt inhämtande av information tillämpas vad som föreskrivs i 61 § i den föreslagna lagen om brottbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet (RP 41/2017 rd). Enligt den nämnda paragrafen ska staben för Gränsbevakningsväsendet och de förvaltningsenheter som använder hemliga metoder för inhämtande av information övervaka Gränsbevakningsväsendets hemliga inhämtande av information. Gränsbevakningsväsendet ska årligen lämna inrikesministeriet en rapport om användningen och skyddandet av hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel och om övervakningen av dem vid Gränsbevakningsväsendet. Bestämmelser om vilka berättelser om hemligt inhämtande av information och om hemliga tvångsmedel som ska avges till riksdagens justitieombudsman finns i polislagen och tvångsmedelslagen.

34 c §. Befogenheter i uppgifter med anknytning till det militära försvaret. Paragrafen är ny och i den föreskrivs det om Gränsbevakningsväsendets befogenheter i uppgifter med anknytning till det militära försvaret. Enligt 25 § deltar Gränsbevakningsväsendet i rikets försvar och ger i detta syfte sin personal och de värnpliktiga som förordnats till Gränsbevakningsväsendet samt de kvinnor som antagits för att fullgöra frivillig militärtjänst militärutbildning samt upprätthåller och utvecklar försvarsberedskapen i samarbete med försvarsmakten. Bestämmelsen har till sakinhållet inte ändrats sedan den första tiden av Finlands självständighet. Det har dock inte uttryckligen föreskrivits om Gränsbevakningsväsendets befogenheter i uppgifter med anknytning till det militära försvaret, utan befogenheterna har ansetts följa direkt av uppgiftsbestämmelsen. Detta kan anses problematiskt med tanke på den gällande grundlagen, i vilken 2 § 3 mom. föreskriver att utövandet av offentlig makt ska bygga på lag och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iakttas.

Gränsbevakningsväsendet har i sådana uppgifter med anknytning till det militära försvaret som försvarsmakten ger Gränsbevakningsväsendet för att trygga Finlands territorium, befolkningens livsbetingelser och statsledningens handlingsfrihetkan samt för att försvarar den lagliga samhällsordningen rätt att utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag vid behov använda sådan vapenmakt med krigsmateriel som är slagkraftigare än en tjänstemans personliga vapen när ett väpnat angrepp eller ett motsvarande yttre hot riktas mot Finland. Med detta avses sådan bevapning i Gränsbevakningsväsendets användning som inte är avsedd för Gränsbevakningsväsendets övriga lagstadgade uppgifter som t.ex. skötseln av gränssäkerhetsupdrag. Användningen av vapenmakt med krigsmateriel ska vara förenlig med internationella förpliktelser som är bindande för Finland. Till dessa hör t.ex. internationella överenskommelser om rättregler för krig, allmänna konventioner om mänskliga rättigheter och begränsningarna i anslutning till internationell humanitär sedvanerätt. Bestämmelser om krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten finns i 11 kap. i strafflagen (39/1889). Regleringen motsvarar till sakinhållet 4 § i lagen om försvarsmakten och den lagfäster den praxis som redan nu råder.

Gränstrupper eller delar av dem kan, om försvarsberedskapen kräver det, anslutas till försvarsmakten. Detta är ändå inte nödvändigtvis ändamålsenligt i början av en kris, då gränsbevakningsmannens befogenheter tillför ett betydande mervärde i hanteringen av situationen. En kris kan samtidigt omfatta flera slag av störningar och ett militärt hot som utvecklas snabbt. Då är det viktigt att Gränsbevakningsväsendet effektivt kan hantera situationen med befogenheter under normala förhållanden samt höja även den militära försvarsberedskapen i samarbete med försvarsmakten t.ex. genom att bereda sig på användning av vapenmakt med krigsmateriel. När en kris fortskrider kan det vara ändamålsenligt att ansluta gränstrupper till försvarsmakten på ett flexibelt sätt på de områden som är föremål för hot eller om situationen kräver det på alla håll eller fortsätta hantera situationen under Gränsbevakningsväsendets ledning inom vissa områden. På grund av det som sägs ovan ska Gränsbevakningsväsendet vid sidan av försvarsmakten ha möjlighet att använda militära maktmedel i sådana uppgifter med anknytning till försvaret som försvarsmakten ger Gränsbevakningsväsendet. Behovet accentueras i synnerhet i situationer som snabbt eskalerar och där användningen av militära maktmedel måste inledas innan gränstrupper har anslutits till försvarsmakten.

I paragrafen är det uttryckligen fråga om befogenheter i en uppgift med anknytning till det militära försvaret. Bestämmelser om befogenheterna i anslutning till övervakningen och trygandet av den territoriella integriteten finns i territorialövervakningslagen. Enligt 33 § i territorialövervakningslagen kan försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet använda militära maktmedel som är nödvändiga för tryggnad av Finlands territoriella integritet. Beslut om användningen av militära maktmedel fattas av försvarsministeriet, om inte något annat följer av den behörighet som försvarsmaktens överbefälhavare innehar eller om något annat inte bestäms i 34 §. Enligt 34 § i territorialövervakningslagen ska försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet utan dröjsmål vidta alla nödvändiga åtgärder i syfte att avvärja fientlig verk-

samhet som medför direkt och allvarlig fara för rikets säkerhet. Det ska då vid behov användas sådana militära maktmedel som med beaktande av hur farlig verksamheten är och övriga omständigheter som inverkar på totalbedömningen av situationen kan anses vara försvarliga. Försvarsministeriet ska utan dröjsmål underrättas om att åtgärder vidtas.

De situationer där maktmedel används i en uppgift med anknytning till försvaret börjar med en enskild tjänstemans användning av maktmedel och sträcker sig ända till användningen av den tyngsta beväpningen eller de tyngsta vapensystemen. I uppgifter med anknytning till det militära försvaret använder Gränsbevakningsväsendet i regel sådana militära maktmedel som försvarsmakten ger Gränsbevakningsväsendet och gränstrupperna för uppdraget i fråga. Användningen av maktmedel i uppgifter med anknytning till det militära försvaret enligt denna paragraf ska inte begränsa de övriga befogenheter som föreskrivs för en gränsbevakningsman, utan komplettera dem.

Ett beslut om användning av militära maktmedel är ett militärt kommandomål. Bestämmelser om militära kommandomål inom Gränsbevakningsväsendet finns i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning. Enligt lagens 7 § beslutar republikens president om betydande ändringar av gränstruppernas försvarsberedskap och om andra vittsyftande eller principiellt viktiga militära kommandomål som gäller Gränsbevakningsväsendet och som avser Gränsbevakningsväsendets uppgifter med anknytning till det militära försvaret. Det första beslutet om en omfattande användning av maktmedel har betydande följder både inrikes- och utrikespolitiskt. Ett sådant ärende anses hänföra sig till kategorin principiellt viktiga militära kommandomål (jfr RP 264/2006 rd). Försvarsmakten är ansvarig myndighet för det militära försvaret. Det är försvarsmakten som ger Gränsbevakningsväsendet uppgifter med anknytning till det militära försvaret. Uppgifterna och verksamheten har samordnats med försvarsmaktens trupper. Därför föreslås det att lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning preciseras så att ett militärt kommandomål som gäller användning av militära maktmedel ska behandlas vid ett beslutsförfarande enligt lagen om försvarsmakten.

34 d §. Värnpliktigas befogenheter vid stödjande av gränsbevakningsväsendets verksamhet. Enligt 30 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning kan värnpliktiga och personer som antagits till sådan militärtjänst som avses i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) vid behov anlitas för att stödja Gränsbevakningsväsendets verksamhet. I motiveringen till bestämmelsen (RP 6/2005 rd) sägs att värnpliktiga inte ska användas för att ersätta gränsbevakningsmännen utan i stöduppdrag eller för att bistå en gränsbevakningsman och att de är underställda den omedelbara ledningen och arbetar under fortlöpande tillsyn. Värnpliktiga kan bistå vid skötseln av alla Gränsbevakningsväsendets lagstadgade uppgifter och i sådana stöduppdrag i anslutning till Gränsbevakningsväsendets verksamhet som inte inbegriper utövande av offentlig makt. Som befogenhetsbestämmelse är bestämmelsen dock inte tillräckligt exakt och noga avgränsad.

Till lagen fogas en ny paragraf med bestämmelser om befogenheterna för värnpliktiga och kvinnor som antagits till frivillig militärtjänst (*värnpliktig*) när de i enlighet med 30 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning anlitas för att stödja Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Enligt 1 mom. ska en värnpliktig i enlighet med en behörig gränsbevakningsmans begäran och anvisningar ha särskilt förtecknade befogenheter, om detta av särskilda skäl är nödvändigt. Ett särskilt skäl kan uppkomma t.ex. i omfattande störningssituationer eller när Gränsbevakningsväsendets militära beredskap höjs. Det är fråga om en sådan offentlig förvaltningsuppgift enligt 124 § i grundlagen som kan anförtros andra än myndigheter, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning.

Enligt förarbetena till grundlagen (RP 1/1998 rd) ska man vid bedömningen av ändamålsenligheten särskilt uppmärksamma dels förvaltningens effektivitet och övriga interna behov, dels enskilda personers och sammanslutningars behov. Även förvaltningsuppgiftens karaktär ska beaktas (t.ex. GrUU 5/2014 rd och GrUU 65/2010 rd). I och med att de rutinmässiga åtgärderna som föreslås i denna paragraf åläggs värnpliktiga förbättras möjligheterna att använda gränstrupper i exceptionella situationer och frigörs gränsbevakningsmän för uppgifter som förutsätter stora befogenheter. Detta är nödvändigt vid t.ex. sådana omfattande störningar under normala förhållanden som förutsätter att de behöriga myndigheterna har mer personalresurser än normalt.

Enligt 1 mom. 1 punkten ska en värnpliktig ha rätt att utreda identiteten och uppta signalement utan användning av tvångsmedel på det sätt som föreskrivs i 36 § 1 och 2 mom. och i 131 § 1 och 2 mom. i utlänningslagen. Enligt lagens 36 § 1 mom. har en gränsbevakningsman för utförande av ett enskilt uppdrag som ankommer på Gränsbevakningsväsendet rätt att av var och en få veta namn, personbeteckning, eller om sådan saknas, födelsedatum och nationalitet samt var personen i fråga kan anträffas. Om en person vägrar lämna nämnda uppgifter eller om personen inte kan identifieras på annat sätt har gränsbevakningsmannen enligt 2 mom. rätt att utreda identiteten med hjälp av signalement. I tillämpliga delar ska då iakttas vad som i 8 kap. 33 § 2–4 mom. i tvångsmedelslagen föreskrivs om genomsökning av personer. Enligt de föreslagna bestämmelserna ska en värnpliktig dock inte ha rätt att använda tvångsmedel.

Enligt 131 § 1 mom. i utlänningslagen får polisen eller gränskontrollmyndigheten för verifiering av identitet, för behandling, beslut och övervakning av utlänningars inresa och utresa samt vistelse och arbete och för tryggnad av statens säkerhet ta fingeravtryck, fotografier och andra signalement på en utlänning 1) som har ansökt om asyl eller uppehållstillstånd på grund av alternativt skydd eller tillfälligt skydd, 2) som har ansökt om uppehållstillstånd på grund av familjeband, 3) som har fått uppehållstillstånd i egenskap av en utlänning som tagits till Finland inom flyktingkvoten, 4) som enligt beslut ska avvisas eller utvisas eller 5) vars identitet är oklar. Enligt 2 mom. införs de i 1 mom. avsedda signalementen i ett register som polisen för.

Grundlagsutskottet har ansett att det med hänsyn till skyddet för privatlivet enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är viktigt att en privat aktör med biträdande uppgifter inte har tillgång en myndighets personregister och att det i lagen tas in en uttrycklig bestämmelse om detta (GrUU 22/2014 rd). Enligt 2 mom. i denna paragraf ska en värnpliktig vid utförandet av uppgifter inte ha rätt att få uppgifter ur de personregister som avses i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet eller ur andra register eller informationssystem som har upprättats för myndighetsändamål. Däremot ska det vara möjligt att föra in uppgifter i ett personregister om det tekniskt säkerställs att det inte samtidigt går att få åtkomst till andra uppgifter som redan finns i registret.

Enligt 1 mom. 2 punkten ska en värnpliktig ha rätt att stoppa ett fordon och reglera trafiken på det sätt som föreskrivs i 38 §. Enligt lagens 38 § har en gränsbevakningsman rätt att bestämma att ett fordon ska stoppas och flyttas och att flytta fordonet samt reglera trafiken, om det behövs för genomförande av gränskontroll, utförande av en polisuppgift, övervakning av utlänningar eller utförande av en säkerhetsuppgift, för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet på ett gränsövergångsställe, på grund av en trafikolycka, för sådan övervakning av användningen av fordon som Gränsbevakningsväsendet utför inom sitt ansvarsområde, för övervakning av jakt eller för förhindrande eller utredning av brott.

Enligt 1 mom. 3 punkten ska en värnpliktig ha rätt att utföra en säkerhetsvisitation som avses i 65 och 65 a §. Enligt lagens 65 § har en gränsbevakningsman i samband med gripande, anhållande, häktning, tagande i förvar och andra åtgärder som riktar sig mot den personliga friheten

rätt att kontrollera vad en person har i sina kläder eller annars på sig eller i medhavda saker, för att förvissa sig om att personen inte innehar föremål eller ämnen varmed denne kan äventyra sin förvaring eller utsätta sig själv eller andra för fara. En gränsbevakningsman får i samband med tjänsteuppdrag kroppsvisitera en person för att hitta sådana föremål eller ämnen också i andra fall, om det av grundad anledning behövs för att trygga gränsbevakningsmannens säkerhet i arbetet och fullgörandet av tjänsteuppdraget. I samband med frihetsbegränsande åtgärder kan en person kroppsvisiteras eller saker som personen för med sig kontrolleras också för att hitta dokument som behövs för identifiering av denne. Farliga föremål och ämnen som hittas vid visitationen ska vid behov fråntas den visiterade. Också sådana föremål och ämnen ska fråntas den visiterade som det annars enligt lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av lag är förbjudet att inneha.

Enligt lagens 65 § verkställs säkerhetsvisitation manuellt, med tränad hund, med metalldetektor eller någon annan motsvarande teknisk anordning eller på något annat jämförbart sätt. Visitationen får inte kränka den visiterades personliga integritet mer än vad som är nödvändigt för utförande av uppdraget. Vid visitationen ska dessutom iakttas den diskretion som förhållandena kräver.

Enligt 1 mom. 4 punkten har en värnpliktig rätt att förhindra att en person som är föremål för Gränsbevakningsväsendets åtgärd avlägsnar sig. Här avses en person som direkt med stöd av lag eller genom beslut av en behörig gränsbevakningsman är förpliktad att vara på en viss plats. Det kan t.ex. vara fråga om ett kortvarigt bevaknings- eller transportuppdrag som gäller en person som en gränsbevakningsman gripit eller en oregistrerad asylsökande, och kvarhållandet genomförs med befallningar och order.

Enligt 1 mom. 5 punkten ska en värnpliktig ha rätt att utföra en registreringsuppgift i anslutning till ett brott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet. Med en registreringsuppgift avses t.ex. registrering av uppgifter om en person som en gränsbevakningsman gripit eller uppgifter om beslag eller andra åtgärder i anslutning till brottsbekämpning. Även till denna del ska förbudet enligt 2 mom. att få uppgifter ur personregister som inrättats för myndighetsändamål beaktas.

Bestämmelsen i 124 § i grundlagen om tillgodoseende av kraven på respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerhet och god förvaltning understryker betydelsen av att de som sköter offentliga förvaltningsuppgifter ska vara utbildade för ändamålet och sakkunniga samt att de ska stå under tillräcklig offentlig tillsyn. Att regleringen är exakt och på annat sätt ändamålsenlig har också betydelse (t.ex. GrUU 22/2014 rd, GrUU 10/2006 rd, GrUU 20/2002 rd, GrUU 28/2001 rd och GrUU 24/2001 rd). Enligt 2 mom. ska längden på en värnplikts tjänstgöring och utbildning enligt värnpliktslagen och annan erfarenhet beaktas innan han eller hon förordnas till en uppgift som förutsätter sådana befogenheter som avses i 1 mom. I praktiken innebär detta att stöduppgifterna bedöms enligt hur krävande de är. Annan erfarenhet kan vara t.ex. erfarenhet som annan utbildning eller fritidsverksamhet ger och som är till nytta vid utförandet av uppgiften. Uppgifterna enligt paragrafen ska inte vara sådana farliga uppgifter enligt 78 § 1 mom. i värnpliktslagen som värnpliktiga inte får utföra.

Enligt 124 § i grundlagen får uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt ges endast myndigheter. Värnpliktiga ska kunna utöva befogenheterna enligt denna paragraf endast på begäran av en behörig gränsbevakningsman och i enlighet med gränsbevakningsmannens anvisningar. Beslutet om att en åtgärd ska vidtas fattas alltså alltid av en behörig tjänsteman. Självständigt utövande av befogenheterna ska förutsätta förhandsanvisningar och fortlöpande kontakt med den behöriga gränsbevakningsmannen. Gränsbevakningsmannen kan då vid behov ge tilläggsanvisningar för utförandet av uppgifterna eller själv komma till platsen.

En värnpliktig ska ha rätt att bära med sig sådana maktmedelsredskap som han eller hon har fått utbildning i att använda, som Gränsbevakningsväsendet godkänt och som är nödvändiga för utförandet av uppgiften. Maktmedelsredskapen kan också omfatta personligt skjutvapen. Maktmedel får endast användas med fullmakt av och under direkt uppsikt av en gränsbevakningsman på det sätt som föreskrivs i 35 § 2 mom. I bestämmelsen föreskrivs om möjligheten att på begäran eller med samtycke av en gränsbevakningsman tillfälligt bistå en gränsbevakningsman i en situation där det är nödvändigt att anlita bistånd från en utomstående sida vid användning av maktmedel på grund av ett synnerligen viktigt och brådskande gränsbevakningsuppdrag. En utomstående har då rätt att använda sådana nödvändiga maktmedel som gränsbevakningsmannen med stöd av sina befogenheter ger fullmakt till. Uppgifter som ges till en värnpliktig med stöd av denna paragraf förutsätter i regel dock inte användning av maktmedel.

I paragrafen intas också informativa hänvisningar till sådana andra bestämmelser om användning av maktmedel som är tillämpliga vid sidan av bestämmelserna i denna paragraf. Till dessa hör bestämmelserna om militärpersoners användning av maktmedel i 23 § i lagen om försvarsmakten (551/2007) och bestämmelserna i territorialövervakningslagen.

I 23 § 1 mom. i lagen om försvarsmakten föreskrivs att om en i 45 kap. 27 § i strafflagen avsedd krigsman i vakt- eller jourtjänst möter motstånd har denna militärperson rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att bryta ner motståndet och som kan anses försvarliga med beaktande av truppens eller det bevakade objektets eller områdets säkerhet, tjänsteuppdragets eller tjänstgöringens art och hur farligt motståndet är. Under dessa förutsättningar har en vaktpost rätt att använda maktmedel också när någon trots vaktpostens befallning att stanna närmar sig ett bevakat objekt eller område till vilket tillträde är förbjudet. Enligt motiveringen till bestämmelsen (RP 264/2006 rd) är befogenheten inte geografiskt avgränsad. När det gäller Gränsbevakningsväsendet kan det därmed bli fråga om alla lokaler och områden som stadigvarande eller tillfälligt är i Gränsbevakningsväsendets besittning. I bestämmelsen ingår dock inte bevakning av personer på en plats eller ett område. Det har föreslagits att bestämmelserna om militärpersoners och militära förmäns användning av maktmedel preciseras (RP 187/2016 rd). De nya 23b–23 d § som fogas till lagen om försvarsmakten ska ingå i den ovannämnda hänvisningsbestämmelsen.

Enligt 45 kap. 27 § 1 mom. 2 punkten i strafflagen avses med krigsman den som fullgör sin värnplikt i vapentjänst eller vapenfri tjänst eller den som är i sådan tjänstgöring som avses i 79 § i värnpliktslagen och den som fullgör tjänstgöring enligt lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor. Enligt 2 § 2 mom. i värnpliktslagen omfattar fullgörandet av värnplikten bevarings-tjänst, repetitionsövning, extra tjänstgöring och tjänstgöring under mobilisering samt deltagande i uppbåd och besiktning av tjänstedugligheten. En värnpliktig i ovannämnd tjänstgöring har alltså i vakt- och jourtjänst rätt att självständigt använda behövliga maktmedel.

I territorialövervakningslagen finns det bestämmelser om befogenheterna i anslutning till övervakningen och tryggandet av den territoriella integriteten. I uppdrag som avses i territorialövervakningslagen är det även möjligt att anlita värnpliktiga som fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen.

Allmänna förvaltningslagar, såsom förvaltningslagen, offentlighetslagen och språklagen, tillämpas med stöd av bestämmelserna i dem om tillämpningsområde, definition av myndigheter eller enskildas skyldighet att ge språklig service också på enskilda som sköter offentliga förvaltningsuppgifter, och det är inte nödvändigt att hänvisa till dem (t.ex. GrUU 23/2013 rd, GrUU 15/2012 rd, GrUU 13/2010 rd och GrUU 42/2005 rd). I 4 mom. föreslås dock som ett komplement till lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) att i fråga om tystnadsplikten och tystnadsrätten för en värnpliktig i stöduppgifter tillämpas motsvarande be-

stämmelser som för tjänstemän vid Gränsbevakningsväsendet och studerande vid Gräns- och sjöbevakningsskolan. I momentet har regeringens proposition med förslag till lag om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet och till vissa lagar som har samband med den (RP 41/2017 rd) beaktats.

Bestämmelser om straffrättsligt tjänsteansvar för en person som utövar offentlig makt finns i 40 kap. 11 § 5 punkten i strafflagen. De offentliga förvaltningsuppgifter som avses i denna paragraf omfattar också utövande av offentlig makt och därför är bestämmelserna i strafflagen tillämpliga utan separat hänvisning. I enlighet med etablerad praxis ska det i lagen tas in en informativ bestämmelse om skadeståndsansvar för en person som sköter ett offentligt uppdrag. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i 80 § och 80 a–80 d § i gränsbevakningslagen och i skadeståndslagen (412/1974).

Befogenhetsbestämmelserna enligt paragrafen ska också gälla studerande vid Gräns- och sjöbevakningsskolan. Bestämmelser om dessa studerandes uppgifter vid skötseln av allvarliga specialsituationer finns i 26 b § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning. Strafflagens bestämmelse om tredska mot gränsbevakningsman utvidgas till att gälla även de offentliga förvaltningsuppgifter som värnpliktiga utför i enlighet med denna paragraf.

38 §. *Stoppande av fordon och reglering av trafiken.* Paragrafens kompletteras på grund av de ändringar som föreslås i 20 och 32 §. I anslutning till en uppgift som syftar till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet ska det vara möjligt att stoppa och flytta ett fordon eller bestämma att ett fordon ska flyttas inte bara vid ett gränsövergångsställe utan också i gränsövergångsställets omedelbara närhet och på områden i Gränsbevakningsväsendets besittning. Regleringen kompletterar regleringen om säkerhetskontroller (67–70 §).

38 a §. *Ingripande i obemannade luftfartygs och modellflygplans färd.* Paragrafen är ny. Enligt 167 § i luftfartslagen (864/2014) kan en gränsbevakningsman av skäl som är nödvändiga för upprätthållande av gränssäkerheten och utförande av sjöräddningsuppdrag förbjuda ett luftfartyg att starta, beordra ett luftfartyg att landa, kräva identifiering, bestämma flygriktningen och flyghöjden eller på något annat sätt ingripa i luftfartygets färd. När det gäller obemannade luftfartyg utgör utövandet av befogenheterna ofta en utmaning. Befogenheterna omfattar inte heller modellflygplan och befogenheterna kan inte utövas i säkerhetsuppgifter eller för att skydda en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet. Enligt 2 § 1 mom. 22 punkten i luftfartslagen avses med obemannat luftfartyg ett luftfartyg som är avsett att flygas utan förare. Enligt 2 § 1 mom. 21 punkten avses med modellflygplan en anordning som är avsedd att flygas utan förare och som används för hobby eller sport.

Antalet obemannade luftfartyg och modellflygplan har ökat de senaste åren. De kan användas på ett sätt som medför fara eller de kan i sig själva medföra fara t.ex. på grund av sina egenskaper, konstruktion, last eller sättet att använda dem. Obemannade luftfartyg och modellflygplan kan medvetet användas för att hindra myndigheternas verksamhet, eller så kan användningen oavsiktligt bli ett hinder både fysiskt och på grund av användningen av radiofrekvenser. De kan också användas för att avslöja en myndighets verksamhet.

Den som gör flygningar med obemannade luftfartyg eller modellflygplan kan göra sig skyldig till en olaglig handling. Det kan t.ex. bli fråga om en luftfartsförseelse enligt 178 § i luftfartslagen, en territorieförseelse enligt 44 § i territorialövervakningslagen, spioneri enligt 12 kap. 5 § i strafflagen, röjande av statshemlighet enligt 12 kap. 7 § i strafflagen, olovlig underrättelseverksamhet enligt 12 kap. 9 § i strafflagen, riksgränsbrott enligt 17 kap. 7 § i strafflagen, territoriekränkning enligt 17 kap. 7 b § i strafflagen, framkallande av fara enligt 21 kap. 13 § i strafflagen, äventyrande av trafiksäkerheten enligt 23 kap. 1 § i strafflagen eller grovt äventyrande av trafiksäkerheten enligt 23 kap. 2 § i strafflagen.

Förundersökningar av territorieförseelser och territoriekränkningar görs av polisen eller av Gränsbevakningsväsendet. Gränsbevakningsväsendet har enligt 42 § i gränsbevakningslagen behörighet att undersöka även riksgränsbrott. Ansvaret för att undersöka övriga ovannämnda förseelser och brott ligger i första hand på polisen. Gränsbevakningsväsendet kan dock göra förundersökningen om det är fråga om ett brott som riktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet. Enligt 43 § i gränsbevakningslagen kan Gränsbevakningsväsendet på en annan förundersökningsmyndighets begäran göra förundersökning även om ärendet hänför sig till en förundersökning som Gränsbevakningsväsendet har inlett och åtalet i ärendet skulle kunna handläggas vid domstol samtidigt som åtalet för det brott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet. Gränsbevakningsväsendet har dessutom enligt 2 § 2 mom. i lagen om samarbete mellan polisen, Tullen och gränsbevakningsväsendet (687/2009) rätt att vidta en sådan enskild åtgärd i anslutning till brottsbekämpning som hör till en annan myndighets uppgiftsområde, om åtgärden inte kan skjutas upp.

De förbjudna områden och restriktionsområden för luftfart som det föreskrivs om i den statsrådsförordning (930/2014) som utfärdats med stöd av 11 § i luftfartslagen gäller också obemannade luftfartyg och modellflygplan. Det östra restriktionsområdet (R 100) är viktigt med tanke på Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Området omfattar den del av luftrummet som sträcker sig från riksgränsen mot Ryssland i genomsnitt ungefär tre kilometer in i landet och från marknivån eller havsytan till obegränsad höjd. Dessutom kan det föreskrivas eller bestämmas om permanenta eller tillfälliga förbjudna områden och restriktionsområden för Gränsbevakningsväsendets objekt i enlighet med 11 § i luftfartslagen.

Enligt 1 mom. ska en gränsbevakningsman ha rätt att ingripa i obemannade lyftfartygs eller modellflygplans färd, om detta är nödvändigt för upprätthållande av gränssäkerheten, för utförande av en säkerhetsuppdrag eller ett sjöräddningsuppdrag eller för skydd av en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet. Med skydd av en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet avses t.ex. spionage eller något annat hot som riktar sig mot Gränsbevakningsväsendets strategiska objekt eller funktioner. Regleringen kompletterar 167 § i luftfartslagen.

Det kan vara svårt att förmedla en befallning att ändra kurs eller landa till ett obemannat luftfartyg eller ett modellflygplan eller att på annat sätt ingripa i flygningen om den plats från vilken det obemannade luftfartyget eller modellflygplanet fjärrstyrs inte har fastställts. Det är också möjligt att den befallning som en gränsbevakningsman ger inte iakttas. Av denna orsak intas det i 2 mom. en bestämmelse om att en gränsbevakningsman har rätt att rikta sådana behövliga maktmedel och tekniska åtgärder mot ett fjärrstyrt luftfartssystem som kan anses vara försvarliga.

Med ett fjärrstyrt luftfartssystem avses enligt 3 mom. obemannade luftfartyg och modellflygplan, deras fjärrstyrningsanordningar och styrnings- och kontrollförbindelser samt andra systemdelar som krävs för att använda obemannade luftfartyg eller modellflygplan. Definitionen motsvarar till centrala delar definitionen av fjärrstyrda luftfartygssystem i Trafiksäkerhetsverket föreskrift (OPS M1-32).

Regleringen i 2 mom. kompletterar 35 §, enligt vilken en gränsbevakningsman i ett tjänsteuppdrag bl.a. för att avlägsna ett hinder eller avvärja en överhängande farlig gärning eller händelse får använda maktmedel i den mån det behövs och kan anses försvarligt. Frågan om huruvida gränsbevakningsmannens maktmedel och åtgärder är försvarliga ska bedömas med hänsyn till hur viktigt och brådskande tjänsteuppdraget är, hur farlig det obemannade luftfartygets eller modellflygplanets verksamhet är, vilka resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. Om det är nödvändigt att använda maktmedel eller vidta tekniska åtgärder ska detta ske endast i en sådan om-

fattning och så länge som det nödvändigtvis krävs för utförandet av den uppgift som avses i 1 mom. När det gäller tekniska åtgärder ska det på basis av annan lagstiftning separat bedömas om en enskild åtgärd är lagenlig.

Befogenheterna gör det bl.a. möjligt att hindra ett obemannat luftfartygs eller modellflygplans verksamhet eller att vid behov skjuta eller tvinga ner det. Maktmedel och tekniska åtgärder ska användas endast om andra metoder är otillräckliga eller verkningslösa. På användning av skjutvapen tillämpas samma bestämmelser som även i övrigt tillämpas på användning av skjutvapen i Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Enligt lagens 35 c § får skjutvapen användas t.ex. i brådslande och viktiga uppdrag för att avlägsna föremål eller motsvarande hinder. I paragrafen förskrivs också om beslutsfattandet vid användning av skjutvapen.

Gränsbevakningsväsendets eventuella skadeståndsansvar för en grundlös åtgärd fastställs antingen enligt skadeståndslagen eller enligt 80 § och 80 a–80 d § i gränsbevakningslagen.

Enligt 4 mom. ska Gränsbevakningsväsendet i de situationer som avses i 1 mom. ha rätt att behandla radiokommunikationen och förmedlingsuppgifterna om den i anslutning till fjärrstyrningen av ett obemannat luftfartyg och ett modellflygplan. Behandlingen av radiokommunikationen och förmedlingsuppgifterna om den är nödvändig framför allt för att utreda den plats från vilken ett obemannat luftfartyg eller ett modellflygplan fjärrstyrs. Gränsbevakningsväsendet kan alltså i första hand försöka hitta den som flyger ett obemannat luftfartyg eller modellflygplan och med befallningar och order ingripa i olaglig flygning eller flygning som äventyrar eller stör Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Det är då fråga om en lindrigare åtgärd än när man ingriper i ett obemannat luftfartygs eller ett modellflygplans färd med maktmedel eller tekniska åtgärder. Ovan behandlas eventuella brott och förseelser som den som flyger ett obemannat luftfartyg eller ett modellflygplan kan göra sig skyldig till. Utredningen av fjärrstyrningsplatsen gör det lättare att ställa gärningsmannen till svars och att hindra eller avbryta olaglig verksamhet.

I 136 § i informationssamhällsbalken (917/2014) föreskrivs om kommunikationens och förmedlingsuppgifternas konfidentialitet. Enligt paragrafen får en kommunikationspart behandla sina egna elektroniska meddelanden och förmedlingsuppgifter om dem, om inte något annat föreskrivs i lag. Detta innebär att även radiokommunikation och förmedlingsuppgifter om den i regel är konfidentiella. Med förmedlingsuppgifter om radiokommunikationen avses enligt 3 § 40 punkten i informationssamhällsbalken uppgifter om en radiostations identifieringssignal och radiosändarens användare samt om radiosändningens starttid, varaktighet och utsändningsplats. Definitionen omfattar också fjärrstyrningssystemet och fjärrstyrningsplatsen för ett obemannat luftfartyg eller ett modellflygplan.

Ett undantag från ovan nämnda huvudregel är att radiokommunikation som är avsedd för allmän mottagning och dess förmedlingsuppgifter enligt 136 § 2 mom. i informationssamhällsbalken får behandlas av andra än kommunikationsparterna, om inte något annat föreskrivs i lag. Som sådan radiokommunikation betraktas t.ex. sändningar av televisions- och radioprogramutbud och radiokommunikation på allmän anropskanal. Radiokommunikationen i anslutning till fjärrstyrningen av ett obemannat luftfartyg eller ett modellflygplan är inte avsedd för allmän mottagning. Enligt 3 mom. får andra elektroniska meddelanden och förmedlingsuppgifter behandlas med kommunikationsparternas samtycke eller om så föreskrivs i lag. Enligt regeringens proposition (RP 67/2016 rd) möjliggör detta t.ex. särskilda föreskrifter om myndighetsbefogenheter i annan lagstiftning.

Radiokommunikationen mellan ett obemannat luftfartyg eller ett modellflygplan och fjärrstyrningsplatsen innehåller i regel inte uppgifter som kan kopplas till en fysisk person. Enbart med hjälp av radiokommunikationen är det bara möjligt att klarlägga varifrån det obemannade lyft-

fartyget eller modellflygplanet fjärrstyrs, men inte vems fjärrstyrningsanordningen är eller vem som använder den. För att identifiera den som använder fjärrstyrningsanordningen krävs dessutom andra observationer genom sinnesförmåelser eller på teknisk väg, t.ex. att en patrull sänds till fjärrstyrningsplatsen eller att teknisk övervakning riktas mot platsen i fråga. Det är alltså inte fråga om sådan identifiering av en fysisk person där man enbart genom att behandla kommunikationen kan utreda personens identitet. Att utreda identiteten genom en kombination av uppgifterna om radiokommunikationen och andra åtgärder är inte heller heltäckande. Det kan också anses vara fråga om sådan verksamhet som inte på ett betydande sätt begränsar det skydd för privatlivet som tryggas i 10 § i grundlagen.

38 b §. Temporärt avbrytande och temporär begränsning av sjötrafik. Paragrafen är ny. Enligt 1 mom. kan inrikesministeriet högst sju dygn i sänder förbjuda eller begränsa sjötrafik på en begränsad del av Finlands territorialvatten och på Saima kanal, om det är nödvändigt för upprätthållandet av gränssäkerheten. Det är nödvändigt att temporärt avbryta eller begränsa sjötrafiken t.ex. i situationer där Gränsbevakningsväsendet har upptäckt oidentifierad verksamhet på ett område, och utredningen av den kan äventyra den övriga sjötrafiken eller störas av den övriga sjötrafiken. Det kan t.ex. vara fråga om sådan verksamhet på ett havsområde i skärgården som inte ännu kan identifieras som verksamhet som avses i territorialövervakningslagen. På Saima kanal kan det bli nödvändigt att avbryta eller begränsa sjötrafiken t.ex. i närheten av gränsovergångsstället i Nuijamaa. Att begränsa sjötrafiken är en lindrigare åtgärd än att avbryta den. Från fall till fall kan det tillåtas att t.ex. sådana som stadigvarande bor i närheten, myndighetsfartyg eller enstaka handelsfartyg rör sig på området.

Fartyg från en främmande stat har både i de centrala havsrättskonventionerna och i sedvannerätten erkänd rätt till oskadlig genomfart. Enligt artikel 25.3 i Förenta Nationernas havsrättskonvention (FördrS 50/1996) får en kuststat dock tillfälligt häva rätten till oskadlig genomfart i särskilt angivna områden av dess territorialhav, om en sådan åtgärd är av väsentlig betydelse för skyddet av dess säkerhet. Åtgärden träder i kraft först sedan den blivit vederbörligen offentliggjord. Upprätthållande av gränssäkerheten kan anses ingå i det skydd av statens säkerhet som avses i havsrättskonventionen.

I 15 § i sjötrafiklagen (463/1996) finns bestämmelser om regionala förbud och begränsningar. Enligt bestämmelsen kan trafik med farkoster på ett visst vattenområde förbjudas för viss tid eller tills vidare eller begränsas, om förbudet eller begränsningen prövas vara nödvändig till skydd för trafiken, miljön, fisket eller någon annan näring eller för allmänt nyttjande av naturen för rekreation eller något annat allmänt intresse. Det är i viss mån tvetydigt om även orsaker i anslutning till upprätthållande av gränssäkerheten kan betraktas som ett allmänt intresse. Beslut om förbud och begränsningar som gäller allmänna farleder fattas av Trafikverket och beträffande andra vattenområden av den behöriga närings-, trafik- och miljöcentralen. I paragrafen föreskrivs också om personer och myndighetsverksamhet som förbuden och begränsningarna inte gäller. Paragrafen i fråga har inte ansetts avse hävande av rätten till oskadlig genomfart för att skydda en stats säkerhet enligt artikel 25 i havsrättskonventionen (RP 38/2000 rd).

Enligt 26 § 1 mom. i territorialövervakningslagen kan försvarsministeriet av orsaker som är nödvändiga för att trygga rikets säkerhet förbjuda sjötrafiken om territorialövervakningsmyndigheternas användning av militära maktmedel eller sådana till sina verkningar betydande övningar som hänför sig därtill kan äventyra säkerheten för sjöfarare. När det är nödvändigt att temporärt avbryta eller begränsa sjötrafiken för upprätthållande av gränssäkerheten ska det inte förutsättas att militära maktmedel används.

I 1 mom. föreskrivs dessutom att i brådskande fall kan beslutet att temporärt avbryta eller begränsa sjötrafiken fattas av chefen för den regionala gränsbevakningsmyndighet vars verk-

samhetsområde ärendet huvudsakligen gäller, efter att han eller hon har hört andra regionala gränsbevakningsmyndigheter vars verksamhetsområde berörs av ärendet. Förfarandet motsvarar behandlingen av ärenden som gäller gränazonstillstånd enligt 56 §. Inrikesministeriet ska utan dröjsmål underrättas om beslutet. Ministeriet kan då fatta beslut om att fortsätta eller upphöra med avbrytandet eller begränsningen av sjötrafiken.

Enligt 2 mom. ska Trafikverket höras innan ett beslut om temporärt avbrytande eller temporär begränsning av sjötrafiken fattas. Trafikverket svarar för styrningen av sjötrafiken. Trafikverket svarar också för informationen om det i 1 mom. avsedda beslutet och deltar i verkställigheten av beslutet. Information om beslutet ska ges till sjöfarare och dessutom till andra myndigheter, såsom Tullen, som svarar för verkställandet av och tillsynen över farledsavgifter inom handelssjöfarten. Regleringen motsvarar 26 § 2 mom. i territorialövervakningslagen.

39 §. Rätt att röra sig på annans fastighet. Enligt gällande 3 mom. har Gränsbevakningsväsendet rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än sådana som stadigvarande används av Gränsbevakningsväsendet då detta är nödvändigt med tanke på militär övningsverksamhet eller en höjning av försvarsberedskapen. Det föreslås att 3 mom. ändras så att Gränsbevakningsväsendet får motsvarande rätt också i de situationer där detta är nödvändigt för upprätthållande av gränssäkerheten. Ett nödvändigt behov kan t.ex. hänföra sig till behov med anledning av extra trupper som bildats inom Gränsbevakningsväsendet för att hantera en situation som gäller gränssäkerheten eller till behoven för att hantera en situation med omfattande invandring.

Enligt gällande 3 mom. tillämpas 14 § i lagen om försvarsmakten på förfarandet för att ta en fastighet i användning. I momentet finns det dock inte några bestämmelser om vem som fattar beslut inom Gränsbevakningsväsendet i sådana fall då en överenskommelse om användning av en fastighet inte kan nås med fastighetens ägare eller innehavare eller då Gränsbevakningsväsendet på en och samma gång behöver få ett sådant vidsträckt område till sitt förfogande, där det finns ett betydande antal fastigheter eller fastigheter med ett betydande antal ägare eller innehavare. Enligt 14 § 3 och 4 mom. i lagen om försvarsmakten kan beslutet i sådana fall fattas av staben för en försvarsgren inom försvarsmakten eller försvarsmaktens lokala förvaltningsmyndighet, garnisonschefen eller den som leder övningen. Det föreslås att det till 3 mom. fogas en bestämmelse om att motsvarande beslutsfattare inom Gränsbevakningsväsendet är staben för Gränsbevakningsväsendet, en kommandör för en förvaltningsenhet och en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad.

54 §. Upphörande och återkallande av gränazonstillstånd. I paragrafen föreskrivs om förutsättningarna för återkallande av ett gränazonstillstånd. Enligt gällande 2 mom. 3 punkten kan ett gränazonstillstånd återkallas om det inte längre finns grunder för att bevilja tillstånd. Bestämmelsen är av allmän karaktär, men den är i regel avsedd för situationer när en persons personliga förhållanden ändras, t.ex. när en person inte längre bor eller arbetar i gränazonen. Det kan dock vara nödvändigt att återkalla ett gränzontillstånd även på grund av situationer som allvarligt hotar grännsordningen eller gränssäkerheten.

Till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. enligt vilket ett gränazonstillstånd kan återkallas för viss tid för högst en månad åt gången när ett behov som uppstår i Finlands säkerhetspolitiska omgivning förutsätter det, om återkallandet av tillståndet är nödvändigt för upprätthållandet av grännsordningen eller gränssäkerheten. Bestämmelsen föreslås vara tillämplig endast i exceptionella situationer där det krävs att tillträde till ett visst område inom gränazonen nekats med tanke på myndighetsåtgärder. En sådan situation kan t.ex. uppstå i samband med omfattande olaglig inresa eller i samband med ett hot som uppstår snabbt och äventyrar den nationella säkerheten.

Paragrafens 4 mom. ska inte gälla personer som avses i 53 § 1 mom. 1 och 2 punkten, dvs. personer som är bosatta eller förfogar över en bostadsbyggnad eller en fastighet i gränzonen samt deras närstående och personer som arbetar, utövar yrke eller bedriver näring eller rörelse i gränzonen. Dessa tillstånd har i regel beviljats tills vidare. Gränsbevakningsmyndigheten kan dock med stöd av 53 § 2 mom. vid behov förena gränzontillståndet för ovan nämnda tillståndshavare med sådana nödvändiga villkor för verksamhet och färdsel inom gränzonen enligt 52 § 1 mom. som krävs för upprätthållandet av gränsordningen och gränssäkerheten.

Återkallandet av gränzontillstånden kan samtidigt gälla ett eller flera geografiska områden. Ärenden som gäller återkallande av gränzontillstånd avgörs med stöd av 56 § 3 mom. av den regionala gränsbevakningsmyndighet vars verksamhetsområde ärendet huvudsakligen gäller efter att myndigheten har hört andra regionala gränsbevakningsmyndigheter vars verksamhetsområde berörs av ärendet. Återkallande av tidsbegränsade gränzontillstånd av orsaker i anslutning till gränssäkerheten kan delges genom offentlig delgivning enligt förvaltningslagen (434/2003). Detta är motiverat på grund av det stora antalet gränzontillstånd.

Det beviljas årligen ca 10 000 gränzontillstånd. Av dessa är 400–500 sådana tillstånd som beviljas på basis av 53 § 1 mom. 1 och 2 punkten. Beroende på område kan det finnas flera hundra giltiga gränzontillstånd som beviljats för en viss tid. En situation som leder till att tillstånden återkallas kan också uppkomma snabbt och oförutsett. Beslut om återkallande av ett gränzontillstånd får i enlighet med 60 § överklagas genom besvär på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Återkallandet av gränzontillstånd på basis av 4 mom. kan också förenas med ett krav på gränzonsanmälan för de personer som avses i 53 § 1 mom. 1 och 2 punkten och vars gränzontillstånd förblir i kraft. En bestämmelse om anmälningsskyldigheten föreslås ingå i det nya 2 mom. i 57 §.

57 §. Gränzonsanmälan. Till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. enligt vilket gränsbevakningsmyndigheten kan ålägga att göra en gränzonsanmälan om vistelse i gränzonen när ett behov som uppstår i Finlands säkerhetspolitiska omgivning förutsätter det, om anmälan är nödvändig för upprätthållandet av gränsordningen eller gränssäkerheten. Bestämmelsen föreslås vara tillämplig endast i exceptionella situationer där det krävs att ett visst område inom gränzonen bevakas noggrannare. En sådan situation kan t.ex. uppstå i samband med omfattande olaglig inresa eller i samband med ett hot som uppstår snabbt och äventyrar den nationella säkerheten.

Anmälningsskyldigheten kan användas som enda åtgärd, varvid den är en lindrigare åtgärd än det återkallande av tidsbegränsade gränzontillstånd som föreslås i 54 § 4 mom. Anmälningsskyldigheten kan också förenas med det återkallande av tidsbegränsade gränzontillstånd som avses i 54 § 4 mom., varvid anmälningsskyldigheten gäller sådana personer vars gränzontillstånd alltså är i kraft. Till dessa personer hör de personer som avses i 53 § 1 mom. 1 och 2 punkten, dvs. personer som är bosatta eller förfogar över en bostadsbyggnad eller en fastighet i gränzonen samt deras närstående och personer som arbetar, utövar yrke eller bedriver näring eller rörelse i gränzonen. Anmälningsskyldigheten kan påföras för högst en månad åt gången.

Anmälningsskyldigheten är nödvändig i sådana exceptionella situationer som avses i bestämmelsen för att gränsbevakningsmyndigheterna ska ha aktuell information om vem som vistas i gränzonen. Dessa personer kan vid behov ges närmare anvisningar om färdsel inom gränzonen för tryggnad av myndigheternas verksamhet eller för säkerställande av personernas egen säkerhet.

Det föreslås att beslut om anmälningsskyldigheten enligt 2 mom. ska kunna delges genom offentlig delgivning enligt förvaltningslagen. Detta är motiverat på grund av det stora antalet gränsonstillstånd. Det beviljas årligen ungefär 10 000 gränsonstillstånd, och antalet tillstånd som är i kraft vid en viss tidpunkt kan beroende på område uppgå till flera hundra eller t.o.m. över tusen. En situation som leder till anmälningsskyldighet kan också uppkomma snabbt och oförutsett.

71 §. *Begränsningar av rätten att röra sig i gränsbevakningsväsendets lokaler och områden samt vid övningar inom gränsbevakningsväsendet.* Enligt den gällande paragrafen är det möjligt att utfärda en tillfällig begränsning av eller ett tillfälligt förbud mot rätten att röra sig inom ett militärt övningsområde eller ett övningsområde som hänför sig till gränssäkerheten. Till paragrafens 1 mom. fogas en rätt för en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenslöjtnants grad att utfärda en tillfällig begränsning av eller ett tillfälligt förbud mot att röra sig även på en fastighet som Gränsbevakningsväsendet tagit i användning med stöd av 39 § 3 mom. Enligt 39 § 3 mom. har Gränsbevakningsväsendet rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än sådana som stadigvarande används av Gränsbevakningsväsendet då detta är nödvändigt med tanke på militär övningsverksamhet eller en höjning av försvarsberedskapen. I denna proposition föreslås att användningsrätten utvidgas också till situationer där detta är nödvändigt för upprätthållande av gränssäkerheten.

En tillfällig begränsning av eller ett tillfälligt förbud mot rätten att röra sig är nödvändig i synnerhet när Gränsbevakningsväsendets material förvaras på fastigheten eller Gränsbevakningsväsendet har personal på den. Ändringen förutsätter också att inrikesministeriets förordning om begränsningar av och förbud mot rätten att röra sig i lokaler eller områden som Gränsbevakningsväsendet besitter (1323/2011) preciseras.

77 a §. *Handräckning och assistans av gränsbevakningsväsendet till polisen vid bekämpning av terroristbrott.* Enligt den gällande paragrafen har polisen för att förhindra eller avbryta sådana terrordåd som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2–7 punkten eller 2 mom. i strafflagen rätt att vid särskilda situationer till havs få sådan handräckning av Gränsbevakningsväsendet som kräver användning av maktmedel som utnyttjar beväpning som skaffats som krigsmateriel, om detta är nödvändigt för att avvärja en överhängande allvarlig fara som hotar ett stort antal människors liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att avvärja faran.

Med användning av maktmedel som utnyttjar beväpning som skaffats som krigsmateriel avses sådan användning av vapenmakt med beväpning som skaffats som krigsmateriel som är slagkraftigare än användningen av en tjänstemans personliga vapen och som lämpar sig för polisuppdrag. Med beväpning som är slagkraftigare än tjänstemannens personliga vapen, t.ex. stormgevär, avses exempelvis luftvärnsmaskingevär eller granatkastare. Med beväpning som skaffats som krigsmateriel avses inte maktmedelsredskap som skaffats för upprätthållande av gränssäkerhet, t.ex. ett redskap vars maktmedelseffekt bygger på ljud, ljus eller förlamande ämnen.

Gränsbevakningsväsendets handräckning som omfattar användning av maktmedel som utnyttjar beväpning som skaffats som krigsmateriel är begränsad till finska havsområden och Finlands ekonomiska zon. Detta har ansetts motiverat, eftersom Gränsbevakningsväsendet har särskild funktionsförmåga på havsområdena när det gäller territorialbevakning samt hög beredskap året runt för att upprätthålla sjöräddningsberedskap. Polisen har rätt att få till innehåll motvarande assistans även inom en EU-medlemsstats havsområde och ekonomiska zon (RP 107/2016).

Gränsbevakningsväsendets enheter har beväpning som skaffats som krigsmateriel och som Gränsbevakningsväsendet snabbt kan ta i bruk vid territorialövervakning och militärt försvar

samt när handräckning eller assistans med stöd av paragrafen ges till polisen för att hindra eller avbryta terroråd.

Eftersom Gränsbevakningsväsendet har förmåga att ge handräckning med beväpning som skaffats som krigsmateriel även på landområden utvidgas paragrafens tillämpningsområde genom att den begränsning som gäller havsområden slopas. Ändringen görs i både paragrafens rubrik och i 1 mom. Handräckning eller assistans som omfattar användning av maktmedel som utnyttjar beväpning som skaffats som krigsmateriel kan ges när de personer som utför terroråd har sådan skyddsutrustning eller utrustning för anfall som är så stark eller effektiv att de nämnda maktmedlen krävs för att förhindra eller skydda sig mot anfallen. Sådana maktmedel kan också behövas när ett kapat fordon måste stoppas. De gärningar som avses i paragrafen utförs av sådana aktörer som inte kan identifieras som militärpersoner från en främmande stats väpnade styrkor. På hot som orsakas av militärpersoner eller väpnade styrkor från en främmande stat tillämpas territorialövervakningslagen. Utvidgningen av tillämpningsområdet ändrar inte det rådande läget på havsområden som hör till Finlands jurisdiktion.

Polisen har enligt gällande lagstiftning rätt att även av försvarsmakten begära handräckning som omfattar användning av militära maktmedel vid bekämpning av terroristbrott. Polisen fattar utifrån situationen beslut om den ska begära handräckning av försvarsmakten eller Gränsbevakningsväsendet eller av båda. Handräckning av Gränsbevakningsväsendet kan behövas t.ex. när försvarsmaktens materiel och personalresurser är långt från platsen eller bundna till andra uppgifter. Handräckning av Gränsbevakningsväsendet kan i enlighet med 4 § i första hand utnyttjas på de ställen där Gränsbevakningsväsendet geografiskt har verksamhet.

I paragrafens 2 mom. slopas på motsvarande sätt hänvisningen till en EU-medlemsstats havsområde och ekonomiska zon, varvid polisen har rätt att få sådan assistans som innehållsmässigt motsvarar handräckning även på en EU-medlemsstats landområden. Med Europeiska unionens område avses i momentet Europeiska unionens landområden och luftrum samt Europeiska unionens vattenområden, som bl.a. omfattar de havsområden som lyder under Europeiska unionens medlemsländers överhöghet eller jurisdiktion, inklusive den ekonomiska zonen. Assistans som på ett område inom Europeiska unionen omfattar användning av maktmedel som utnyttjar beväpning som skaffats som krigsmateriel behövs då polisen med stöd av solidaritetsklausulen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (artikel 222 i FEUF) lämnar bistånd till en annan EU-medlemsstat när det finns risk för en terrorattack eller när en sådan sker. Enligt artikel 2 i rådets beslut om närmare bestämmelser för unionens genomförande av solidaritetsklausulen (2014/415/EU) ska beslutet tillämpas inom medlemsstaternas landareal, territorialvatten och luftrum.

Det föreslås inga andra ändringar i paragrafen. De allmänna förutsättningarna för handräckning ändras inte. Bestämmelserna om beslut om handräckning, ledning och kostnader (77 b–77 d §) ändras inte heller. Dessutom ska myndigheterna i sin verksamhet beakta de internationella överenskommelser som gäller Ålands demilitarisering och neutralisering.

79 §. Handräckning av försvarsmakten till gränsbevakningsväsendet. Enligt den gällande paragrafen har Gränsbevakningsväsendet rätt att få handräckning av försvarsmakten i form av 1) utrustning för efterspaning och personalresurser för efterspaning och reglering av trafiken, om det är nödvändigt för att en person som uppenbart olagligen har passerat riksgränsen ska kunna ertappas i Finland på bar gärning, 2) skyddsutrustning som behövs för att Gränsbevakningsväsendet tryggt ska kunna utföra ett farligt uppdrag, 3) särskild sakkunskap som behövs för att utföra en gränsövervakningsuppgift eller undersöka en gränstilldragelse, 4) utrustning och särskild sakkunskap som behövs för att avvärja ett i lagen om sjöfartsskydd avsett hot mot säkerheten som riktar sig mot ett fartyg som är till havs eller mot dess passagerare. Den handräckning som avses i paragrafen omfattar inte användning av skjutvapen eller militära

maktmedel. Bestämmelser om handräckning till Gränsbevakningsväsendet finns dessutom i 78 §, enligt vilken en myndighet ska ge Gränsbevakningsväsendet sådan handräckning som behövs för fullgörande av ett uppdrag som ankommer på Gränsbevakningsväsendet och som myndigheten är behörig att ge. Enligt 10 § i lagen om försvarsmakten ger försvarsmakten handräckning till Gränsbevakningsväsendet enligt vad som föreskrivs i gränsbevakningslagen.

Paragrafens 1 mom. ändras så att Gränsbevakningsväsendet har rätt att få handräckning av försvarsmakten i form av sådan utrustning, personal och särskild sakkunskap som behövs för ett uppdrag i anslutning till upprätthållandet av gränssäkerheten i hemlandet samt ett uppdrag som föreskrivits för Gränsbevakningsväsendet i lagen om sjöfartsskydd. Bestämmelserna omfattar situationer enligt den gällande paragrafen samt eventuella övriga situationer som uppstår i samband med upprätthållandet av gränssäkerheten och där handräckning av försvarsmakten behövs. Handräckningens innehåll och omfattning ska inte i detalj begränsas i förväg, eftersom det inte är möjligt att heltäckande förutse alla situationer som förutsätter handräckning. Med upprätthållande av gränssäkerheten avses enligt definitionen i 2 § de åtgärder som vidtas i hemlandet och utomlands för att förhindra brott mot bestämmelserna om passerande av riksgränsen och den yttre gränsen, avvärja hot mot den allmänna ordningen och säkerheten i persontrafiken över gränserna, bekämpa gränsoverskridande brottslighet och garantera säkerheten vid passerande av gränsen. En förutsättning för handräckningen är den inte äventyrlar utförandet av andra viktiga uppgifter som ska skötas av försvarsmakten.

Den som ger handräckning ska i ett synnerligen viktigt och brådskande uppdrag ha rätt att under en gränsbevakningsmans uppsikt använda sådana för uppdraget behövliga maktmedel som gränsbevakningsmannen med stöd av sina befogenheter ger fullmakt till och som med hänsyn till situationen kan anses vara försvarliga. Maktmedlen kan också inbegripa användning av skjutvapen. Bestämmelsen motsvarar 6 § 2 mom. i lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen.

Beslutsfattandet om begäran om och lämnande av handräckning kvarstår i princip oförändrat. När det gäller försvarsmakten intas det på motsvarande sätt som i 3 § 2 mom. i lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen en bestämmelse om att beslut också kan fattas av en chef för en militär inrättning.

79 b §. Kostnaderna för försvarsmaktens handräckning. Paragrafen är ny. Enligt paragrafen svarar försvarsmakten för kostnaderna för den handräckning som försvarsmakten ger Gränsbevakningsväsendet. Handräckningen är i regel avgiftsfri för Gränsbevakningsväsendet när handräckningen till Gränsbevakningsväsendet är nödvändig med beaktande av uppdragets art och hur brådskande det är. Om handräckningen binder stora resurser och drar ut på tiden så att den väsentligt försvårar de grundläggande funktionerna vid försvarsmakten eller den enhet som ger handräckningen eller orsakar betydande kostnader, har försvarsmakten rätt att få ersättning för sina direkta kostnader. Regelringen motsvarar 2 a § i förordningen om försvarsmaktens handräckning till polisen (782/1980), 77 d § i gränsbevakningslagen och 11 § i lagen om samarbete mellan polisen, Tullen och gränsbevakningsväsendet.

1.2 Utlänningslagen

11 kap. Transportörers skyldigheter och påföljdsavgift

184 a §. Transportörers skyldigheter vid trafik över de inre gränserna. Paragrafen är ny. Paragrafen fogas till lagens 11 kap. som innehåller bestämmelser om transportörers skyldigheter och påföljdsavgift. Bestämmelserna gäller endast trafik över en yttre gräns, dvs. trafik utanför Schengenområdet. Till de centrala skyldigheterna hör transportörers skyldighet att kontrollera resedokument som krävs för inresa samt visum eller uppehållstillstånd som krävs (173 §), for-

donsförares och transportörers skyldighet att anmäla och övervaka passagerarna (174 §) samt tranportörers återtransportskyldighet när en utlänning avvisas eller nekas inresa (175–178 §).

Enligt den nya paragrafen ska bestämmelserna i 11 kap. tillämpas också vid trafik över de inre gränserna när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kodexen om Schengengränserna och gränsbevakningslagen. Regleringen grundar sig på artikel 32 i kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna, enligt vilken de bestämmelser i avdelning II i kodexen om Schengengränserna som gäller de yttre gränserna ska gälla i tillämpliga delar i sådana situationer. Enligt kodexen om Schengengränserna får gränskontroll tillfälligt återinföras vid de inre gränserna till följd av ett allvarligt hot mot den allmänna ordningen eller den inre säkerheten. Det är i praktiken nödvändigt att utsträcka transportörernas skyldigheter och påföljdsavgiften till att gälla också trafik över de inre gränserna för att syftet med återinförandet av gränskontroll ska kunna nås. De föreslagna bestämmelserna förhindrar redan i förväg olaglig inresa till Finland samt andra hot mot den allmänna ordningen eller den inre säkerheten.

Regleringen innebär flera nya skyldigheter i synnerhet för de transportörer som för närvarande inte idkar sådan trafik till Finland som överskrider de yttre gränserna. Transportörerna ska bl.a. vara skyldiga att känna till de handlingar som ger rätt till inresa i landet och att kontrollera att de finns vid äventyr av en påföljdsavgift. I praktiken kommer regleringen sannolikt att hindra att personer utan resedokument kan stiga ombord på trafikmedlen. Regleringen dämpar därmed antalet asylsökande som kommer till Finland på vissa rutter, men hindrar inte ansökan om asyl i Finland helt och hållet. Internationella överenskommelser eller EU-lagstiftningen innehåller inte några bestämmelser om asylrutter. Staterna har rätt att styra inreseströmmen till vissa gränsövergångsställen utan att detta kränker rätten till internationellt skydd.

Återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna är en exceptionell åtgärd som vidtas endast om myndigheternas övriga åtgärder inte är tillräckliga. Enligt kodexen om Schengengränserna får gränskontroll vid de inre gränserna återinföras antingen helt eller delvis. Åtgärdernas omfattning specificeras i det statsrådsbeslut som gäller återinförande av gränskontroll. Skyldigheterna enligt 11 kap. ska gälla endast sådana gränsövergångsställen eller rutter på vilka gränskontroll har återinförts. Transportörer som regelbundet idkar trafik på gränsövergångsställena eller rutterna i fråga ska informeras om att bestämmelsen börjar tillämpas och personalen ska ges behövlig utbildning för att kunna fullgöra skyldigheterna.

Enligt 179 § ska det av en transportör som bryter mot den kontrollskyldighet som föreskrivs i 173 § tas ut en påföljdsavgift. Avgiften är 3000 euro per person som transporterats. I och med den nya paragrafen tas påföljdsavgiften ut också när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna. I brådskande fall kan gränskontrollen återinföras mycket snabbt vid de inre gränserna, vilket kan leda till en fördröjning i fullgörandet av skyldigheterna. Detta kan vid behov beaktas vid prövningen av om en påföljdsavgift ska tas ut i enlighet med 179 § 2 mom. I princip kan man dock skäligen förutsätta att en transportör har förberett sig också för sådana exceptionella situationer.

Regleringen hör också samman med den föreslagna ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet som utvidgar transportörens skyldighet att lämna passageraruppgifter även vid trafik över de inre gränserna när gränskontroll har återinförts vid dem.

1.3 Lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet

14 a §. *Behandling av överskottsinformation som erhållits med hemliga informationsinhämtningsmetoder.* Till 1 mom. fogas en hänvisningsbestämmelse till 5 kap. 54 § i polislagen, i vilken det föreskrivs om behandling av överskottsinformation som erhållits med hemliga informationsinhämtningsmetoder enligt polislagen. Bestämmelsen behövs på grund av de ändringar som föreslås i 32 och 33 § i gränsbevakningslagen. I momentets ordalydelse har regeringens proposition med förslag till lag om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet och till vissa lagar som har samband med den (RP 41/2017 rd) beaktats.

19 §. *Uppgifter om personer i fordon som passerar gränsen.* Den gällande paragrafen gäller endast trafik över en yttre gräns, dvs. trafik utanför Schengenområdet. I 1 mom. föreskrivs om Gränsbevakningsväsendet rätt att av samfund och sammanslutningar ur register som gäller passagerare och fordonets personal få uppgifter som behövs för förebyggande och utredning av brott och för väckande av åtal samt för upprätthållande av gränssäkerheten. Enligt överenskommelse med den registeransvarige har Gränsbevakningsväsendet rätt att få uppgifter också med hjälp av en teknisk anslutning. Bestämmelsen ger inte Gränsbevakningsväsendet rätt att regelmässigt behandla passageraruppgifter vid trafik över de inre gränserna, utan uppgifterna kan begäras endast i enskilda fall med stöd av 18 §. Detta står i strid med regleringens funktionella mål eftersom upprätthållande av gränssäkerheten, som hör till Gränsbevakningsväsendets huvudsakliga mål, enligt definitionen i 2 § i gränsbevakningslagen innefattar även andra åtgärder än sådana som vidtas vid de yttre gränserna.

Enligt definitionen avses med upprätthållande av gränssäkerheten åtgärder som vidtas i hemlandet och utomlands för att förhindra brott mot bestämmelserna om passerande av riksgränsen och den yttre gränsen, avvärja hot mot den allmänna ordningen och säkerheten i persontrafiken över gränserna, bekämpa gränsoverskridande brottslighet och garantera säkerheten vid passerande av gränsen. Detta förutsätter att också uppgifter vid trafik över de inre gränserna behandlas i vissa fall. Gränsbevakningsväsendet bedriver brottsbekämpning delvis i samarbete med polisen och Tullen med stöd av lagen om samarbete mellan polisen, Tullen och gränsbevakningsväsendet (687/2009). I detta samarbete behandlas också uppgifter om passagerare vid trafik över de inre gränserna.

I paragrafens rubrik slopas den avgränsning som gäller trafik över de yttre gränserna, vilket innebär att tillämpningsområdet för 1 mom. utvidgas till att gälla också trafik över de inre gränserna. För uppgifter i anslutning till brottsbekämpning och upprätthållande av gränssäkerheten ska Gränsbevakningsväsendet alltså ha rätt att direkt av registerföraren få uppgifter om passagerare vid trafik över de inre gränserna samt att behandla uppgifterna för utförande av de nämnda uppgifterna i myndighetssamarbete. Uppgifterna om passagerarna vid trafik över de inre gränserna ska inte bilda ett eget register utan uppgifterna ska strykas genast när det står klart att de inte behövs för ett annat anhängigt ärende.

I 2 och 3 mom. föreskrivs om skyldigheten för föraren av ett fordon som anländer till eller avgår från Finland och passerar den yttre gränsen att till gränskontrollmyndigheten lämna uppgifter om personerna i fordonet samt om transportörens skyldighet att lämna passagerar- och besättningsförteckningar vid trafik över de yttre gränserna. Regleringen kompletteras av 20 och 20 a §, enligt vilka nämnda uppgifter ska lämnas i flygtrafik och tåg- och fartygstrafik före ankomsten till gränskontrollen. Regleringen föreslås inte regelrätt bli utvidgad till trafik över de inre gränserna. Till paragrafen fogas dock ett nytt 4 mom., enligt vilket de uppgifter som avses i 2 och 3 mom. ska lämnas också vid trafik över de inre gränserna när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kodexen om Schengengränserna och gränsbevakningslagen. Regleringen grundar sig på artikel 32 i kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna, enligt vilken de bestämmelser i avdelning II i kodexen om

Schengengränserna som gäller de yttre gränserna ska gälla i tillämpliga delar i sådana situationer. Enligt kodexen om Schengengränserna får gränskontroll tillfälligt återinföras vid de inre gränserna till följd av ett allvarligt hot mot den allmänna ordningen eller den inre säkerheten.

Bestämmelsen innebär nya skyldigheter i synnerhet för sådana transportörer som idkar trafik över de inre gränserna och som inte för närvarande för passagerarförteckningar med stöd av andra bestämmelser. Till dessa hör t.ex. bussar, taxibilar och andra bilar som kan beställas. Det finns separata bestämmelser om passagerarförteckningar i flyg- och fartygstrafik. För närvarande finns det inte tågtrafik över de inre gränserna till Finland.

Återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna är en exceptionell åtgärd som vidtas endast om myndigheternas övriga åtgärder inte är tillräckliga. Enligt kodexen om Schengengränserna får gränskontroll vid de inre gränserna återinföras antingen helt eller delvis. Åtgärdernas omfattning specificeras i det statsrådsbeslut som gäller återinförande av gränskontroll. I praktiken gäller skyldigheten enligt 4 mom. endast sådana gränsövergångsställen eller rutter på vilka gränskontroll har återinförts. Transportörer som regelbundet idkar trafik på gränsövergångsställena eller rutterna i fråga ska informeras om att bestämmelsen börjar tillämpas och personalen ska ges behövlig utbildning för att kunna fullgöra skyldigheterna.

Regleringen överensstämmer med den reglering som föreslås i 20 och 20 a §. Regleringen hör dessutom samman med den föreslagna ändring av utlänningslagen som utvidgar även transportörernas övriga skyldigheter och påföljdsavgiften till trafik över de inre gränserna när gränskontroll har återinförts vid dem.

20 §. Transportörers skyldighet att lämna uppgifter om flygpassagerare. Enligt gällande paragraf gäller transportörers skyldighet att i förväg lämna uppgifter om flygpassagerare till gränskontrollmyndigheten endast trafik över de yttre gränserna. Med trafik över de yttre gränserna avses trafik utanför Schengenområdet. Att uppgifter om passagerare fås i förväg är en förutsättning för riktade in- och utresekontroller och således för en effektiv gränskontroll.

Till paragrafen fogas ett nytt 4 mom., enligt vilket de uppgifter som avses i paragrafen ska lämnas också vid trafik över de inre gränserna när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kodexen om Schengengränserna och gränsbevakningslagen. Regleringen grundar sig på artikel 32 i kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna, enligt vilken de bestämmelser i avdelning II i kodexen om Schengengränserna som gäller de yttre gränserna ska gälla i tillämpliga delar i sådana situationer. Enligt kodexen om Schengengränserna får gränskontroll tillfälligt återinföras vid de inre gränserna till följd av ett allvarligt hot mot den allmänna ordningen eller den inre säkerheten. Det är i praktiken nödvändigt att utsträcka transportörernas skyldighet att lämna uppgifter till att gälla också trafik över de inre gränserna för att syftet med återinförandet av gränskontroll ska kunna nås. De föreslagna bestämmelserna förhindrar redan i förväg olaglig inresa till Finland samt andra hot mot den allmänna ordningen eller den inre säkerheten.

Återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna är en exceptionell åtgärd som vidtas endast om myndigheternas övriga åtgärder inte är tillräckliga. Enligt kodexen om Schengengränserna får gränskontroll vid de inre gränserna återinföras antingen helt eller delvis. Åtgärdernas omfattning specificeras i det statsrådsbeslut som gäller återinförande av gränskontroll. Bestämmelsen i det nya 4 mom. innebär nya skyldigheter för sådana flygbolag som för närvarande idkar endast trafik över de inre gränserna till Finland. I praktiken gäller skyldigheten att lämna uppgifter endast sådana gränsövergångsställen eller flygrutter på vilka gränskontroll har återinförts. Flygbolag som regelbundet idkar trafik på gränsövergångsställena eller rutterna i fråga ska informeras om att bestämmelsen börjar tillämpas och personalen ska ges behövlig utbildning för att kunna fullgöra skyldigheterna. Flygbolag är redan med stöd av gällande lag-

stiftning skyldiga att upprätta en passagerar- och besättningsförteckning även vid transport över en inre gräns (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 996/2010 om utredning och förebyggande av olyckor och tillbud inom civil luftfart och om upphävande av direktiv 94/56/EG).

Enligt 179 § i utlänningslagen ska det av en transportör som bryter mot skyldigheten att lämna uppgifter enligt denna paragraf tas ut en påföljdsavgift. Avgiften är 3 000 euro för varje sådan resa för vilken uppgifter om passagerare inte meddelats eller för vilken bristfälliga eller felaktiga uppgifter meddelats. En påföljdsavgift ska också tas ut vid brott mot bestämmelsen i de nya 4 mom. I brådskande fall kan gränskontrollen återinföras mycket snabbt vid de inre gränserna, vilket kan leda till en fördröjning i fullgörandet av skyldigheterna. Detta kan vid behov beaktas vid prövningen av om en påföljdsavgift ska tas ut i enlighet med 179 § 2 mom. i utlänningslagen. I princip kan man dock skäligen förutsätta att ett flygbolag har förberett sig också för sådana exceptionella situationer.

Regleringen överensstämmer med den reglering som föreslås i 19 och 20 a §. Regleringen hör dessutom samman med den föreslagna ändring av utlänningslagen som utvidgar även transportörernas övriga skyldigheter och påföljdsavgiften till trafik över de inre gränserna när gränskontroll har återinförts vid dem.

20 a §. Transportörers skyldighet att lämna uppgifter om passagerare och besättning i fartygs- och tågtrafik. I paragrafen föreskrivs om skyldigheten att i förväg lämna uppgifter om passagerare i fartygs- och tågtrafik när trafiken idkas över de yttre gränserna. Att uppgifter om passagerare fås i förväg är en förutsättning för riktade in- och utresekontroller och således för en effektiv gränskontroll.

Till paragrafen fogas ett nytt 3 mom., enligt vilket de uppgifter som avses i paragrafen ska lämnas också vid trafik över de inre gränserna när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kodexen om Schengengränserna och gränsbevakningslagen. Regleringen grundar sig på artikel 32 i kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna, enligt vilken de bestämmelser i avdelning II i kodexen om Schengengränserna som gäller de yttre gränserna ska gälla i tillämpliga delar i sådana situationer. Enligt kodexen om Schengengränserna får gränskontroll tillfälligt återinföras vid de inre gränserna till följd av ett allvarligt hot mot den allmänna ordningen eller den inre säkerheten. Det är i praktiken nödvändigt att utsträcka transportörernas skyldighet att lämna uppgifter till att gälla också trafik över de inre gränserna för att syftet med återinförandet av gränskontroll ska kunna nås. De föreslagna bestämmelserna förhindrar redan i förväg olaglig inresa till Finland samt andra hot mot den allmänna ordningen eller den inre säkerheten.

Återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna är en exceptionell åtgärd som vidtas endast om myndigheternas övriga åtgärder inte är tillräckliga. Enligt kodexen om Schengengränserna får gränskontroll vid de inre gränserna återinföras antingen helt eller delvis. Åtgärdernas omfattning specificeras i det statsrådsbeslut som gäller återinförande av gränskontroll. Bestämmelsen innebär nya skyldigheter för sådana transportörer som för närvarande idkar endast fartygstrafik över de inre gränserna till Finland. För närvarande finns det inte tågtrafik över de inre gränserna till Finland. Transportörer som regelbundet idkar trafik på gränsövergångsställena eller rutterna i fråga ska informeras om att bestämmelsen börjar tillämpas och personalen ska ges behövlig utbildning för att kunna fullgöra skyldigheterna. De som idkar fartygstrafik är enligt lagen om passagerarfartygs personlistor (1038/2009) redan nu skyldiga att upprätta passagerar- och besättningsförteckningar även vid trafik över de inre gränserna.

Enligt 179 § i utlänningslagen ska det av en transportör som bryter mot skyldigheten att lämna uppgifter enligt denna paragraf tas ut en påföljdsavgift. Avgiften är 3 000 euro för varje sådan

resa för vilken uppgifter om passagerare inte meddelats eller för vilken bristfälliga eller felaktiga uppgifter meddelats. En påföljdsavgift ska också tas ut vid brott mot bestämmelsen i det nya 3 mom. I brådslande fall kan gränskontrollen återinföras mycket snabbt vid de inre gränserna, vilket kan leda till en fördröjning i fullgörandet av skyldigheterna. Detta kan vid behov beaktas vid prövningen av om en påföljdsavgift ska tas ut i enlighet med 179 § 2 mom. i utlänningslagen. I princip kan man dock skäligen förutsätta att en transportör har förberett sig också för sådana exceptionella situationer.

Regleringen överensstämmer med den reglering som föreslås i 19 och 20 §. Regleringen hör dessutom samman med den föreslagna ändring av utlänningslagen som utvidgar även transportörernas övriga skyldigheter och påföljdsavgiften till trafik över de inre gränserna när gränskontroll har återinförts vid dem.

1.4 Lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning

7 §. *Beslut av republikens president i militära kommandomål inom gränsbevakningsväsendet.* Enligt den gällande paragrafen fattar republikens president beslut i militära kommandomål som gäller Gränsbevakningsväsendet efter föredragning av inrikesministern. Vid föredragningen av ett sådant ärende har statsministern och chefen för Gränsbevakningsväsendet rätt att vara närvarande och uttala sin uppfattning om det. I denna proposition föreslås att det till gränsbevakningslagen fogas en ny 34 a § om Gränsbevakningsväsendets befogenheter i sådana uppgifter med anknytning till det militära försvaret som försvarsmakten ger Gränsbevakningsväsendet. Till befogenheterna hör vid behov också användning av militära maktmedel för rikets försvar. Användningen av militära maktmedel är ett militärt kommandomål som ska avgöras av republikens president.

Till paragrafen fogas ett nytt 4 mom., enligt vilket det förfarande som föreskrivs i 32 § 2 mom. i lagen om försvarsmakten (551/2007) avvikande från huvudregeln tillämpas på ett sådant militärt kommandomål inom Gränsbevakningsväsendet som gäller användning av vapenmakt med krigsmateriel som är slagkraftigare än en tjänstemans personliga vapen. Vid föredragningen av ett sådant ärende har inrikesministern och chefen för Gränsbevakningsväsendet rätt att vara närvarande och uttala sin uppfattning om det.

Ändringen understryker försvarsmaktens ställning som huvudansvarig myndighet för det militära försvaret och vid beslutsfattandet om användning av vapenmakt med krigsmateriel. Enligt 25 § i gränsbevakningslagen deltar Gränsbevakningsväsendet i det militära försvaret i samarbete med försvarsmakten. Planeringen, utbildningen och övningarna i anslutning till det militära försvaret sker i enlighet med de principer som försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet gemensamt kommit överens om. Vid militära hot höjs beredskapen utifrån Gränsbevakningsväsendets och försvarsmaktens gemensamma lägesbild och prövning, och Gränsbevakningsväsendets åtgärder överensstämmer med de operativa uppgifter som försvarsmakten gett Gränsbevakningsväsendet. I och med att inrikesministern och chefen för Gränsbevakningsväsendet har rätt att vara närvarande och yttra sig stärks Gränsbevakningsväsendets och försvarsmaktens samarbete inom det militära försvaret och säkerställs det att myndigheternas verksamhet är samordnad i samband med beslutsfattandet.

26 b §. *Studerandes övriga uppgifter.* Enligt paragrafen kan staben för Gränsbevakningsväsendet förordna en studerande på grundkursen för gränsbevakare som har tillräcklig utbildning att även utföra andra uppgifter än övningar som ingår i utbildningen, om detta behövs för skötseln av allvarliga speciellsituationer som hör till Gränsbevakningsväsendets ansvarsområde. När en studerande utför en sådan uppgift ska vad som i 35 § 2 mom. i gränsbevakningslagen föreskrivs om befogenheter för den som bistår en gränsbevakningsman tillämpas på studeranden.

De situationer som avses i paragrafen kan vara vittomfattande till följd av t.ex. hybridhot och sysselsätta hela Gränsbevakningsväsendets personal och även andra myndigheter. Även värnpliktiga kan med stöd av 30 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning ha kallats in för att stödja Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Paragrafens 2 mom. ändras så att en studerande på grundkursen för gränsbevakare vid utförandet av uppgifter som avses i 1 mom. har motsvarande befogenheter som en värnpliktig enligt den föreslagna nya 34 d § i gränsbevakningslagen. Detta är ändamålsenligt för att gränsbevakningsmännen och Gränsbevakningsväsendets övriga tjänstemäns resurser ska kunna riktas till skötseln av mera krävande uppgifter.

1.5 Polislagen

2 kap. Allmänna befogenheter

21 §. Gränskontroll och tullåtgärder. Till paragrafens 1 mom. fogas en befogenhet i enlighet med 30 a § i gränsbevakningslagen för en polisman att styra och begränsa vistelse på ett gränsovergångsställe. Enligt 30 a § i gränsbevakningslagen har en gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid ett gränsovergångsställe och en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad rätt att för att underlätta gränstrafikens och in- och utresekontrollernas smidighet styra passagerare och trafikmedlens personal i fråga om hur de rör sig genom att ange behövliga leder från trafikmedlet eller den yttre gränsen till den plats där in- och utresekontrollen sker samt genom tidsmässiga begränsningar för vistelse. När det gäller polisen ska en polisman ha motsvarande befogenhet. Bestämmelsen är nödvändig på grund av de gränskontrolluppgifter som föreskrivs för polisen. Bestämmelsens ordalydelse motsvarar 31 § i tullagen (304/2016).

1.6 Strafflagen

16 kap. Om brott mot myndigheter

4 a §. I den nya 34 d § i gränsbevakningslagen föreslås det bestämmelser om värnpliktigas befogenheter vid stödjande av Gränsbevakningsväsendets verksamhet. En värnpliktig ska i enlighet med en gränsbevakningsmans begäran och anvisningar ha rätt att vidta vissa åtgärder som innebär utövning av offentlig makt, om detta av särskilda skäl är nödvändigt. Till sådana åtgärder hör utredning av identiteten och upptagande av signalement utan användning av tvångsmedel, stoppande av ett fordon och reglering av trafiken, utförande av säkerhetsvisitation, förhindrande av att en person som är föremål för Gränsbevakningsväsendets åtgärd avlägsnar sig och utförande av en registreringsuppgift i anslutning till ett brott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet. När de värnpliktiga sköter offentliga förvaltningsuppgifter handlar de under tjänsteansvar, och allmänna förvaltningslagar som gäller myndighetsverksamhet ska tillämpas på dem.

I paragrafen föreskrivs om tredska mot gränsbevakningsman. Till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. med bestämmelser om att det som i paragrafen föreskrivs om en gränsbevakningsman också gäller en värnpliktig som i enlighet med 34 d § i gränsbevakningslagen anlitas för att stödja Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Bestämmelsen är nödvändig på grund av arten av de offentliga förvaltningsuppgifter som föreskrivs för värnpliktiga.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Den föreslagna nya bestämmelsen i gränsbevakningslagen om befogenheten att ingripa i obemannade lyftfartygs eller modellflygplans färd förutsätter kompletteringar av inrikesministeriets förordning om gränsbevakningsväsendets metoder vid stoppande av fortskaffningsmedel och användning av maktmedel (656/2005).

Tilläggen till 71 § i gränsbevakningslagen förutsätter preciseringar av inrikesministeriets förordning om begränsningar av och förbud mot rätten att röra sig i lokaler eller områden som Gränsbevakningsväsendet besitter (1323/2011).

3 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska all utövning av offentlig makt bygga på lag och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iakttas. Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag.

När propositionen bedöms från grundlagssynpunkt är de mest betydelsefulla lagändringarna de som ger myndigheterna nya befogenheter som avser individen eller som begränsar individens rättigheter eller genom vilka redan existerade befogenheter utökas eller individens rättigheter eller handlingsfrihet begränsas i något annat avseende. I propositionen ingår flera bestämmelser som är av betydelse med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna. En del av dem finns över huvud taget inte i den gällande lagstiftningen eller också föreslås det att gällande bestämmelser ändras. Samtidigt ska de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna beaktas (GrUB 25/1994 rd).

Befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet

Det föreslås att en gränsbevakningsmans befogenheter för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet utvidgas. Enligt förslaget ska Gränsbevakningsväsendet i framtiden se till att allmän ordning och säkerhet upprätthålls inte bara vid gränsövergångsställena utan även i deras omedelbara närhet, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning, när polisen är förhindrad att göra det. En gränsbevakningsman föreslås i situationer som gäller upprätthållande av allmän ordning och säkerhet kunna utöva befogenheterna enligt 2 kap. i polislagen i större utsträckning än för närvarande och dessutom använda de hemliga metoder för inhämtande av information som det föreskrivs om i 5 kap i polislagen och som behövs för att avvärja en fara eller för att en åtgärd som Gränsbevakningsväsendet vidtar tryggt ska kunna vidtas. Användningen av hemliga metoder för inhämtande av information bedöms senare.

Genom de föreslagna nya befogenheterna ingriper man i den personliga frihet och integritet som tryggas i 7 § 1 mom. i grundlagen, i den rörelsefrihet som tryggas i 9 § i grundlagen, i det skydd för privatlivet som tryggas i 10 § 1 mom. i grundlagen och i det egendomsskydd som tryggas i 15 § 1 mom. i grundlagen. Bestämmelserna i polislagen har tillkommit med grundlagsutskottets medverkan (t.ex. GrUU 67/2010 rd och GrUU 19/2005 rd) och polislagen uppfyller de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet har i lagstiftningen i första hand getts i uppdrag till polisen. Grundlagsutskottet har ansett att det normalt krävs särskilda grunder för att uppgifter och befogenheter som hör till polisen anvisas andra myndigheter (GrUU 67/2016 rd). Grundlagsutskottet har i sina tidigare utlåtanden ansett att ett sådant i lag föreskrivet bemyndigande för en annan myndighet som motsvarar de befogenheter som polisen har ska bedömas med hänsyn till det nödvändighetskrav som ingår i förutsättningarna för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna (t.ex. GrUU 10/2016 rd, GrUU 49/2014 rd, GrUU 37/2002 rd och GrUU 2/1996 rd). Bestämmelserna om Gränsbevakningsväsendets gällande

befogenheter för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet har tillkommit med grundlagsutskottets medverkan (t.ex. GrUU 19/2005 rd och GrUU 9/2009 rd).

De nya hotbilderna karakteriseras i hög grad av att de påverkar myndighetsverksamhetens gränssytor. Därför är det viktigt att säkerställa att gränsövergångsställena och deras omedelbara närhet, Gränsbevakningsväsendets lokaler och de områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning kan tryggas även när polisen är förhindrad att göra det. Det primära ledningsansvaret för upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet kvarstår alltså hos polisen. Gränsbevakningsväsendets uppgifter och befogenheter kommer att vara geografiskt begränsade och finnas till förfogande endast när polisen är förhindrad. Bestämmelserna är således nödvändiga och det finns en godtagbar grund för dem.

Grundlagsutskottet har med avseende på utövandet av befogenheter och maktmedel betonat bl.a. lämplig utbildning (t.ex. GrUU 67/2016 rd, GrUU 19/2005 rd, GrUU 11/2005 rd och GrUU 1/1994 rd). De föreslagna nya befogenheterna är med undantag av de hemliga metoderna för inhämtande av information i syfte att avvärja en fara sådana som en gränsbevakningsman redan nu har till sitt förfogande i sådana uppgifter för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet som utförs på polisens begäran eller i brådskande situationer. En gränsbevakningsman har således redan i huvudsak sådan utbildning och praktiskt erfarenhet som behövs för att utöva befogenheterna. Användningen av de hemliga metoderna för inhämtande av information i syfte att avvärja en fara förutsätter fortbildning, som kan inkluderas i de gällande studieplanerna i Gräns- och sjöbevakningsskolan.

Hemliga metoder för inhämtande av information för avvärjande av fara

I propositionen föreslås det att Gränsbevakningsväsendet ska ha rätt att använda sådana hemliga metoder för inhämtande av information som avses i polislagen när Gränsbevakningsväsendet, på grund av att polisen är förhindrad, ser till att allmän ordning och säkerhet upprätthålls vid gränsövergångsställena och i deras omedelbara närhet, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning eller på polisens begäran någon annanstans samt när Gränsbevakningsväsendet ger polisen assistans vid bekämpning av terrorism eller i andra särskilda situationer.

Gränsbevakningsväsendet ska ha rätt att utföra teleövervakning och inhämta basstationsuppgifter, om det för att avvärja fara som hotar liv eller hälsa är nödvändigt att detta utförs omedelbart. Gränsbevakningsväsendet ska dessutom ha rätt att utföra teknisk avlyssning, optisk observation och teknisk spårning om det är nödvändigt för att Gränsbevakningsväsendets åtgärd tryggt ska kunna vidtas och sådan överhängande fara avvärjas som hotar den persons liv eller hälsa som vidtar åtgärden eller den persons liv eller hälsa som ska gripas eller skyddas. Gränsbevakningsväsendet ska också ha rätt att kortvarigt hindra användning av teleadresser eller teleterminalutrustning, om det är nödvändigt för att avvärja en allvarlig fara som hotar liv eller hälsa. Åtgärden får inte orsaka större skada eller olägenhet än vad som är nödvändigt för utförande av uppdraget.

Det är fråga om befogenheter som hänför sig till den rörelsefrihet som tryggas i grundlagens 9 § och det skydd för privatlivet som tryggas i grundlagens 10 §. Med befogenheterna för teleövervakning och inhämtande av basstationsuppgifter är det möjligt att snabbt lokalisera en person och klarlägga personens vistelseort. Det är sålunda fråga endast om att lokalisera mobilteleapparater och inte t.ex. om att ta reda på om någon tagit kontakt med en mobilteleapparat. Genom teknisk avlyssning, optisk observation och teknisk spårning kan man få betydande information för hanteringen av en enskild situation. Förutsättningen för att alla befogenheter ska få utnyttjas är att de är nödvändiga eller behövs för att avvärja överhängande fara. Åtgär-

dernas omfattning och förutsättningarna för vidtagande av dem föreslås vara desamma som för polisen.

Befogenheterna i polislagen har tillkommit med grundlagsutskottets medverkan. Genom de hemliga metoder för inhämtande av information som avses i förslaget förbättras Gränsbevakningsväsendets möjligheter att agera effektivt för att avvärja fara samt tryggas arbetssäkerheten för Gränsbevakningsväsendets tjänstemän och säkerheten för de personer som är föremål för Gränsbevakningsväsendets åtgärder. Med beaktande av de nämnda omständigheterna anses det finnas godtagbara skäl för de nya befogenheterna.

Uppgifter med anknytning till det militära försvaret

Det föreslås att bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets befogenheter i uppgifter med anknytning till det militära försvaret fogas till gränsbevakningslagen. Tidigare har det inte uttryckligen föreskrivits om befogenheterna, utan de har ansetts följa direkt av bestämmelserna om uppdraget. Gränsbevakningsväsendet har för att trygga Finlands territorium, befolkningens livsbetingelser och statsledningens handlingsfrihet samt för att försvara den lagliga samhällsordningen rätt att vid behov använda vapenmakt med krigsmateriel när ett väpnat angrepp eller ett motsvarande yttre hot riktas mot Finland. Användningen av maktmedlen ska vara förenlig med internationella förpliktelser som är bindande för Finland. De föreslagna bestämmelserna motsvarar 4 § i lagen om försvarsmakten, vilka har tillkommit med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 51/2006 rd).

Bestämmelserna är viktiga med tanke på den i 2 § 3 mom. i grundlagen fastställda rättsstatsprincipen. Enligt den ska all utövning av offentlig makt bygga på lag, och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iakttas. Utgångspunkten är att utövandet av offentlig makt alltid ska ha en behörighetsgrund som återgår på en av riksdagen stiftad lag (RP 1/1998 rd). För bestämmelser i lag gäller allmänna krav på exakthet och noggrannhet. Bestämmelserna om befogenheterna är av betydelse också med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheter som tryggas i grundlagen.

Grundlagsutskottet har i ovannämnda utlåtande i fråga om försvarsmakten ansett att det är statsförfattningsrättsligt motiverat att ta in i lag en befogenhet som gäller militära maktmedel för att försvara landet. Eftersom det är Gränsbevakningsväsendets lagstadgade uppgift att delta i det militära försvaret, finns det även en godtagbar grund för bestämmelserna om de befogenheter som gäller Gränsbevakningsväsendet. Grundlagsutskottet har konstaterat att bestämmelsernas vaga, allmänt hållna formulering är förståelig med tanke på det militära försvarets egenart och inte utgör något problem från grundlagssynpunkt.

Användning av maktmedel som utnyttjar krigsmateriel vid bekämpning av terrorism

Det föreslås att det i gränsbevakningslagen tas in bestämmelser enligt vilka polisens rätt att i samband med terroristdåd få sådan i 77 a § i gränsbevakningslagen avsedd handräckning av Gränsbevakningsväsendet som omfattar användning av maktmedel som utnyttjar beväpning som skaffats som krigsmateriel ska utvidgas att gälla utöver havsområden även landområden. Med maktmedel som utnyttjar beväpning som skaffats som krigsmateriel avses sådan användning av vapenmakt med krigsmateriel som är slagkraftigare än den beväpning som är avsedd för Gränsbevakningsväsendet för upprätthållande av gränssäkerheten.

Användningen av maktmedel som utnyttjar krigsmateriel innebär delvis t.o.m. avsevärda intrång i de grundläggande fri- och rättigheter som tryggas i grundlagen, särskilt i den rätt till liv och till personlig frihet och integritet som avses i 7 § 1 mom. i grundlagen, i det egendoms-skydd som avses i 15 § 1 mom. i grundlagen och i den rörelsefrihet som avses i 9 § i grundla-

gen. Den föreslagna regleringen inverkar särskilt på följande grundläggande fri- och rättigheter som fastställs i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna: människans värdighet (artikel 1), rätt till liv (artikel 2), rätt till fysisk och mental integritet (artikel 3) och rätt till frihet och säkerhet (artikel 6). Enligt artikel 52.1 i stadgan ska varje begränsning i utövandet av de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan vara föreskriven i lag och förenlig med det väsentliga innehållet i dessa rättigheter och friheter. Med beaktande av proportionalitetsprincipen får begränsningar endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter.

De nya bestämmelser som föreslås i gränsbevakningslagen följer bestämmelserna i gränsbevakningslagen och i lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen, vilka utfärdats med grundlagsutskottets medverkan. Det föreslås att bestämmelserna innehåller förutsättningar för när användningen av maktmedel är försvarliga, för utomståendes rättigheter och säkerhet och för varning om maktmedel. Vid användningen av vapenmakt med krigsmateriel är det fråga om förhindrande eller avbrytande av vissa terroristbrott som avses i 34 a kap. i strafflagen. En förutsättning är att användningen av maktmedel är nödvändig för att avvärja en överhängande allvarlig fara som hotar ett stort antal människors liv eller hälsa och att det inte finns något lindrigare sätt att avvärja faran. Maktmedlen får användas endast av en gränsbevakningsman som tjänstgör i en militär tjänst.

Grundlagsutskottet har konstaterat att terrorism är brottslighet som synnerligen allvarligt hotar samhällets grundläggande funktioner, rättsordningen och människors liv, hälsa och säkerhet och att det med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna finns godtagbara och mycket vägande skäl att förhindra och avbryta sådan brottslighet. Brottslighetens exceptionellt allvarliga karaktär måste vägas in också när man bedömer proportionaliteten i metoderna för att bekämpa terrorism. Terroristiska handlingar är av sådan art att exceptionella maktmedel i extrema situationer kan försvaras (GrUU 9/2014 rd, GrUU 23/2005 rd och GrUU 10/2005 rd). Användning av maktmedel som utnyttjar krigsmateriel kan därför anses vara motiverat och proportionerligt.

I den föreslagna regleringen finns det bestämmelser om vad som avses med användning av maktmedel som utnyttjar beväpning som skaffats som krigsmateriel och vem som får använda dem och på vilka villkor. Det väsentliga innehållet i begränsningen av de grundläggande fri- och rättigheterna framgår direkt av lagen. Sålunda uppfyller regleringen kraven på bestämmelser i lag och noga avgränsning. Den föreslagna regleringen kan inte heller anses göra intrång i kärnområdet för de grundläggande fri- och rättigheterna.

Med tanke på proportionalitetskravet är det väsentligt att användningen av vapenmakt med krigsmateriel begränsas till situationer där användningen är nödvändig för att avvärja en överhängande allvarlig fara som hotar ett stort antal människors liv eller hälsa. Även det förfarande för beslutsfattande som i regel sträcker sig till statsrådsnivån utgör en spärr för användning av maktmedel av detta slag i andra än extrema situationer. Den föreslagna regleringen uppfyller proportionalitetskravet.

Skälen till de föreslagna begränsningarna av de grundläggande fri- och rättigheterna är godtagbara med hänsyn till den helhet som de grundläggande fri- och rättigheterna utgör. Genom den föreslagna regleringen skyddas andra grundläggande fri- och rättigheter, och det finns ett tungt vägande samhälleligt intresse bakom regleringen.

Handräckning av försvarsmakten till Gränsbevakningsväsendet

I propositionen föreslås det att försvarsmakten kan ge Gränsbevakningsväsendet även handräckning som omfattar användning av maktmedel. Den som ger handräckning ska i ett synnerligen viktigt och brådskande uppdrag ha rätt att under en gränsbevakningsmans uppsikt använda sådana för uppdraget behövliga maktmedel som gränsbevakningsmannen med stöd av sina befogenheter ger fullmakt till och som med hänsyn till situationen kan anses vara förvarliga.

Användningen av maktmedel innebär ett ingrepp i den personliga integriteten, som skyddas i grundlagens 7 § 1 mom. Grundlagsutskottet har ansett att det i lag ska finnas tillräckligt exakta bestämmelser om rätten att använda maktmedel och maktmedelsredskap (t.ex. GrUU 45/2014 rd, GrUU 10/2006 rd, GrUU 70/2002 rd, GrUU 54/2001 rd och GrUU 28/2001 rd). Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 6 § 2 mom. i lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen. Bestämmelsen uppfyller de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna och är inte problematisk med tanke på 7 § 1 mom. i grundlagen.

Värnpliktigas befogenheter

Det föreslås att en ny 34 d § om värnpliktigas befogenheter vid stödjande av Gränsbevakningsväsendets verksamhet fogas till gränsbevakningslagen. En värnpliktig föreslås ha rätt att i enlighet med en gränsbevakningsmans begäran och anvisningar utreda identiteten och uppta signalement utan användning av tvångsmedel på det sätt som föreskrivs i gränsbevakningslagen och utlänningslagen, stoppa ett fordon och reglera trafiken, utföra säkerhetsvisitation, förhindra att en person som är föremål för Gränsbevakningsväsendets åtgärd avlägsnar sig och utföra en registreringsuppgift i anslutning till ett brott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet, om detta av särskilda skäl är nödvändigt. Det är fråga om sådana offentliga förvaltningsuppgifter som avses i 124 § i grundlagen.

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag och endast om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter.

Enligt förarbetena till grundlagen ska man vid bedömningen av ändamålsenligheten särskilt uppmärksamma dels förvaltningens effektivitet och övriga interna behov, dels enskilda personers och sammanslutningars behov. Även förvaltningsuppgiftens karaktär ska beaktas (t.ex. GrUU 5/2014 rd och GrUU 65/2010 rd). I och med de rutinemässiga åtgärder som det föreslås att värnpliktiga ges i uppgift att utföra förbättras möjligheterna att använda gränstrupper i exceptionella situationer och frigörs gränsbevakningsmän för uppgifter som förutsätter stora befogenheter. Detta är nödvändigt vid t.ex. sådana omfattande störningar under normala förhållanden som förutsätter att de behöriga myndigheterna har mer personalresurser än normalt. Bestämmelserna kan anses uppfylla kravet på ändamålsenlighet.

Bestämmelsen i 124 § i grundlagen om tillgodoseende av kraven på respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerhet och god förvaltning understryker betydelsen av att de som sköter offentliga förvaltningsuppgifter ska vara utbildade för ändamålet och sakkunniga samt att de ska stå under tillräcklig offentlig tillsyn. Att regleringen är exakt och på annat sätt ändamålsenlig har också betydelse (t.ex. GrUU 22/2014 rd, GrUU 10/2006 rd, GrUU 20/2002 rd, GrUU 28/2001 rd och GrUU 24/2001 rd). Enligt de föreslagna bestämmelserna ska längden på en värnpliktigs tjänstgöring och utbildning enligt värnpliktslagen och annan erfarenhet beaktas innan han eller hon förordnas till en uppgift som kräver de befogenheter som

avses i paragrafen. De föreslagna befogenheterna inbegriper inte sådant självständigt beslutsfattande som ska omfattas av rätt att söka ändring. Uppgifterna enligt paragrafen ska inte heller vara sådana farliga uppgifter enligt 78 § 1 mom. i värnpliktslagen som värnpliktiga inte får utföra.

Grundlagsutskottet har förhållit sig restriktivt till lagstiftning om befogenheter för enskilda personer i de fall lagstiftningen inte har begränsats att gälla enskilda fall eller innehållit tidsmässiga avgränsningar (GrUU 22/2014 rd, GrUU 10/2006 rd, GrUU 20/2002 rd och GrUU 28/2001 rd). De värnpliktigas befogenheter kan enligt de föreslagna bestämmelserna utövas endast om det av särskilda skäl är nödvändigt. Ett behov kan uppkomma t.ex. i omfattande störningssituationer eller när Gränsbevakningsväsendets militära beredskap höjs. Dessutom förutsätts det att en uttrycklig begäran lämnas av en behörig gränsbevakningsman och att gränsbevakningsmannens anvisningar iakttas. Ett beslut om att en åtgärd ska vidtas fattas alltid av en behörig tjänsteman, och således är bestämmelserna inte problematiska till denna del.

Enligt 124 § i grundlagen får uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt ges endast myndigheter. Enligt förarbetena till grundlagen och grundlagsutskottets praxis ska t.ex. på självständig prövning baserad rätt att använda maktmedel eller att på något annat konkret sätt ingripa i en enskild persons grundläggande fri- och rättigheter betraktas som betydande utövning av offentlig makt (RP 1/1998 rd, GrUU 22/2014 rd, GrUU 55/2005 rd och GrUU 19/2005 rd). En värnpliktig ska ha rätt att bära med sig sådana maktmedelsredskap som Gränsbevakningsväsendet godkänt och som är nödvändiga för utförandet av uppdraget. Den värnpliktige ska vara utbildad för användningen av maktmedelsredskapen. Maktmedelsredskapen kan också omfatta personligt skjutvapen. Maktmedel ska dock endast få användas med fullmakt av och under direkt uppsikt av en gränsbevakningsman. Dessutom föreslås det att bestämmelserna innehåller ett uttryckligt förbud mot upptagande av signalement genom användning av tvångsmedel. Bestämmelserna är således inte problematiska med tanke på grundlagen.

Grundlagsutskottet har ansett att uppgifter som innebär att kontrollera identiteten och ta biometrisk kännetecken under särskilda omständigheter kan anförtros någon annan än en myndighet (GrUU 62/2014 rd). Den rätt att utreda identiteten och uppta signalement som föreslås för värnpliktiga kan omfatta behandling av biometrisk kännetecken som jämfälls med känsliga uppgifter. Grundlagsutskottet har ansett att det är extra viktigt med avseende på 10 § 1 mom. i grundlagen, som skyddar privatlivet och personuppgifter, att den här typen av uppgifter skyddas mot obehörig användning (t.ex. GrUU 62/2014 rd samt GrUU 55/2010 rd och de utlåtanden som nämns där). Skyddet för behandling av uppgifter tillgodoses genom utbildning av värnpliktiga samt genom en behörig gränsbevakningsmans ledning och tillsyn.

Grundlagsutskottet har ansett att tekniska och rutinmässiga uppgifter som utförs för att ge assistans till en behörig myndighet och i vilka det inte ingår någon prövnings- eller beslutanderätt inte ska betraktas som betydande utövning av offentlig makt (t.ex. GrUU 62/2014 rd). Utöver utredning av identiteten och upptagande av signalement är också stoppande av fordon och reglering av trafiken samt utförande av säkerhetsvisitation och utförande av registreringsuppgift i anslutning till brottsbekämpning sådana uppgifter, så de föreslagna bestämmelserna är inte problematiska med tanke på grundlagen.

Grundlagsutskottet har ansett att det med hänsyn till skyddet för privatlivet enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är viktigt att en privat aktör med biträdande uppgifter inte har tillgång en myndighets personregister och att det i lagen tas in en uttrycklig bestämmelse om detta (GrUU 22/2014 rd). Enligt den föreslagna paragrafen ska en värnpliktig vid utförandet av uppgifter inte ha rätt att få uppgifter ur de personregister som avses i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet eller ur andra register eller informationssystem som har upprättats för myndighetsändamål.

Grundlagsutskottet har ansett att det när en privat aktör sköter offentliga förvaltningsuppgifter är viktigt att det sker under myndighetens ledning och tillsyn. Till denna del krävs dock inte nödvändigtvis myndighetens omedelbara närvaro, utan att det finns faktisk möjlighet att övervaka (t.ex. GrUU 22/2014 rd). För att värnpliktiga självständigt ska kunna utöva befogenheterna förutsätts förhandsanvisningar och fortlöpande kontakt med den behöriga gränsbevakningsmannen. En gränsbevakningsman kan vid behov ge tilläggsanvisningar för utförandet av uppgifterna eller själv komma till platsen, och således är bestämmelserna inte problematiska med tanke på grundlagen.

Grundlagsutskottet har ansett att allmänna förvaltningslagar, såsom förvaltningslagen, offentlighetslagen och språklagen, med stöd av bestämmelserna i dem om tillämpningsområde, definition av myndigheter eller enskildas skyldighet att ge språklig service också tillämpas på enskilda som sköter offentliga förvaltningsuppgifter, och det är inte nödvändigt att hänvisa till dem (t.ex. GrUU 23/2013 rd, GrUU 15/2012 rd, GrUU 13/2010 rd och GrUU 42/2005 rd). I paragrafen föreslås dock som ett komplement till lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) att i fråga om tystnadsplikten och tystnadsrätten för en värnpliktig i stöduppgifter tillämpas motsvarande bestämmelser som för tjänstemän vid Gränsbevakningsväsendet och studerande vid Gräns- och sjöbevakningsskolan. I enlighet med etablerad praxis finns det i paragrafen också en hänvisning till de bestämmelser som ska tillämpas på värnpliktigas skadeståndsansvar.

Teknisk övervakning och behandling av passageraruppgifter vid trafik över de inre gränserna

Bestämmelserna om behandling av personuppgifter och om personregister innebär en inskränkning av skyddet för privatlivet, som tryggas i grundlagens 10 § 1 mom. Enligt den paragrafen ska närmare bestämmelser om behandling av personuppgifter utfärdas genom lag. Grundlagsutskottet har ansett att det med tanke på skyddet för personuppgifter vid en registrering är viktigt att reglera åtminstone registreringens syfte, innehållet i de registrerade personuppgifterna, tillåtna användningsändamål, inbegripet uppgifternas tillförlitlighet och bevaringstiden för uppgifterna samt den registrerades rättsskydd. Regleringen av dessa på lagnivå ska vara omfattande och detaljerad (t.ex. GrUU 11/2008 rd, GrUU 27/2006 rd, GrUU 35/2004 rd och GrUU 14/2002 rd). Kravet att det ska föreskrivas om saken i lag inbegriper också möjligheten att överföra uppgifterna via en teknisk anslutning (t.ex. GrUU 51/2002 rd och GrUU 12/2002 rd).

Det föreslås att Gränsbevakningsväsendets befogenhet enligt 29 § i gränsbevakningslagen att företa teknisk övervakning på havsområdet förtydligas. De föreslagna bestämmelserna utvidgar inte användningsändamålet för eller den territoriella inriktningen av teknisk övervakning. Teknisk övervakning får dock inte heller i fortsättningen företas inom områden som omfattas av hemfriden.

Det föreslås att det till 19 § 1 mom. i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet fogas en bestämmelse om att Gränsbevakningsväsendet för förebyggande och utredning av brott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet och för väckande av åtal samt för upprätthållande av gränssäkerheten ska ha rätt att få även passageraruppgifter vid trafik över de inre gränserna. Enligt gällande bestämmelse har Gränsbevakningsväsendet rätt att för motsvarande ändamål få passageraruppgifter vid trafik över de yttre gränserna. Enligt överenskommelse med den registeransvarige har Gränsbevakningsväsendet rätt att få uppgifter också med hjälp av en teknisk anslutning. Bestämmelserna är viktiga med tanke på 10 § 1 mom. i grundlagen.

Grundlagsutskottet har bedömt bestämmelserna om myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut uppgifter med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter i 10 §

1 mom. i grundlagen och då noterat bland annat vad och vem rätten att få uppgifter gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet (GrUU 28/2014 rd och GrUU 19/2012 rd).

Enligt gällande bestämmelser har polisen och Tullen rätt att få passageraruppgifter vid trafik över de inre gränserna. Innehållet i de uppgifter som det föreslås att ska lämnas till Gränsbevakningsväsendet avviker inte väsentligt från de uppgifter som lämnas till polisen och Tullen. På behandlingen av uppgifterna tillämpas motsvarande bestämmelser som på behandlingen av passageraruppgifter vid trafiken över de yttre gränserna. För passageraruppgifterna vid trafiken över de inre gränserna skapas inte något separat register, utan uppgifterna ska utplånas genast när det står klart att de inte längre behövs i det ärende som är anhängigt. Det kan anses att bestämmelserna uppfyller de krav på behandling av personuppgifter som ställs i grundlagsutskottets praxis.

Ingripande i obemannade luftfartygs och modellflygplans färd

Den bestämmelse om ingripande i obemannade luftfartygs och modellflygplans färd som föreslås bli fogad till gränsbevakningslagen är viktig med tanke på egendomsskyddet i 15 § 1 mom. i grundlagen. Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis konstaterat att ägarens rättigheter kan begränsas genom en lag som uppfyller de allmänna förutsättningarna för lagar som begränsar en grundläggande fri- och rättighet.

Det föreslås att en gränsbevakningsman ska ha rätt att rikta maktmedel och tekniska åtgärder mot ett fjärrstyrt luftfartssystem, om detta är nödvändigt för upprätthållande av gränssäkerheten, utförande av en säkerhetsuppgift eller ett sjöräddningsuppdrag eller för skydd av en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet. Befogenheterna gör det bl.a. möjligt att hindra ett obemannat luftfartygs eller modellflygplans verksamhet eller att vid behov skjuta eller tvinga ner det, om det obemannade luftfartyget eller modellflygplanet inte iakttar de befallningar som riktas till det. Således finns det ett tungt vägande samhälleligt behov av bestämmelserna. Frågan om huruvida gränsbevakningsmannens maktmedel och tekniska åtgärder är försvarliga ska bedömas med hänsyn till hur viktigt och brådskande tjänsteuppdraget är, hur farlig det obemannade luftfartygets och modellflygplanets verksamhet är, vilka resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. Maktmedel och tekniska åtgärder ska få användas endast i en sådan omfattning som det nödvändigtvis krävs. Bestämmelserna kompletterar luftfartslagens bestämmelser samt gränsbevakningslagens bestämmelser om gränsbevakningsmännens användning av maktmedel.

Upprätthållandet av gränssäkerheten, uppgifter för att garantera säkerheten för personer eller materialtransporter, sjöräddningsuppdrag som utförs för att rädda människoliv och skydd av en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet är med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna godtagbara grunder för att begränsa egendomsskyddet. Åtgärderna är också proportionerliga i förhållande till värdet på den egendom som är föremål för åtgärderna. Gränsbevakningsväsendets eventuella skadeståndsansvar för en grundlös åtgärd fastställs antingen enligt skadeståndslagen eller enligt 80 och 80 a–80 d § i gränsbevakningslagen. Bestämmelsen uppfyller de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna och är inte problematisk med tanke på 15 § 1 mom. i grundlagen.

Gränsbevakningsväsendet ska ha rätt att behandla radiokommunikationen och förmedlingsuppgifterna om den i anslutning till fjärrstyrningen av ett obemannat luftfartyg eller ett modellflygplan. Befogenheten behövs framför allt för att utreda den plats från vilken ett obemannat luftfartyg eller ett modellflygplan fjärrstyrs. Förslaget är viktigt med tanke på det skydd för privatlivet som tryggas i 10 § i grundlagen. Förslaget har också anknytning till den rörelsefrihet som tryggas i 9 § 1 mom. i grundlagen.

Enligt 10 § 2 mom. i grundlagen är brev- och telefonhemligheten samt hemligheten i fråga om andra förtroliga meddelanden okränkbar. Enligt den paragrafens 3 mom. kan det genom lag också bestämmas om sådana begränsningar i meddelandehemligheten som är nödvändiga bl.a. vid utredning av brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet eller hemfriden. Utgångspunkten för bestämmelsen är individens rätt att leva sitt eget liv utan godtycklig eller ogrundad inblandning av myndigheter eller andra utomstående. Grundlagsutskottet har ansett att det med tanke på 10 § i grundlagen är viktigt med lagstiftning om myndighetens rätt att få uppgifter om var en person befinner sig eller och om positionen för personens mobilteleapparat (t.ex. GrUU 53/2005 rd, GrUU 11/2005 rd, GrUU 9/2004 rd, GrUU 36/2002 rd och GrUU 24/2001 rd). Lokalisering av en persons mobilteleapparat har ansetts viktig även med tanke på rörelsefriheten (t.ex. GrUU 11/2005 rd, GrUU 9/2004 rd och GrUU 36/2002 rd).

Radiokommunikationen mellan ett obemannat luftfartyg eller ett modellflygplan och fjärrstyrningsanordningen innehåller i regel inte förmedlingsuppgifter som kan kopplas till en fysisk person. Det är inte heller fråga om lokalisering av en mobilteleapparat. Enbart med hjälp av radiokommunikationen är det inte möjligt att utreda vem som äger fjärrstyrningsanordningen eller vem som använder den, utan det kräver andra åtgärder kopplade till sinnesförnimmelser eller av tekniskt slag. Att utreda identiteten genom en kombination av uppgifterna om radiokommunikationen och andra åtgärder är inte heller heltäckande. Bestämmelserna ska således inte anses problematiska med tanke på skyddet av förtroliga meddelanden och rörelsefriheten.

Temporärt avbrytande och temporär begränsning av sjötrafik

Det föreslås att en ny 38 b § om temporärt avbrytande eller temporär begränsning av sjötrafiken fogas till gränsbevakningslagen. Bestämmelsen är viktig med tanke på rörelsefriheten i 9 § 1 mom. i grundlagen och näringsfriheten i 18 § 1 mom. i grundlagen. Grundlagsutskottet har bedömt begränsningar av motsvarande slag bl.a. i samband med lagstiftningen om territorialövervakning och luftfart (GrUU 32/2009 rd, GrUU 42/2008 rd och GrUU 21/2000 rd). Bland annat grunderna för begränsningarna, begränsningarnas varaktighet samt exakta avgränsningar både geografisk och innehållsmässigt har ansetts viktigt. Med tanke på proportionaliteten är det också relevant att en begränsning av rörelsefriheten återkallas genast när den inte längre är nödvändig (GrUU 62/2010 rd).

Enligt den föreslagna bestämmelsen kan inrikesministeriet förbjuda eller begränsa sjötrafik på en begränsad del av Finlands territorialvatten och på Saima kanal, om det är nödvändigt för upprätthållandet av gränssäkerheten. I brådskande fall som direkt äventyrar gränssäkerheten föreslås det att beslutet även kan fattas av chefen för den regionala gränsbevakningsmyndighet vars verksamhetsområde ärendet huvudsakligen gäller, efter att han eller hon har hört andra regionala gränsbevakningsmyndigheter vars verksamhetsområde berörs av ärendet. Upprätthållande av gränssäkerheten är med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna ett godtagbart skäl för att begränsa rörelsefriheten. Ett område där det bestäms att sjötrafiken ska avbrytas eller begränsas ska vara noggrant avgränsat. I enlighet med proportionalitetskravet föreslås rörelsefriheten begränsas till att i en konkret situation endast gälla de områden där det är nödvändigt att begränsa vistelse för att ett syfte som anges i lag ska uppnås. Nödvändighetsbedömningen ska göras specifikt för varje situation och område så att begränsningar i rätten att röra sig fritt inte införs onödigt.

Sjötrafiken kan i stället för att avbrytas begränsas tidsmässigt eller enligt trafikslag. I så fall är det t.ex. möjligt att beakta att näringsfriheten och rätten till arbete enligt 18 § 1 mom. i grundlagen inte begränsas onödigt. Proportionalitetskravet har beaktats i förslaget även så att ett beslut om att sjötrafiken avbryts eller begränsas endast kan meddelas för en kort period på högst sju dygn åt gången. Bestämmelserna uppfyller kraven på att begränsningar av de grundläggande fri- och rättigheterna ska vara exakta och noggrant avgränsade samt godtagbara och

proportionerliga, och bestämmelserna är således inte problematiska med tanke på den rörelsefrihet som tryggas i 9 § 1 mom. i grundlagen eller den näringsfrihet som tryggas i 18 § 1 mom. i grundlagen.

Fartyg från en främmande stat har rätt till oskadlig genomfart på territorialhavet. Enligt artikel 25 i Förenta Nationernas havsrättskonvention (FördrS 50/1996) får en kuststat dock tillfälligt häva rätten till oskadlig genomfart i särskilt angivna områden av dess territorialhav, om en sådan åtgärd är av väsentlig betydelse för skyddet av dess säkerhet. I havsrättskonventionen anges inte närmare hur länge ett avbrott högst får vara. Den grund för temporärt avbrytande av sjötrafiken och den maximitid på sju dygn för avbrytandet som föreslås i bestämmelsen kan anses vara förenliga även med kraven i havsrättskonventionen.

Rätt att använda fastigheter

Enligt 15 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis konstaterat att ägarens rättigheter kan begränsas genom en lag som uppfyller de allmänna förutsättningarna för lagar som begränsar en grundläggande fri- och rättighet. Grundlagsutskottet har dessutom ansett att det i ett proportionalitetsperspektiv är betydelsefullt att skador som orsakats enskilda ersätts (GrUU 51/2006 rd).

Det föreslås att Gränsbevakningsväsendets rätt enligt 39 § 3 mom. i gränsbevakningslagen att tillfälligt använda andra fastigheter än sådana som stadigvarande används av Gränsbevakningsväsendet utvidgas från att gälla militär övningsverksamhet eller en höjning av försvarsberedskapen till att även gälla situationer där det är nödvändigt för upprätthållande av gränssäkerheten. Det finns ett tungt vägande samhälleligt behov av bestämmelserna, eftersom Gränsbevakningsväsendet också effektiviserar sin verksamhet för att avvärja hot mot gränssäkerheten, och då är det ännu inte nödvändigtvis fråga om en höjning av försvarsberedskapen. Upprätthållande av gränssäkerheten är med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna en godtagbar grund för att begränsa egendomsskyddet.

På tillfällig användning av fastigheter tillämpas bestämmelserna i 14 § i lagen om försvarsmakten, vilka tillkommit med grundlagsutskottets medverkan. Rätten att ingripa i egendomsskyddet begränsas till nödvändiga situationer. Den tillfälliga rätten att använda fastigheter omfattar över huvud taget inte bostadshus eller gårdsplaner och trädgårdar i anslutning till dem, odlingsmark före skörden eller försöksfält inom jord- och skogsbruket. Lagstiftningen innehåller också ett förbud mot att orsaka onödig olägenhet eller skada och en bestämmelse om att fastighetens ägare eller innehavare har rätt att få ersättning för skada som användningen av en fastighet orsakat. De föreslagna bestämmelserna är därför inte problematiska med tanke på 15 § i grundlagen.

Återkallande av gränszonstillstånd samt gränszonsanmälan

Enligt 9 § 1 mom. i grundlagen har finska medborgare samt utlänningar som lagligen vistas i landet rätt att röra sig fritt inom landet och att där välja bostadsort. Enligt det nya 54 § 4 mom. i gränsbevakningslagen ska ett gränszonstillstånd kunna återkallas för viss tid för högst en månad åt gången när ett behov som uppstår i Finlands säkerhetspolitiska omgivning förutsätter det, om återkallandet av tillståndet är nödvändigt för upprätthållandet av gränssäkerheten eller gränssäkerheten. Bestämmelsen är viktig med tanke på rörelsefriheten i 9 § 1 mom. i grundlagen.

Upprätthållandet av gränssäkerheten och gränssäkerheten är med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna ett godtagbart skäl för att begränsa rörelsefriheten. Det ska vara möjligt att begränsa rörelsefriheten endast under exceptionella förhållanden och för viss tid. Bestäm-

melserna ska inte gälla personer som är bosatta eller förfogar över en bostadsbyggnad eller en fastighet i gränazonen samt deras närstående och personer som arbetar, utövar yrke eller bedriver näring eller rörelse i gränazonen. Bestämmelserna är således inte viktiga med tanke på egendomsskyddet i 15 § 1 mom. i grundlagen och näringsfriheten i 18 § i grundlagen. Beslut om återkallande av ett gränzonstillstånd får i enlighet med 60 § i gränsväktningslagen överklagas genom besvär på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Bestämmelserna uppfyller kraven på att begränsningar av de grundläggande fri- och rättigheterna ska vara exakta och noggrant avgränsade samt godtagbara och proportionerliga, och således är bestämmelserna inte problematiska med tanke på den rörelsefrihet som tryggas i 9 § 1 mom. i grundlagen.

Begränsningar av rätten att röra sig fritt

Till 71 § i gränsväktningslagen fogas en rätt för en gränsväktningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad att utfärda en tillfällig begränsning av eller ett tillfälligt förbud mot att röra sig på en fastighet som Gränsväktningsväsendet tillfälligt tagit i användning med stöd av 39 § 3 mom. i gränsväktningslagen. Förutsättningen för begränsningar eller förbud ska vara att de är nödvändiga för att förhindra fara för personer eller för att skydda en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsväktningsväsendet.

En begränsning av och ett förbud mot rätten att röra sig fritt begränsar den rörelsefrihet som skyddas i 9 § 1 mom. i grundlagen. Grundlagsutskottet har tidigare ansett att det med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna har funnits godtagbara, med militära aspekter och med skyddet av utomstående sammanhängande skäl för motsvarande reglering (GrUU 51/2006 rd). Med tanke på proportionaliteten är det också relevant att en begränsning av rörelsefriheten återkallas genast när den inte längre är nödvändig (GrUU 62/2010 rd). Bestämmelserna uppfyller de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna och är inte problematiska med tanke på 9 § 1 mom. i grundlagen.

Transportörers skyldigheter vid trafik över de inre gränserna

Det föreslås att det till 19, 20 och 20 a § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsväktningsväsendet fogas en bestämmelse enligt vilken skyldigheten att lämna passageraruppgifter utvidgas till att gälla även trafiken vid de inre gränserna, när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kodexen om Schengengränserna och gränsväktningslagen. Dessutom föreslås det att en ny 184 a § fogas till utlänningslagen, vilket i motsvarande fall utvidgar transportörers skyldigheter enligt 11 kap. i den lagen till att gälla även trafiken över de inre gränserna. Bestämmelsen är viktig med tanke på det skydd för privatlivet som tryggas i 10 § 1 mom. i grundlagen och näringsfriheten i 18 § 1 mom. i grundlagen.

Att lämna uppgifter om passagerare och besättning till gränskontrollmyndigheten vid trafik över de inre gränserna innebär en utvidgning i fråga om behandlingen av personuppgifter som omfattas av integritetsskyddet. Grundlagsutskottet har ansett att det med tanke på skyddet för personuppgifter vid en registrering är viktigt att reglera åtminstone registrerings syfte, innehållet i de registrerade personuppgifterna, tillåtna användningsändamål, inbegripet uppgifternas tillförlitlighet och bevaringstiden för uppgifterna samt den registrerades rättsskydd. Regleringen på lagnivå ska vara omfattande och detaljerad. Kravet på att det ska föreskrivas om saken i lag inbegriper också möjligheten att överföra personuppgifterna via en teknisk anslutning. Skyldigheten att lämna passageraruppgifter vid trafik över de inre gränserna är bunden till en situation där gränskontroll vid de inre gränserna har återinförts. Uppgifterna är nödvändiga för att syftet med gränskontrollen ska uppnås. Vid behandlingen av uppgifterna ska mot-

svarande bestämmelser som vid behandlingen av personuppgifter vid trafik över de yttre gränserna iakttas, så regleringen kan anses uppfylla ovannämnda krav.

Transportörer ska i en situation där gränskontroll återinförs vid de inre gränserna vara skyldiga att kontrollera handlingar som ger passagerare rätt till inresa, att transportera en person som avvisats eller nekats inresa tillbaka och att lämna ovannämnda passageraruppgifter till gränskontrollmyndigheten, vid äventyr att påföljdsavgift tas ut. Skyldigheten är motiverad på grund av ett tungt vägande samhälleligt intresse, och den begränsar inte den näringsfrihet som baserar sig på 18 § 1 mom. i grundlagen på något väsentligt sätt. Bestämmelserna är också exakta och noggrant avgränsade.

Grundlagsutskottet har av hävd ansett att en avgift som påförs för en lagstridig gärning är en ekonomisk påföljd av straffnatur. I sak har utskottet jämfört denna påföljd med en straffrättslig påföljd (GrUU 57/2010 rd, GrUU 55/2005 rd, GrUU 32/2005 rd, GrUU 4/2001 rd). De allmänna grunderna för administrativa påföljder ska bestämmas i lag i enlighet med 2 § 3 mom. i grundlagen, eftersom fastställande av påföljder av denna typ innebär utövning av offentlig makt. Lagen ska innehålla klara och specifika bestämmelser om grunderna för påföljd och dess belopp och om rättskyddet (GrUU 55/2005 rd, GrUU 32/2005 rd).

Bestämmelserna i utlänningslagen om skyldigheten att betala påföljdsavgift, dess belopp och om sökande av ändring i ett beslut som gäller avgiften ska gälla den föreslagna påföljdsavgiften. Enligt utlänningslagen är en förutsättning för att påföljdsavgiften ska tas ut att avgiften påförts genom ett lagakraftvunnet beslut. De gärningar för vilka avgift tas ut beskrivs klart och tydligt i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet och i utlänningslagen.

Den föreslagna regleringen hindrar i praktiken asylsökande utan resedokument att stiga ombord på trafikmedlen. Det hindrar dock inte ansökan om asyl i Finland helt och hållet. Bestämmelser om internationellt skydd finns bl.a. i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, FN:s konvention angående flyktingars rättsliga ställning från 1951 (FördrS 77/1968), FN:s konvention om barnens rättigheter (FördrS 60/1991) och i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Internationella avtal och EU-lagstiftningen innehåller dock inte några bestämmelser om asylrutten. Staterna har rätt att styra inreseströmmen till vissa gränsövergångsställen utan att detta kränker rätten till internationellt skydd.

Regeringen anser att lagförslagen kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom propositionen dock innehåller flera frågor som har betydelse för förverkligandet av de grundläggande fri- och rättigheterna anser regeringen det vara motiverat att grundlagsutskottets utlåtande inhämtas om propositionen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av gränsbevakningslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i gränsbevakningslagen (578/2005) 20, 21, 29, 32, 33 och 38 §, 39 § 3 mom., 57 och 71 §, rubriken för 77 a § och 77 a § 1 och 2 mom. och 79 §,

av dem 20 § sådan den lyder delvis ändras i lag 478/2010, 21, 29, 32 och 38 § sådana de lyder i lag 749/2014, 33 §, rubriken för 77 a § och 77 a § 1 och 2 mom. sådana de lyder i lag [RP 107/2016 rd], 39 § 3 mom. sådant det lyder i lag 554/2007, 71 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 749/2014 och 79 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 516/2013, samt

fogas till lagen nya 33 a, 34 c, 34 d, 38 a och 38 b §, till 54 § ett nytt 4 mom. och till lagen en ny 79 b § som följer:

20 §

Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet

Gränsbevakningsväsendet kontrollerar förares körskick och fordons trafikduglighet samt iakttagandet av vägtrafiklagen (267/1981) vid gränsövergångsställena. Gränsbevakningsväsendet ser även i övrigt till att allmän ordning och säkerhet upprätthålls vid gränsövergångsställena och i deras omedelbara närhet, i gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i gränsbevakningsväsendets besittning när polisen är förhindrad att göra det.

I ordningslagen (612/2003) föreskrivs om tillsynen över efterlevnaden av bestämmelser om innehav av farliga föremål och föremål och ämnen som lämpar sig för att skada någon annan samt av bestämmelser om intagande av rusmedel.

21 §

Polisåtgärder för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet

På begäran av en polisman som hör till befälet kan gränsbevakningsväsendet i ett enskilt fall sköta sådana brådskande polisåtgärder som behövs för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet och som polisen inte utan dröjsmål kan sköta.

När en gränsbevakningsman konfronteras med en situation kan han eller hon vidta en åtgärd enligt 1 mom. även utan begäran från polisen, om åtgärden inte kan uppskjutas utan att hälsa eller egendom äventyras. Polisen ska utan dröjsmål underrättas om åtgärden. En gränsbevakningsman ska på en polismanns begäran avstå från att utföra en åtgärd eller avbryta en påbörjad åtgärd.

Om en sampatrullering mellan en gränsbevakningsman och en polisman har planerats på förhand och ska anses som ändamålsenlig, får gränsbevakningsmannen på patrulleringsområdet i en uppgift som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet under polisens ledning utföra nödvändiga polisåtgärder.

29 §

Teknisk övervakning i anslutning till gränskontroll

För genomförande av gränskontroller har gränsbevakningsväsendet rätt att i närheten av gränsen, på finskt havsområde och inom Finlands ekonomiska zon samt på ett gränsövergångsställe och i dess omedelbara närhet företa teknisk övervakning inom områden som enligt 24 kap. 11 § i strafflagen (39/1889) inte omfattas av hemfriden. Teknisk övervakning får dock inte företas på toaletter, i omklädningsrum eller på någon annan motsvarande plats eller i personalutrymmen eller arbetsrum som anvisats arbetstagarna för deras personliga bruk. Med teknisk övervakning avses fortlöpande eller upprepat iakttagande eller fortlöpande eller upprepat avlyssning av fordon, fordonsförare, fotgängare eller allmänheten med hjälp av en teknisk anordning samt automatisk upptagning av ljud eller bild.

Information om teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe och utanför gränazonen, med undantag för havsområden, ska ges genom lämplig skyltning.

Gränsbevakningsväsendet får installera teknisk apparatur för den tekniska övervakning som avses i 1 mom. i gränazonen samt vid gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet utan tillstånd av ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden. Utanför gränazonen får teknisk apparatur installeras endast tillfälligt för högst tre månader utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. För skada och olägenhet som orsakas av installation av teknisk apparatur betalas ersättning enligt gängse pris till ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden.

Bestämmelser om registrering av uppgifter från den tekniska övervakningen i personregister och om användning av uppgifterna finns i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet. Bestämmelser om teknisk övervakning vid övervakningen och tryggheten av Finlands territoriella integritet finns i territorialövervakningslagen (755/2000) och bestämmelser om teknisk övervakning för att förhindra ett brott som undersöks av gränsbevakningsväsendet eller avvärja en fara finns i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet.

32 §

En gränsbevakningsmans befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet

På en gränsbevakningsmans rätt att vidta åtgärder för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet på ett gränsövergångsställe och i dess omedelbara närhet, i gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i gränsbevakningsväsendets besittning tillämpas vad som föreskrivs i 2 kap. 2 och 5–7 §, 8 § 1 och 2 mom. samt 9, 10 och 16 § samt 5 kap. 8 § 3 och 4 mom., 11 § 3 mom., 17 § 5 mom., 19 § 5 mom. och 21 § 4 mom. i polislagen.

Bestämmelserna i 2 kap. 6 § 3 mom. i polislagen om polismän som hör till befälet tillämpas vid gränsbevakningsväsendet på en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad. Beslut om utövande av en befogenhet som avses i 5 kap. 8 § 3 mom., 11 § 3 mom., 17 § 5 mom., 19 § 5 mom. och 21 § 4 mom. i polislagen fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet.

Beslut om utövande av en befogenhet som avses i 5 kap. 8 § 4 mom. i polislagen fattas av chefen eller biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet eller av chefen för respektive förvaltningsenhet. Om ärendet inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad tjänsteman besluta om teleövervakningen till dess att chefen eller biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet eller chefen för respektive förvaltningsenhet har avgjort ärendet om teleövervakning. Ärendet ska föras till nämnda tjänsteman för avgörande så snart det är möjligt, dock senast 24 timmar efter det att metoden började användas.

33 §

En gränsbevakningsmans befogenheter i polisuppdrag

I polisuppdrag för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet enligt 21 § samt för förhindrande av brott som begås i terroristiskt syfte och skötsel av särskilda situationer enligt 22 §, i Prümsamarbete och Atlassamarbete och i sådana uppgifter enligt lagen om sjöfartsskydd som ska skötas av gränsbevakningsväsendet har en gränsbevakningsman de befogenheter som avses i 2 och 3 kap. samt 5 kap. 8 § 3 och 4 mom., 11 § 3 mom., 17 § 5 mom., 19 § 5 mom. och 21 § 4 mom. i polislagen, om inte en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef begränsar dem.

Vad som i 2 kap. 4 § 2 mom., 6 § 3 mom. och 8 § 2 mom. i polislagen föreskrivs om polismän som hör till befälet tillämpas vid gränsbevakningsväsendet på gränsbevakningsmän med minst löjtnants grad. Beslut om utövande av en befogenhet som avses i 5 kap. 8 § 3 mom., 11 § 3 mom., 17 § 5 mom., 19 § 5 mom. och 21 § 4 mom. i polislagen i en situation som avses i 1 mom. fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet.

Beslut om utövande av en befogenhet som avses i 5 kap. 8 § 4 mom. i polislagen fattas av chefen eller biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet eller av chefen för respektive förvaltningsenhet. Om ärendet inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad tjänsteman besluta om teleövervakningen till dess att chefen eller biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet eller chefen för respektive förvaltningsenhet har avgjort ärendet om teleövervakning. Ärendet ska föras till nämnda tjänsteman för avgörande så snart det är möjligt, dock senast 24 timmar efter det att metoden började användas.

33 a §

Förfarande vid hemligt inhämtande av information

När en gränsbevakningsman i de situationer som avses i 32 och 33 § använder en hemlig metod för inhämtande av information enligt 5 kap. 8 § 3 eller 4 mom., 11 § 3 mom., 17 § 5 mom., 19 § 5 mom. eller 21 § 4 mom. i polislagen tillämpas dessutom i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 5 kap. 2, 26, 50–56 och 58–62 § i polislagen. Vad som i 5 kap. 2, 26, 50–56 och 58–62 § i polislagen föreskrivs om anhållningsberättigade polismän, ska vid gränsbevakningsväsendet tillämpas på anhållningsberättigade tjänstemän.

På tillsynen över hemligt inhämtande av information tillämpas vad som föreskrivs i 61 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet.

34 c §

Befogenheter i uppgifter med anknytning till det militära försvaret

Gränsbevakningsväsendet har i sådana uppgifter med anknytning till det militära försvaret som avses i 25 § och som försvarsmakten ger gränsbevakningsväsendet för att trygga Finlands territorium, befolkningens livsbetingelser och statsledningens handlingsfrihetkan samt för att försvarar den lagliga samhällsordningen rätt att utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag vid behov använda sådan vapenmakt med krigsmateriel som är slagkraftigare än en tjänstemans personliga vapen när ett väpnat angrepp eller ett motsvarande yttre hot riktas mot Finland. Användningen av vapenmakt med krigsmateriel ska vara förenlig med internationella förpliktelser som är bindande för Finland.

34 d §

Värnpliktigas befogenheter vid stödjande av gränsbevakningsväsendets verksamhet

Värnpliktiga och personer som antagits till sådan militärtjänst som avses i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995, *värnpliktig*), vilka i enlighet med 30 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning anlitas för att stödja gränsbevakningsväsendets verksamhet, har, om detta av särskilda skäl är nödvändigt, i enlighet med en behörig gränsbevakningsmans begäran och anvisningar rätt att

- 1) utreda identiteten och uppta signalement utan användning av tvångsmedel på det sätt som föreskrivs i 36 § 1 och 2 mom. och i 131 § 1 och 2 mom. i utlänningslagen (301/2004),
- 2) stoppa ett fordon och reglera trafiken på det sätt som föreskrivs i 38 §,
- 3) utföra en säkerhetsvisitation som avses i 65 och 65 a §,
- 4) förhindra att en person som är föremål för gränsbevakningsväsendets åtgärd avlägsnar sig,
- 5) utföra en registreringsuppgift i anslutning till ett brott som undersöks av gränsbevakningsväsendet.

Innan en värnpliktig förordnas till en uppgift som förutsätter sådana befogenheter som avses i 1 mom. ska längden på den värnpliktiges tjänstgöring och utbildning enligt värnpliktslagen (1438/2007) och annan erfarenhet beaktas. En värnpliktig har inte vid utövandet av de befogenheter som avses i 1 mom. rätt att få uppgifter ur de personregister som avses i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet eller ur andra register eller informationssystem som har upprättats för myndighetsändamål.

En värnpliktig har rätt att bära med sig sådana maktmedelsredskap som han eller hon har fått utbildning i att använda, som gränsbevakningsväsendet godkänt och som är nödvändiga för utförandet av en uppgift som förutsätter sådana befogenheter som avses i 1 mom. Bestämmelser om rätten för en värnpliktig att använda nödvändiga maktmedel under en gränsbevakningsmans uppsikt finns i 35 § 2 mom. och bestämmelser om rätten till nödvärn finns i 4 kap. 4 § i strafflagen. Bestämmelser om rätten för en militärperson och militär förman att använda maktmedel finns i 23 § i lagen om försvarsmakten (551/2007). Bestämmelser om rätten att använda maktmedel i territorialövervakningsuppdrag finns i territorialövervakningslagen.

I fråga om tystnadsplikt och tystnadsrätt för en värnpliktig i en uppgift som förutsätter sådana befogenheter som avses i 1 mom. tillämpas 17 § och 17 a–17 d § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i 80 § och 80 a–80 d § och i skadeståndslagen (412/1974).

38 §

Stoppande av fordon och reglering av trafiken

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag har en gränsbevakningsman rätt att bestämma att ett fordon ska stoppas och flyttas och att flytta fordonet samt reglera trafiken, om det behövs för genomförande av gränskontroll, utförande av en polisuppgift, övervakning av utläningar eller utförande av en säkerhetsuppgift, för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet på ett gränsövergångsställe och i dess omedelbara närhet samt på områden som är i gränsbevakningsväsendets besittning, på grund av en trafikolycka, för sådan övervakning av användningen av fordon som gränsbevakningsväsendet utför inom sitt ansvarsområde, för övervakning av jakt eller för förhindrande eller utredning av brott.

38 a §

Ingripande i obemannade luftfartygs och modellflygplans färd

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag har en gränsbevakningsman rätt att ingripa i ett i 2 § 1 mom. 22 punkten i luftfartslagen (864/2014) avsett obemannat luftfartygs färd och i ett i 2 § 1 mom. 21 punkten i den lagen avsett modellflygplans färd, om det är nödvändigt för upprätthållande av gränssäkerheten, för utförande av en säkerhetsuppgift eller ett sjöräddningsuppdrag eller för skydd av en synnerligen viktig verksamhet inom gränsbevakningsväsendet.

En gränsbevakningsman har rätt att i en situation som avses i 1 mom. rikta sådana behövliga maktmedel och tekniska åtgärder mot ett fjärrstyrt luftfartssystem som kan anses vara försvarliga. Frågan om huruvida gränsbevakningsmannens maktmedel och åtgärder är försvarliga ska bedömas med hänsyn till hur viktigt och brådskande tjänsteuppdraget är, hur farlig det obemannade luftfartygets eller modellflygplanets verksamhet är, vilka resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. Om det är nödvändigt att använda maktmedel eller vidta tekniska åtgärder ska detta ske endast i en sådan omfattning och så länge som det nödvändigtvis krävs för utförandet av den uppgift som avses i 1 mom.

Med ett fjärrstyrt luftfartssystem avses i denna paragraf obemannade luftfartyg och modellflygplan, deras fjärrstyrningsanordningar och styrnings- och kontrollförbindelser samt andra systemdelar som krävs för att använda obemannade luftfartyg eller modellflygplan.

Gränsbevakningsväsendet har i de situationer som avses i 1 mom. rätt att behandla radiokommunikationen och förmedlingsuppgifterna om den i anslutning till fjärrstyrningen av ett obemannat luftfartyg och ett modellflygplan.

38 b §

Temporärt avbrytande och temporär begränsning av sjötrafik

Inrikesministeriet kan högst sju dygn i sänder förbjuda eller begränsa sjötrafik på en begränsad del av Finlands territorialvatten och på Saima kanal, om det är nödvändigt för upprätthållandet av gränssäkerheten. I brådskande fall som direkt äventyrar gränssäkerheten kan beslutet fattas av chefen för den regionala gränsbevakningsmyndighet vars verksamhetsområde ärendet huvudsakligen gäller, efter att han eller hon har hört andra regionala gränsbevakningsmyndigheter vars verksamhetsområde berörs av ärendet. Inrikesministeriet ska utan dröjsmål underrättas om det beslut som fattats av chefen för den regionala gränsbevakningsmyndigheten. Inrikesministeriet kan fatta beslut om att fortsätta eller upphöra med avbrytandet eller begränsningen av sjötrafiken.

Innan ett beslut enligt 1 mom. fattas ska Trafikverket höras. Trafikverket svarar för informationen om det i 1 mom. avsedda beslutet och deltar i verkställigheten av beslutet.

39 §

Rätt att röra sig på annans fastighet

I fråga om gränsbevakningsväsendets rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än sådana som stadigvarande används av gränsbevakningsväsendet då detta är nödvändigt med tanke på militär övningsverksamhet, upprätthållande av gränssäkerheten eller en höjning av försvarsberedskapen gäller vad som i 14 § i lagen om försvarsmakten föreskrivs om försvarsmaktens rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än sådana som stadigvarande används av försvarsmak-

ten. Vad som i 14 § 3 och 4 mom. i lagen om försvarsmakten föreskrivs om staben för en försvarsgren inom försvarsmakten, garnisonschefen eller den som leder övningen, tillämpas inom gränsbevakningsväsendet på staben för gränsbevakningsväsendet, en kommandör för en förvaltningsenhet och en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad.

54 §

Upphörande och återkallande av gränsonstillstånd

När ett behov som uppstår i Finlands säkerhetspolitiska omgivning förutsätter det, kan gränsonstillståndet för en annan person än en sådan som avses i 53 § 1 mom. återkallas för viss tid för högst en månad åt gången, om återkallandet av tillståndet är nödvändigt för upprätthållandet av gränsordningen eller gränssäkerheten. Ett i detta moment avsett beslut om återkallande av gränsonstillståndet kan delges genom offentlig delgivning enligt förvaltningslagen (434/2003).

57 §

Gränsonsansmälan

Utöver vad som i 52 § föreskrivs om tillståndsplikt ska till gränsbevakningsmyndigheten på förhand anmälas (*gränsonsansmälan*)

- 1) användning av skjutvapen, sprängämnen eller fjäderdrivna vapen samt avverkning och röjning av skog närmare än 500 meter från gränslinjen,
- 2) flottning, fiske och körning med fordon i gränsvatten.

När ett behov som uppstår i Finlands säkerhetspolitiska omgivning förutsätter det, kan gränsbevakningsmyndigheten ålägga att göra en gränsonsansmälan om vistelse i gränsonen, om ansmälan är nödvändig för upprätthållandet av gränsordningen eller gränssäkerheten. Anmälningskyldigheten kan påföras för högst en månad åt gången. Ett beslut om anmälningskyldighet som avses i detta moment kan delges genom offentlig delgivning enligt förvaltningslagen.

Gränsonsansmälan görs till den regionala eller lokala gränsbevakningsmyndighet vars verksamhetsområde ansmälan gäller. Gränsbevakningsmyndigheten meddelar närmare föreskrifter om hur man ska röra sig i de aktiviteter som avses i 1 mom., hur skjutvapnen ska riktas, hur mycket sprängämnen som får användas på en gång, i vilken riktning träden ska fällas och på vilket sätt samt om andra åtgärder för att förhindra oavsiktliga gränstilldragelser, om det är nödvändigt för upprätthållandet av gränsordningen eller gränssäkerheten.

71 §

Begränsningar av rätten att röra sig i gränsbevakningsväsendets lokaler och områden samt vid övningar inom gränsbevakningsväsendet

Genom förordning av inrikesministeriet får det utfärdas bestämmelser om begränsningar av eller förbud mot rätten att röra sig i lokaler eller områden som gränsbevakningsväsendet besitter, om det är nödvändigt för att förhindra fara för personer eller för att skydda en synnerligen viktig verksamhet inom gränsbevakningsväsendet. En tillfällig begränsning av eller ett tillfälligt förbud mot rätten att röra sig inom en del av ett militärt övningsområde eller en del av ett övningsområde som hänför sig till gränssäkerheten eller på en fastighet som gränsbevakningsväsendet tagit i användning enligt 39 § 3 mom. kan för den tid en övning eller användningen av en fastighet pågår utfärdas av en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad.

En person som i strid med ett förbud eller en begränsning vistas i den lokal eller det område som förbudet eller begränsningen gäller kan avlägsnas därifrån. Om det är uppenbart att det inte är tillräckligt att en person avlägsnas från platsen och ett brott mot begränsningen inte annars kan förhindras, kan personen gripas. Den som har gripits kan hållas i förvar så länge det är sannolikt att han eller hon gör sig skyldig till brott mot begränsningen, dock högst 24 timmar från gripandet.

77 a §

Handräckning och assistans av gränsbevakningsväsendet till polisen vid bekämpning av terroristbrott

För att förhindra eller avbryta ett sådant brott i terroristiskt syfte som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2–7 punkten eller 2 mom. i strafflagen har polisen rätt att få sådan handräckning av gränsbevakningsväsendet som kräver användning av maktmedel som utnyttjar beväpning som skaffats som krigsmateriel, om detta är nödvändigt för att avvärja en överhängande allvarlig fara som hotar ett stort antal människors liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att avvärja faran.

För att förhindra eller avbryta sådana terrordåd som anges i Europeiska unionens lagstiftning eller i internationella överenskommelser som är bindande för Finland har polisen rätt att få sådan assistans som till innehållet motsvarar handräckning enligt 1 mom. när den inom Europeiska unionens område på en medlemsstats begäran utför ett sådant uppdrag som hör till polisens verksamhetsområde och som grundar sig på Europeiska unionens lagstiftning eller en internationell överenskommelse som är bindande för Finland. Användning av maktmedel som utnyttjar beväpning som skaffats som krigsmateriel förutsätter att användningen av maktmedlet är nödvändigt för att avvärja en överhängande allvarlig fara som hotar ett stort antal människors liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att avvärja faran. Maktmedlen ska vara förenliga med den nationella lagstiftningen i den medlemsstat som får bistånd och med medlemsstatens begäran. På assistansen tillämpas det som föreskrivs om handräckning i denna paragraf och i 77 b–77 d §.

79 §

Handräckning av försvarsmakten till gränsbevakningsväsendet

Gränsbevakningsväsendet har rätt att få handräckning av försvarsmakten i form av sådan utrustning, personal och särskild sakkunskap som behövs för ett uppdrag i anslutning till upprätthållandet av gränssäkerheten i hemlandet samt ett uppdrag som föreskrivits för gränsbevakningsväsendet i lagen om sjöfartsskydd, om handräckningen kan ske utan att den äventyrar utförandet av andra viktiga uppgifter som ska skötas av försvarsmakten.

Den som ger handräckning som avses i denna paragraf har i ett synnerligen viktigt och brådskande uppdrag rätt att under en gränsbevakningsmans uppsikt använda sådana för uppdraget behövliga maktmedel som gränsbevakningsmannen med stöd av sina befogenheter ger fullmakt till och som med hänsyn till situationen kan anses vara försvarliga. Bestämmelser om rätten till nödvärn finns i 4 kap. 4 § i strafflagen.

Handräckning begärs av staben för gränsbevakningsväsendet eller, i brådskande fall, av den förvaltningsenhet som behöver handräckning. Huvudstab, marinstab, flygstab eller arméstabschef fattar beslut om att ge handräckning. I brådskande fall får garnisonschefen, kommandören för ett truppförband eller en chef för en militär inrättning besluta att ge handräckning.

Utkast 11.7.2017

79 b §

Kostnaderna för försvarsmaktens handräckning

För kostnaderna för försvarsmaktens handräckning svarar den som ger handräckningen när handräckningen till gränsbevakningsväsendet är nödvändig med beaktande av uppdragets art och hur brådskande det är.

Om handräckningen binder stora resurser och drar ut på tiden så att den väsentligt försvårar de grundläggande funktionerna vid försvarsmakten eller den enhet som ger handräckningen eller orsakar betydande kostnader, har försvarsmakten rätt att få ersättning för sina direkta kostnader.

Efter att med den enhet vid gränsbevakningsväsendet som begärt handräckningen ha förhandlat och avtalat om att verksamheten ska bli avgiftsbelagd, beslutar den som ger handräckning om ersättningen.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

2.

Lag

om ändring av utlänningslagen

I enlighet med riksdagen beslut
fogas till 11 kap. i utlänningslagen (301/2004) en ny 184 a § som följer:

11 kap.

Transportörers skyldigheter och påföljdsavgift

184 a §

Transportörers skyldigheter vid trafik över de inre gränserna

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas också vid trafik över de inre gränserna när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i gränsbevakningslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet

I enlighet med riksdagen beslut
ändras i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005) 14 a § och rubriken för 19 §, sådana de lyder, 14 a § i lag 1230/2013 och 19 § delvis i lag 689/2009 och 751/2014, samt
fogas till 19 §, sådan den lyder i delvis ändrad i lagarna 689/2009 och 751/2014, ett nytt 4 mom., till 20 § ett nytt 4 mom. och till 20 a §, sådan den lyder i lag 751/2014, ett nytt 3 mom. som följer:

14 a §

Behandling av överskottsinformation som erhållits med hemliga informationsinhämtningsmetoder

Bestämmelser om användning av överskottsinformation som erhållits med hemliga informationsinhämtningsmetoder finns i 47 och 48 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet och i 5 kap. 54 § i polislagen. Bestämmelser om användning av överskottsinformation som erhållits med hemliga tvångsmedel som avses i 10 kap. i tvångsmedelslagen finns i 10 kap. 56 § i tvångsmedelslagen.

Överskottsinformation enligt 1 mom. får registreras i personregister som avses i 7 och 11 §.

19 §

Uppgifter om personer i fordon som passerar gränsen

De uppgifter som avses i 2 och 3 mom. ska lämnas också vid trafik över de inre gränserna när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i gränsbevakningslagen.

20 §

Transportörers skyldighet att lämna uppgifter om flygpassagerare

---

Denna paragraf tillämpas också vid trafik över de inre gränserna när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i gränsbevakningslagen.

Utkast 11.7.2017

20 a §

Transportörers skyldighet att lämna uppgifter om passagerare och besättning i fartygs- och tågtrafik

---

Denna paragraf tillämpas också vid trafik över de inre gränserna när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i gränsbevakningslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

4.

Lag

om ändring av lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) 26 b §, sådan den lyder i lag 1229/2013, samt
fogas till 7 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1229/2013, ett nytt 4 mom. som följer:

7 §

Beslut av republikens president i militära kommandomål inom gränsbevakningsväsendet

---

Trots vad som föreskrivs i 2 och 3 mom. tillämpas på ett sådant militärt kommandomål inom gränsbevakningsväsendet som gäller användning av vapenmakt med krigsmateriel som är slagkraftigare än en tjänstemans personliga vapen det förfarande som föreskrivs i 32 § 2 mom. i lagen om försvarsmakten (551/2007). Vid föredragningen av ett sådant ärende har inrikesministern och chefen för gränsbevakningsväsendet rätt att vara närvarande och uttala sin uppfattning om det.

26 b §

Studerandes övriga uppgifter

Staben för gränsbevakningsväsendet kan förordna en studerande på grundkursen för gränsbevakare som har tillräcklig utbildning att även utföra andra uppgifter än övningar som ingår i utbildningen, om detta behövs för skötseln av allvarliga specialsituationer som hör till gränsbevakningsväsendets ansvarsområde.

När en studerande på grundkursen för gränsbevakare utför en uppgift som avses i 1 mom. ska vad som i 34 d § i gränsbevakningslagen föreskrivs om befogenheter för värnpliktiga och personer i frivillig militärtjänst som anlitats för att stödja gränsbevakningsväsendets verksamhet tillämpas på studeranden.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

5.

Lag

om ändring av 2 kap. 21 § i polislagen

I enlighet med riksdagen beslut
ändras i polislagen (872/2011) 2 kap. 21 § 1 mom., sådant det lyder i lag 753/2014, som följer:

2 kap.

Allmänna befogenheter

21 §

Gränskontroll och tullåtgärder

En polisman har rätt att genomföra in- och utresekontroller med sådana befogenheter som föreskrivs för en gränsbevakningsman i 28 och 28 a § i gränsbevakningslagen. Dessutom har polisen samma befogenheter att använda bild- och ljudupptagningar som skapats vid teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe som gränsbevakningsväsendet har med stöd av 31 § i gränsbevakningslagen. En polisman har rätt att styra och begränsa vistelse på ett gränsövergångsställe på det sätt som föreskrivs i 30 a § i gränsbevakningslagen i fråga om en gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid ett gränsövergångsställe och en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

6.

Lag

om ändring av 16 kap. 4 a § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 16 kap. 4 a § i strafflagen (39/1889), sådan paragrafen lyder i lag 585/2005, ett nytt
2 mom. som följer:

16 kap.

Om brott mot myndigheter

4 a §

Tredska mot gränsbevakningsman

Vad som i denna paragraf föreskrivs om en gränsbevakningsman gäller också en värnpliktig som i enlighet med 34 d § i gränsbevakningslagen anlitas för att stödja gränsbevakningsväsendets verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____
_____

Helsingfors den 20 .

Statsminister

Juha Sipilä

Inrikesminister Paula Risikko

1.

Lag

om ändring av gränsbevakningslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i gränsbevakningslagen (578/2005) 20, 21, 29, 32, 33 och 38 §, 39 § 3 mom., 57 och 71 §, rubriken för 77 a § och 77 a § 1 och 2 mom. och 79 §,

av dem 20 § sådan den lyder delvis ändras i lag 478/2010, 21, 29, 32 och 38 § sådana de lyder i lag 749/2014, 33 §, rubriken för 77 a § och 77 a § 1 och 2 mom. sådana de lyder i lag [RP 107/2016 rd], 39 § 3 mom. sådant det lyder i lag 554/2007, 71 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 749/2014 och 79 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 516/2013, samt

fogas till lagen nya 33 a, 34 c, 34 d, 38 a och 38 b §, till 54 § ett nytt 4 mom. och till lagen en ny 79 b § som följer:

Gällande lydelse

20 §

Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe

Gränsbevakningsväsendet kontrollerar förarens körskick och fordons trafikduglighet vid gränsövergångsställena. Gränsbevakningsväsendet ser även i övrigt till att allmän ordning och säkerhet upprätthålls vid gränsövergångsställena när polisen är förhindrad att göra det.

I ordningslagen (612/2003) föreskrivs om tillsynen över efterlevnaden av bestämmelser om innehav av farliga föremål och föremål och ämnen som lämpar sig för att skada någon annan samt av bestämmelser om intagande av rusmedel.

21 §

Polisåtgärder för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet

På begäran av en polisman som hör till befälet kan gränsbevakningsväsendet i ett enskilt fall sköta sådana brådskande polisåtgärder som behövs för att upprätthålla allmän

Föreslagen lydelse

20 §

Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet

Gränsbevakningsväsendet kontrollerar förarens körskick och fordons trafikduglighet samt *iakttagandet av vägtrafiklagen (267/1981)* vid gränsövergångsställena. Gränsbevakningsväsendet ser även i övrigt till att allmän ordning och säkerhet upprätthålls vid gränsövergångsställena *och i deras omedelbara närhet, i gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i gränsbevakningsväsendets besittning* när polisen är förhindrad att göra det.

I ordningslagen (612/2003) föreskrivs om tillsynen över efterlevnaden av bestämmelser om innehav av farliga föremål och föremål och ämnen som lämpar sig för att skada någon annan samt av bestämmelser om intagande av rusmedel.

21 §

Polisåtgärder för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet

På begäran av en polisman som hör till befälet kan gränsbevakningsväsendet i ett enskilt fall sköta sådana brådskande polisåtgärder som behövs för att upprätthålla allmän

ordning och säkerhet som avses i 2 och 3 kap. i polislagen och som polisen inte utan dröjsmål kan sköta.

När en gränsbevakningsman konfronteras med en situation kan han eller hon vidta en åtgärd enligt 1 mom. även utan begäran från polisen, om åtgärden inte kan uppskjutas utan att hälsa eller egendom äventyras. Polisen ska utan dröjsmål underrättas om åtgärden. En gränsbevakningsman ska på en polisman begäran avstå från att utföra en åtgärd eller avbryta en påbörjad åtgärd.

Om en sampatrullering mellan en gränsbevakningsman och en polisman har planerats på förhand och ska anses som ändamålsenlig, får gränsbevakningsmannen på patrulleringsområdet i en uppgift som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet under polisens ledning utföra nödvändiga polisåtgärder enligt 2 och 3 kap. i polislagen.

29 §

Teknisk övervakning i anslutning till gränskontroll

För genomförande av gränskontroller har gränsbevakningsväsendet rätt att i närheten av gränsen samt på ett gränsovergångsställe och i dess omedelbara närhet företa sådan teknisk övervakning som avses i polislagen inom områden som allmänheten har tillträde till och som enligt 24 kap. 11 § i strafflagen (39/1889) inte omfattas av hemfriden. Teknisk övervakning får dock inte företas på toaletter, i omklädningsrum eller på någon annan motsvarande plats eller i personalutrymmen eller arbetsrum som anvisats arbetstagnarna för deras personliga bruk.

Information om teknisk övervakning på ett gränsovergångsställe och utanför gränzonen ska ges genom lämplig skyltning.

Gränsbevakningsväsendet får installera teknisk apparatur för den tekniska övervakning som avses i 1 mom. i gränzonen samt vid gränsovergångsställen och i deras ome-

ordning och säkerhet och som polisen inte utan dröjsmål kan sköta.

När en gränsbevakningsman konfronteras med en situation kan han eller hon vidta en åtgärd enligt 1 mom. även utan begäran från polisen, om åtgärden inte kan uppskjutas utan att hälsa eller egendom äventyras. Polisen ska utan dröjsmål underrättas om åtgärden. En gränsbevakningsman ska på en polisman begäran avstå från att utföra en åtgärd eller avbryta en påbörjad åtgärd.

Om en sampatrullering mellan en gränsbevakningsman och en polisman har planerats på förhand och ska anses som ändamålsenlig, får gränsbevakningsmannen på patrulleringsområdet i en uppgift som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet under polisens ledning utföra nödvändiga polisåtgärder.

29 §

Teknisk övervakning i anslutning till gränskontroll

För genomförande av gränskontroller har gränsbevakningsväsendet rätt att i närheten av gränsen, på finskt havsområde och inom Finlands ekonomiska zon samt på ett gränsovergångsställe och i dess omedelbara närhet företa teknisk övervakning inom områden som enligt 24 kap. 11 § i strafflagen (39/1889) inte omfattas av hemfriden. Teknisk övervakning får dock inte företas på toaletter, i omklädningsrum eller på någon annan motsvarande plats eller i personalutrymmen eller arbetsrum som anvisats arbetstagnarna för deras personliga bruk. Med teknisk övervakning avses fortlöpande eller upprepat iakttagande eller fortlöpande eller upprepad avlyssning av fordon, fordonsförare, fotgängare eller allmänheten med hjälp av en teknisk anordning samt automatisk upptagning av ljud eller bild.

Information om teknisk övervakning på ett gränsovergångsställe och utanför gränzonen, med undantag för havsområden, ska ges genom lämplig skyltning.

Gränsbevakningsväsendet får installera teknisk apparatur för den tekniska övervakning som avses i 1 mom. i gränzonen samt vid gränsovergångsställen och i deras ome-

delbara närhet utan tillstånd av ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden. Utanför gränzonen får teknisk apparatur installeras endast tillfälligt eller för högst tre månader utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. För skada och olägenhet som orsakas av installation av teknisk apparatur betalas ersättning enligt gängse pris till ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden.

Bestämmelser om registrering av uppgifter från den tekniska övervakningen i personregister finns i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet.

32 §

En gränsbevakningsmans befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet på ett gränsövergångsställe

På en gränsbevakningsmans rätt att vidta åtgärder på ett gränsövergångsställe för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet tillämpas vad som föreskrivs i 2 kap. 2, 5 och 6 §, 8 § 1 mom. samt 10 § i polislagen. Bestämmelserna i 2 kap. 6 § 3 mom. i polislagen om polismän som hör till befälet tillämpas vid gränsbevakningsväsendet på en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad.

delbara närhet utan tillstånd av ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden. Utanför gränzonen får teknisk apparatur installeras endast tillfälligt för högst tre månader utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. För skada och olägenhet som orsakas av installation av teknisk apparatur betalas ersättning enligt gängse pris till ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden.

Bestämmelser om registrering av uppgifter från den tekniska övervakningen i personregister och om användning av uppgifterna finns i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet. *Bestämmelser om teknisk övervakning vid övervakningen och trygghandlet av Finlands territoriella integritet finns i territorialövervakningslagen (755/2000) och bestämmelser om teknisk övervakning för att förhindra ett brott som undersöks av gränsbevakningsväsendet eller avvärja en fara finns i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet.*

32 §

En gränsbevakningsmans befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet

På en gränsbevakningsmans rätt att vidta åtgärder för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet på ett gränsövergångsställe och i dess omedelbara närhet, i gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i gränsbevakningsväsendets besittning tillämpas vad som föreskrivs i 2 kap. 2 och 5–7 §, 8 § 1 och 2 mom. samt 9, 10 och 16 § samt 5 kap. 8 § 3 och 4 mom., 11 § 3 mom., 17 § 5 mom., 19 § 5 mom. och 21 § 4 mom. i polislagen.

Bestämmelserna i 2 kap. 6 § 3 mom. i polislagen om polismän som hör till befälet tillämpas vid gränsbevakningsväsendet på en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad. *Beslut om utövande av en befogenhet som avses i 5 kap. 8 § 3 mom., 11 § 3 mom., 17 § 5 mom., 19 § 5 mom. och 21 § 4 mom. i polislagen fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet.*

Beslut om utövande av en befogenhet som avses i 5 kap. 8 § 4 mom. i polislagen fattas av chefen eller biträdande chefen för gräns-

bevakningsväsendet eller av chefen för respektive förvaltningsenhet. Om ärendet inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad tjänsteman besluta om teleövervakningen till dess att chefen eller biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet eller chefen för respektive förvaltningsenhet har avgjort ärendet om teleövervakning. Ärendet ska föras till nämnda tjänsteman för avgörande så snart det är möjligt, dock senast 24 timmar efter det att metoden började användas.

33 §

En gränsbevakningsmans befogenheter i polisuppdrag

I polisuppdrag för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet enligt 21 § samt för förhindrande av brott som begås i terroristiskt syfte och skötsel av särskilda situationer enligt 22 §, i Prümsamarbete och Atlassamarbete och i sådana uppgifter enligt lagen om sjöfartsskydd som ska skötas av gränsbevakningsväsendet har en gränsbevakningsman de befogenheter som föreskrivs för polismän i 2 och 3 kap. i polislagen, om inte en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef begränsar dem.

Vad som i 2 kap. 4 § 2 mom., 6 § 3 mom. och 8 § 2 mom. i polislagen föreskrivs om polismän som hör till befälet tillämpas vid gränsbevakningsväsendet på gränsbevakningsmän med minst löjtnants grad.

33 §

En gränsbevakningsmans befogenheter i polisuppdrag

I polisuppdrag för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet enligt 21 § samt för förhindrande av brott som begås i terroristiskt syfte och skötsel av särskilda situationer enligt 22 §, i Prümsamarbete och Atlassamarbete och i sådana uppgifter enligt lagen om sjöfartsskydd som ska skötas av gränsbevakningsväsendet har en gränsbevakningsman de befogenheter som avses i 2 och 3 kap. samt 5 kap. 8 § 3 och 4 mom., 11 § 3 mom., 17 § 5 mom., 19 § 5 mom. och 21 § 4 mom. i polislagen, om inte en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef begränsar dem.

Vad som i 2 kap. 4 § 2 mom., 6 § 3 mom. och 8 § 2 mom. i polislagen föreskrivs om polismän som hör till befälet tillämpas vid gränsbevakningsväsendet på gränsbevakningsmän med minst löjtnants grad. Beslut om utövande av en befogenhet som avses i 5 kap. 8 § 3 mom., 11 § 3 mom., 17 § 5 mom., 19 § 5 mom. och 21 § 4 mom. i polislagen i en situation som avses i 1 mom. fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet.

Beslut om utövande av en befogenhet som avses i 5 kap. 8 § 4 mom. i polislagen fattas av chefen eller biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet eller av chefen för respektive förvaltningsenhet. Om ärendet inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad tjänsteman besluta om teleövervakningen till dess att chefen eller biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet eller chefen för respektive förvaltningsenhet har avgjort ärendet om teleövervakning. Ärendet ska föras till

Gällande lydelse

Utkast 11.7.2017

Föreslagen lydelse

nämnda tjänsteman för avgörande så snart det är möjligt, dock senast 24 timmar efter det att metoden började användas.

(ny)

33 a §

Förfarande vid hemligt inhämtande av information

När en gränsbevakningsman i de situationer som avses i 32 och 33 § använder en hemlig metod för inhämtande av information enligt 5 kap. 8 § 3 eller 4 mom., 11 § 3 mom., 17 § 5 mom., 19 § 5 mom. eller 21 § 4 mom. i polislagen tillämpas dessutom i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 5 kap. 2, 26, 50–56 och 58–62 § i polislagen. Vad som i 5 kap. 2, 26, 50–56 och 58–62 § i polislagen föreskrivs om anhållningsberättigade polismän, ska vid gränsbevakningsväsendet tillämpas på anhållningsberättigade tjänstemän.

På tillsynen över hemligt inhämtande av information tillämpas vad som föreskrivs i 61 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet.

(ny)

34 c §

Befogenheter i uppgifter med anknytning till det militära försvaret

Gränsbevakningsväsendet har i sådana uppgifter med anknytning till det militära försvaret som avses i 25 § och som försvarsmakten ger gränsbevakningsväsendet för att trygga Finlands territorium, befolkningens livsbetingelser och statsledningens handlingsfrihetkan samt för att försvarar den lagliga samhällsordningen rätt att utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag vid behov använda sådan vapenmakt med krigsmateriel som är slagkraftigare än en tjänstemans personliga vapen när ett väpnat angrepp eller ett motsvarande yttre hot riktas mot Finland. Användningen av vapenmakt med krigsmateriel ska vara förenlig med internationella förpliktelser som är bindande för Finland.

(ny)

34 d §

Värnpliktigas befogenheter vid stödjande av gränsbevakningsväsendets verksamhet

Värnpliktiga och personer som antagits till sådan militärtjänst som avses i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995, värnpliktig), vilka i enlighet med 30 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning anlitas för att stödja gränsbevakningsväsendets verksamhet, har, om detta av särskilda skäl är nödvändigt, i enlighet med en behörig gränsbevakningsmans begäran och anvisningar rätt att

1) utreda identiteten och uppta signalement utan användning av tvångsmedel på det sätt som föreskrivs i 36 § 1 och 2 mom. och i 131 § 1 och 2 mom. i utlänningslagen (301/2004),

2) stoppa ett fordon och reglera trafiken på det sätt som föreskrivs i 38 §,

3) utföra en säkerhetsvisitation som avses i 65 och 65 a §,

4) förhindra att en person som är föremål för gränsbevakningsväsendets åtgärd avlägsnar sig,

5) utföra en registreringsuppgift i anslutning till ett brott som undersöks av gränsbevakningsväsendet.

Innan en värnpliktig förordnas till en uppgift som förutsätter sådana befogenheter som avses i 1 mom. ska längden på den värnpliktiges tjänstgöring och utbildning enligt värnpliktslagen (1438/2007) och annan erfarenhet beaktas. En värnpliktig har inte vid utövandet av de befogenheter som avses i 1 mom. rätt att få uppgifter ur de personregister som avses i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet eller ur andra register eller informationssystem som har upprättats för myndighetsändamål.

En värnpliktig har rätt att bära med sig sådana maktmedelsredskap som han eller hon har fått utbildning i att använda, som gränsbevakningsväsendet godkänt och som är nödvändiga för utförandet av en uppgift som förutsätter sådana befogenheter som avses i 1 mom. Bestämmelser om rätten för en värnpliktig att använda nödvändiga maktmedel under en gränsbevakningsmans uppsikt finns i 35 § 2 mom. och bestämmelser om rätten

till nödvärn finns i 4 kap. 4 § i strafflagen. Bestämmelser om rätten för en militärperson och militär förman att använda maktmedel finns i 23 § i lagen om försvarsmakten (551/2007). Bestämmelser om rätten att använda maktmedel i territorialövervakningsuppdrag finns i territorialövervakningslagen.

I fråga om tystnadsplikt och tystnadsrätt för en värnpliktig i en uppgift som förutsätter sådana befogenheter som avses i 1 mom. tillämpas 17 § och 17 a–17 d § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i 80 § och 80 a–80 d § och i skadeståndslagen (412/1974).

38 §

Stoppande av fordon och reglering av trafiken

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag har en gränsbevakningsman rätt att bestämma att ett fordon ska stoppas och flyttas och att flytta fordonet samt reglera trafiken, om det behövs för genomförande av gränskontroll, utförande av en polisuppgift, övervakning av utlänningar eller utförande av en säkerhetsuppgift, för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet på ett gränsövergångsställe, på grund av en trafikolycka, för sådan övervakning av användningen av fordon som gränsbevakningsväsendet utför inom sitt ansvarsområde, för övervakning av jakt eller för förhindrande eller utredning av brott.

(ny)

38 §

Stoppande av fordon och reglering av trafiken

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag har en gränsbevakningsman rätt att bestämma att ett fordon ska stoppas och flyttas och att flytta fordonet samt reglera trafiken, om det behövs för genomförande av gränskontroll, utförande av en polisuppgift, övervakning av utlänningar eller utförande av en säkerhetsuppgift, för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet på ett gränsövergångsställe och i dess omedelbara närhet samt på områden som är i gränsbevakningsväsendets besittning, på grund av en trafikolycka, för sådan övervakning av användningen av fordon som gränsbevakningsväsendet utför inom sitt ansvarsområde, för övervakning av jakt eller för förhindrande eller utredning av brott.

38 a §

Ingripande i obemannade luftfartygs och modellflygplans färd

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag har en gränsbevakningsman rätt att ingripa i ett i 2 § 1 mom. 22 punkten i luftfartslagen (864/2014) avsett obemannat luftfartygs färd och i ett i 2 § 1 mom. 21 punkten i den lagen avsett modellflygplans färd, om det är nödvändigt för upprätthållande av gränssäkerheten, för utförande av en säkerhetsuppgift eller ett sjöräddnings-

uppdrag eller för skydd av en synnerligen viktig verksamhet inom gränsbevakningsväsendet.

En gränsbevakningsman har rätt att i en situation som avses i 1 mom. rikta sådana behövliga maktmedel och tekniska åtgärder mot ett fjärrstyrt luftfartssystem som kan anses vara försvarliga. Frågan om huruvida gränsbevakningsmannens maktmedel och åtgärder är försvarliga ska bedömas med hänsyn till hur viktigt och brådskande tjänsteuppdraget är, hur farlig det obemannade luftfartygets eller modellflygplanets verksamhet är, vilka resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. Om det är nödvändigt att använda maktmedel eller vidta tekniska åtgärder ska detta ske endast i en sådan omfattning och så länge som det nödvändigtvis krävs för utförandet av den uppgift som avses i 1 mom.

Med ett fjärrstyrt luftfartssystem avses i denna paragraf obemannade luftfartyg och modellflygplan, deras fjärrstyrningsanordningar och styrnings- och kontrollförbindelser samt andra systemdelar som krävs för att använda obemannade luftfartyg eller modellflygplan.

Gränsbevakningsväsendet har i de situationer som avses i 1 mom. rätt att behandla radiokommunikationen och förmedlingsuppgifterna om den i anslutning till fjärrstyrningen av ett obemannat luftfartyg och ett modellflygplan.

(ny)

38 b §

Temporärt avbrytande och temporär begränsning av sjötrafik

Inrikesministeriet kan högst sju dygn i sänder förbjuda eller begränsa sjötrafik på en begränsad del av Finlands territorialvatten och på Saima kanal, om det är nödvändigt för upprätthållandet av gränssäkerheten. I brådskande fall som direkt äventyrar gränssäkerheten kan beslutet fattas av chefen för den regionala gränsbevakningsmyndighet vars verksamhetsområde ärendet huvudsakligen gäller, efter att han eller hon har hört andra regionala gränsbevakningsmyndigheter vars verksamhetsområde berörs av ärendet. Inrikesministeriet ska utan dröjsmål un-

derrättas om det beslut som fattats av chefen för den regionala gränsbevakningsmyndigheten. Inrikesministeriet kan fatta beslut om att fortsätta eller upphöra med avbrytandet eller begränsningen av sjötrafiken.

Innan ett beslut enligt 1 mom. fattas ska Trafikverket höras. Trafikverket svarar för informationen om det i 1 mom. avsedda beslutet och deltar i verkställigheten av beslutet.

39 §

Rätt att röra sig på annans fastighet

I fråga om gränsbevakningsväsendets rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än sådana som stadigvarande används av gränsbevakningsväsendet då detta är nödvändigt med tanke på militär övningsverksamhet eller en höjning av försvarsberedskapen gäller vad som i 14 § i lagen om försvarsmakten föreskrivs om försvarsmaktens rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än sådana som stadigvarande används av försvarsmakten.

(ny)

39 §

Rätt att röra sig på annans fastighet

I fråga om gränsbevakningsväsendets rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än sådana som stadigvarande används av gränsbevakningsväsendet då detta är nödvändigt med tanke på militär övningsverksamhet, *upprätthållande av gränssäkerheten* eller en höjning av försvarsberedskapen gäller vad som i 14 § i lagen om försvarsmakten föreskrivs om försvarsmaktens rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än sådana som stadigvarande används av försvarsmakten. *Vad som i 14 § 3 och 4 mom. i lagen om försvarsmakten föreskrivs om staben för en försvarsgren inom försvarsmakten, garnisonschefen eller den som leder övningen, tillämpas inom gränsbevakningsväsendet på staben för gränsbevakningsväsendet, en kommandör för en förvaltningsenhet och en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad.*

54 §

Upphörande och återkallande av gränzsontillstånd

När ett behov som uppstår i Finlands säkerhetspolitiska omgivning förutsätter det, kan gränzsontillståndet för en annan person än en sådan som avses i 53 § 1 mom. återkallas för viss tid för högst en månad åt gången, om återkallandet av tillståndet är nödvändigt för upprätthållandet av gränsordningen eller gränssäkerheten. Ett i detta moment avsett beslut om återkallande av gränzsontillståndet kan delges genom offentlig delgivning enligt förvaltningslagen (434/2003).

57 §

Gränsonsansmälan

Utöver vad som i 52 § bestäms om tillståndsplikt skall till gränsbevakningsmyndigheten på förhand anmälas (gränsonsansmälan)

1) användning av skjutvapen, sprängämnen eller fjäderdrivna vapen samt avverkning och röjning av skog närmare än 500 meter från gränslinjen,

2) flottning, fiske och körning med fordon i gränsvatten.

Gränsonsansmälan görs till den regionala eller lokala gränsbevakningsmyndighet vars verksamhetsområde ansökan gäller. Gränsbevakningsmyndigheten meddelar närmare föreskrifter om hur man skall röra sig i de aktiviteter som avses i 1 mom., hur skjutvapnen skall riktas, hur mycket sprängämnen som får användas på en gång, i vilken riktning träden skall fällas och på vilket sätt samt om andra åtgärder för att förhindra oavsiktliga gränstillsdragelser, om det är nödvändigt för upprätthållandet av gränsordningen eller gränssäkerheten.

71 §

Begränsningar av rätten att röra sig i gränsbevakningsväsendets lokaler och områden samt vid övningar inom gränsbevakningsväsendet

Genom förordning av inrikesministeriet får det utfärdas bestämmelser om begränsningar av eller förbud mot rätten att röra sig i lokaler eller områden som gränsbevakningsväsendet besitter, om det är nödvändigt för att förhindra fara för personer eller för att skydda

57 §

Gränsonsansmälan

Utöver vad som i 52 § föreskrivs om tillståndsplikt ska till gränsbevakningsmyndigheten på förhand anmälas (gränsonsansmälan)

1) användning av skjutvapen, sprängämnen eller fjäderdrivna vapen samt avverkning och röjning av skog närmare än 500 meter från gränslinjen,

2) flottning, fiske och körning med fordon i gränsvatten.

När ett behov som uppstår i Finlands säkerhetspolitiska omgivning förutsätter det, kan gränsbevakningsmyndigheten ålägga att göra en gränsonsansmälan om vistelse i gränssonen, om ansökan är nödvändig för upprätthållandet av gränsordningen eller gränssäkerheten. Anmälningsskyldigheten kan påföras för högst en månad åt gången. Ett beslut om anmälningsskyldighet som avses i detta moment kan delges genom offentlig delgivning enligt förvaltningslagen.

Gränsonsansmälan görs till den regionala eller lokala gränsbevakningsmyndighet vars verksamhetsområde ansökan gäller. Gränsbevakningsmyndigheten meddelar närmare föreskrifter om hur man ska röra sig i de aktiviteter som avses i 1 mom., hur skjutvapnen ska riktas, hur mycket sprängämnen som får användas på en gång, i vilken riktning träden ska fällas och på vilket sätt samt om andra åtgärder för att förhindra oavsiktliga gränstillsdragelser, om det är nödvändigt för upprätthållandet av gränsordningen eller gränssäkerheten.

71 §

Begränsningar av rätten att röra sig i gränsbevakningsväsendets lokaler och områden samt vid övningar inom gränsbevakningsväsendet

Genom förordning av inrikesministeriet får det utfärdas bestämmelser om begränsningar av eller förbud mot rätten att röra sig i lokaler eller områden som gränsbevakningsväsendet besitter, om det är nödvändigt för att förhindra fara för personer eller för att skydda

en synnerligen viktig verksamhet inom gränsbevakningsväsendet. En tillfällig begränsning av eller ett tillfälligt förbud mot rätten att röra sig inom en del av ett militärt övningsområde eller en del av ett övningsområde som hänför sig till gränssäkerheten kan för den tid en övning pågår utfärdas av en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad.

En person som i strid med ett förbud eller en begränsning vistas i den lokal eller det område som förbudet eller begränsningen gäller kan avlägsnas därifrån. Om det är uppenbart att det inte är tillräckligt att en person avlägsnas från platsen och ett brott mot begränsningen inte annars kan förhindras, kan personen gripas. Den som har gripits kan hållas i förvar så länge det är sannolikt att han eller hon gör sig skyldig till brott mot begränsningen, dock högst 24 timmar från gripandet.

77 a §

Handräckning och assistans av gränsbevakningsväsendet till polisen på havsområden

För att förhindra eller avbryta ett sådant brott i terroristiskt syfte som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2–7 punkten eller 2 mom. i strafflagen har polisen rätt att *på finskt havsområde och inom Finlands ekonomiska zon* få sådan handräckning av gränsbevakningsväsendet som kräver användning av maktmedel som utnyttjar beväpning som skaffats som krigsmateriel, om detta är nödvändigt för att avvärja en överhängande allvarlig fara som hotar ett stort antal människors liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att avvärja faran.

För att förhindra eller avbryta sådana terrordåd som anges i Europeiska unionens lagstiftning eller i internationella överenskommelser som är bindande för Finland har polisen rätt att få sådan assistans som till innehållet motsvarar handräckning enligt 1 mom. när den på ett havsområde eller inom en ekonomisk zon som hör till en medlemsstat i Europeiska unionen på medlemsstatens

en synnerligen viktig verksamhet inom gränsbevakningsväsendet. En tillfällig begränsning av eller ett tillfälligt förbud mot rätten att röra sig inom en del av ett militärt övningsområde eller en del av ett övningsområde som hänför sig till gränssäkerheten *eller på en fastighet som gränsbevakningsväsendet tagit i användning enligt 39 § 3 mom.* kan för den tid en övning *eller användningen av en fastighet* pågår utfärdas av en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad.

En person som i strid med ett förbud eller en begränsning vistas i den lokal eller det område som förbudet eller begränsningen gäller kan avlägsnas därifrån. Om det är uppenbart att det inte är tillräckligt att en person avlägsnas från platsen och ett brott mot begränsningen inte annars kan förhindras, kan personen gripas. Den som har gripits kan hållas i förvar så länge det är sannolikt att han eller hon gör sig skyldig till brott mot begränsningen, dock högst 24 timmar från gripandet.

77 a §

*Handräckning och assistans av gränsbevakningsväsendet till polisen vid **bekämpning av terroristbrott***

För att förhindra eller avbryta ett sådant brott i terroristiskt syfte som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2–7 punkten eller 2 mom. i strafflagen har polisen rätt att få sådan handräckning av gränsbevakningsväsendet som kräver användning av maktmedel som utnyttjar beväpning som skaffats som krigsmateriel, om detta är nödvändigt för att avvärja en överhängande allvarlig fara som hotar ett stort antal människors liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att avvärja faran.

För att förhindra eller avbryta sådana terrordåd som anges i Europeiska unionens lagstiftning eller i internationella överenskommelser som är bindande för Finland har polisen rätt att få sådan assistans som till innehållet motsvarar handräckning enligt 1 mom. när *den inom Europeiska unionens område på en medlemsstats* begäran utför ett sådant uppdrag som hör till polisens verksam-

begäran utför ett sådant uppdrag som hör till polisens verksamhetsområde och som grundar sig på Europeiska unionens lagstiftning eller en internationell överenskommelse som är bindande för Finland. Användning av maktmedel som utnyttjar beväpning som skaffats som krigsmateriel förutsätter att användningen av maktmedlet är nödvändig för att avvärja en överhängande allvarlig fara som hotar ett stort antal människors liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att avvärja faran. Maktmedlen ska vara förenliga med den nationella lagstiftningen i den medlemsstat som får bistånd och med medlemsstatens begäran. På assistansen tillämpas det som föreskrivs om handräckning i denna paragraf och i 77 b–77 d §.

hetsområde och som grundar sig på Europeiska unionens lagstiftning eller en internationell överenskommelse som är bindande för Finland. Användning av maktmedel som utnyttjar beväpning som skaffats som krigsmateriel förutsätter att användningen av maktmedlet är nödvändigt för att avvärja en överhängande allvarlig fara som hotar ett stort antal människors liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att avvärja faran. Maktmedlen ska vara förenliga med den nationella lagstiftningen i den medlemsstat som får bistånd och med medlemsstatens begäran. På assistansen tillämpas det som föreskrivs om handräckning i denna paragraf och i 77 b–77 d §.

79 §

Handräckning av försvarsmakten till gränsbevakningsväsendet

Gränsbevakningsväsendet har rätt att få handräckning av försvarsmakten i form av

1) utrustning för efterspaning och personalresurser för efterspaning och reglering av trafiken, om det är nödvändigt för att en person som uppenbart olagligen har passerat riksgränsen skall kunna ertappas i Finland på bar gärning,

2) skyddsutrustning som behövs för att gränsbevakningsväsendet tryggt skall kunna utföra ett farligt uppdrag,

3) särskild sakkunskap som behövs för att utföra en gränsövervakningsuppgift eller undersöka en gränstilldragelse,

4) utrustning och särskild sakkunskap som behövs för att avvärja ett i lagen om sjöfartsskydd avsett hot mot säkerheten som riktar sig mot ett fartyg som är till havs eller mot dess passagerare.

Användning av skjutvapen och militära maktmedel hör inte till handräckning enligt denna paragraf. Bestämmelser om en utomståendes rätt att använda nödvändiga maktmedel under en gränsbevakningsmans uppsikt finns i 35 § 2 mom. i denna lag och bestämmelser om rätten till nödvärn finns i 4 kap. 4 § i strafflagen.

79 §

Handräckning av försvarsmakten till gränsbevakningsväsendet

Gränsbevakningsväsendet har rätt att få handräckning av försvarsmakten i form av *sådan utrustning, personal och särskild sakkunskap som behövs för ett uppdrag i anslutning till upprätthållandet av gränssäkerheten i hemlandet samt ett uppdrag som föreskrivits för gränsbevakningsväsendet i lagen om sjöfartsskydd, om handräckningen kan ske utan att den äventyrar utförandet av andra viktiga uppgifter som ska skötas av försvarsmakten.*

Den som ger handräckning som avses i denna paragraf har i ett synnerligen viktigt och brådskande uppdrag rätt att under en gränsbevakningsmans uppsikt använda sådana för uppdraget behövliga maktmedel som gränsbevakningsmannen med stöd av sina befogenheter ger fullmakt till och som med hänsyn till situationen kan anses vara försvarliga. Bestämmelser om rätten till nödvärn finns i 4 kap. 4 § i strafflagen.

Handräckning begärs av staben för gränsbevakningsväsendet eller, i brådskande fall, av den förvaltningsenhet som behöver handräckning. Huvudstaben, marinstaben, flygstaben eller arméstaben fattar beslut om att handräckning ska lämnas. I brådskande fall får garnisonschefen *eller* kommandören för ett truppförband besluta att handräckning ska lämnas.

(ny)

Handräckning begärs av staben för gränsbevakningsväsendet eller, i brådskande fall, av den förvaltningsenhet som behöver handräckning. Huvudstaben, marinstaben, flygstaben eller arméstaben fattar beslut om att *ge handräckning*. I brådskande fall får garnisonschefen, kommandören för ett truppförband *eller en chef för en militär inrättning* besluta att *ge handräckning*.

79 b §

Kostnaderna för försvarsmaktens handräckning

För kostnaderna för försvarsmaktens handräckning svarar den som ger handräckningen när handräckningen till gränsbevakningsväsendet är nödvändig med beaktande av uppdragets art och hur brådskande det är.

Om handräckningen binder stora resurser och drar ut på tiden så att den väsentligt försvårar de grundläggande funktionerna vid försvarsmakten eller den enhet som ger handräckningen eller orsakar betydande kostnader, har försvarsmakten rätt att få ersättning för sina direkta kostnader.

Efter att med den enhet vid gränsbevakningsväsendet som begärt handräckningen ha förhandlat och avtalat om att verksamheten ska bli avgiftsbelagd, beslutar den som ger handräckning om ersättningen.

_____
Denna lag träder i kraft den 20 .
_____

2.

Lag

om ändring av utlänningslagen

I enlighet med riksdagen beslut
fogas till 11 kap. i utlänningslagen (301/2004) en ny 184 a § som följer:

Gällande lydelse

(ny)

Föreslagen lydelse

11 kap.

Transportörers skyldigheter och påföljdsavgift

184 a §

*Transportörers skyldigheter vid trafik över
de inre gränserna*

*Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas
också vid trafik över de inre gränserna när
gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de
inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i av-
delning III i kodexen om Schengengränserna
och 15 § i gränsbevakningslagen.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet

I enlighet med riksdagen beslut
ändras i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005) 14 a § och rubriken för 19 §, sådana de lyder, 14 a § i lag 1230/2013 och 19 § delvis i lag 689/2009 och 751/2014, samt

fogas till 19 §, sådan den lyder i delvis ändrad i lagarna 689/2009 och 751/2014, ett nytt 4 mom., till 20 § ett nytt 4 mom. och till 20 a §, sådan den lyder i lag 751/2014, ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

14 a §

Behandling av överskottsinformation som erhållits med hemliga informationsinhämtningsmetoder

Bestämmelser om användning av överskottsinformation som erhållits med hemliga informationsinhämtningsmetoder som avses i 5 kap. i polislagen finns i 54 § i det kapitlet. Bestämmelser om användning av överskottsinformation som erhållits med hemliga tvångsmedel som avses i 10 kap. i tvångsmedelslagen finns i 56 § i det kapitlet.

Överskottsinformation enligt 1 mom. får registreras i personregister som avses i 7 och 11 §.

(ny)

Föreslagen lydelse

14 a §

Behandling av överskottsinformation som erhållits med hemliga informationsinhämtningsmetoder

Bestämmelser om användning av överskottsinformation som erhållits med hemliga informationsinhämtningsmetoder *finns i 47 och 48 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet och i 5 kap. 54 § i polislagen.* Bestämmelser om användning av överskottsinformation som erhållits med hemliga tvångsmedel som avses i 10 kap. i tvångsmedelslagen finns i 10 kap. 56 § i tvångsmedelslagen.

Överskottsinformation enligt 1 mom. får registreras i personregister som avses i 7 och 11 §.

19 §

Uppgifter om personer i fordon som passerar gränsen

De uppgifter som avses i 2 och 3 mom. ska lämnas också vid trafik över de inre gränserna när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i gränsbevakningslagen.

Utkast 11.7.2017

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

(ny)

20 §

Transportörers skyldighet att lämna uppgifter om flygpassagerare

---

Denna paragraf tillämpas också vid trafik över de inre gränserna när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i koden om Schengengränserna och 15 § i gränsbevakningslagen.

(ny)

20 a §

Transportörers skyldighet att lämna uppgifter om passagerare och besättning i fartygs- och tågtrafik

---

Denna paragraf tillämpas också vid trafik över de inre gränserna när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i koden om Schengengränserna och 15 § i gränsbevakningslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) 26 b §, sådan den lyder
i lag 1229/2013, samt
fogas till 7 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1229/2013, ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

(ny)

Föreslagen lydelse

7 §

*Beslut av republikens president i militära
kommandomål inom gränsbevakningsväsen-
det*

---

*Trots vad som föreskrivs i 2 och 3 mom.
tillämpas på ett sådant militärt kommando-
mål inom gränsbevakningsväsendet som gäl-
ler användning av vapenmakt med krigsma-
teriel som är slagkraftigare än en tjänste-
mans personliga vapen det förfarande som
föreskrivs i 32 § 2 mom. i lagen om för-
svarsmakten (551/2007). Vid föredragningen
av ett sådant ärende har inrikesministern och
chefen för gränsbevakningsväsendet rätt att
vara närvarande och uttala sin uppfattning
om det.*

26 b §

Studerandes övriga uppgifter

Staben för gränsbevakningsväsendet kan förordna en studerande på grundkursen för gränsbevakare som har tillräcklig utbildning att även utföra andra uppgifter än övningar som ingår i utbildningen, om detta behövs för skötseln av allvarliga specialsituationer som hör till gränsbevakningsväsendets ansvarsområde.

När en studerande på grundkursen för gränsbevakare utför en uppgift som avses i 1 mom. ska vad som i 35 § 2 mom. i gränsbevakningslagen föreskrivs om befogenheter

26 b §

Studerandes övriga uppgifter

Staben för gränsbevakningsväsendet kan förordna en studerande på grundkursen för gränsbevakare som har tillräcklig utbildning att även utföra andra uppgifter än övningar som ingår i utbildningen, om detta behövs för skötseln av allvarliga specialsituationer som hör till gränsbevakningsväsendets ansvarsområde.

När en studerande på grundkursen för gränsbevakare utför en uppgift som avses i 1 mom. ska vad som i 34 d § i gränsbevakningslagen föreskrivs om befogenheter för

Utkast 11.7.2017

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

för den som bistår en gränsbevakningsman tillämpas på studeranden.

värnpliktiga och personer i frivillig militär-tjänst som anlitas för att stödja gränsbevakningsväsendets verksamhet tillämpas på studeranden.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

5.

Lag

om ändring av 2 kap. 21 § i polislagen

I enlighet med riksdagen beslut ändras i polislagen (872/2011) 2 kap. 21 § 1 mom., sådant det lyder i lag 753/2014, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 kap.

Allmänna befogenheter

Allmänna befogenheter

21 §

21 §

Gränskontroll och tullåtgärder

Gränskontroll och tullåtgärder

En polisman har rätt att genomföra in- och utresekontroller med sådana befogenheter som föreskrivs för en gränsbevakningsman i 28 och 28 a § i gränsbevakningslagen. Dessutom har polisen samma befogenheter att använda bild- och ljudupptagningar som skapats vid teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe som gränsbevakningsväsendet har med stöd av 31 § i gränsbevakningslagen.

En polisman har rätt att genomföra in- och utresekontroller med sådana befogenheter som föreskrivs för en gränsbevakningsman i 28 och 28 a § i gränsbevakningslagen. Dessutom har polisen samma befogenheter att använda bild- och ljudupptagningar som skapats vid teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe som gränsbevakningsväsendet har med stöd av 31 § i gränsbevakningslagen. *En polisman har rätt att styra och begränsa vistelse på ett gränsövergångsställe på det sätt som föreskrivs i 30 a § i gränsbevakningslagen i fråga om en gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid ett gränsövergångsställe och en gränsbevakningsman med minst löjtmants grad.*

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

6.

Lag

om ändring av 16 kap. 4 a § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut fogas till 16 kap. 4 a § i strafflagen (39/1889), sådan paragrafen lyder i lag 585/2005, ett nytt 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

(ny)

Föreslagen lydelse

16 kap.

Om brott mot myndigheter

4 a §

Tredska mot gränsbevakningsman

Vad som i denna paragraf föreskrivs om en gränsbevakningsman gäller också en värnpliktig som i enlighet med 34 d § i gränsbevakningslagen anlitas för att stödja gränsbevakningsväsendets verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 20 .
